MINISTERUL EDUCAŢIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Tamara Cazacu Iulia Iordăchescu Larisa Guza

Limba română

Manual pentru elevii clasei a VI-a a şcolii cu predare în limba rusă

UN PAS SPRE SUCCES

Editura LUMINA

Chişinău – 2016

Cuprins

Copilul şi călătoriile

În jurul lumii 3
Conjuncţiile subordonatoare 7
Evaluare 10
Locuri de legendă 11
Modul gerunziu 16
Evaluare 19
Bucuria revederii 20
Prepoziţiile *de, cu* 25
În vacanţă la cei dragi 29
Prepoziţiile *la, în* 32
Lectură. **Fiind băiet păduri cutreieram.** *Mihai Eminescu* 34

Copilul în familie

Înţelepciunea tatei 35
Gradul comparativ al adjectivelor 39
Evaluare 41
Croieşte-ţi singur drumul 42
Modul condiţional. Situaţii de utilizare 46
Omul se cunoaşte după fapte 48
Utilizarea verbelor neregulate 52
Un tată mulţumit 54
Oricînd poţi găsi soluţii 59
Test de înţelegere a lecturii 63
Lectură. **Somnoroase păsărele...** *Mihai Eminescu* 65

Copilul în societate

Mijloace de transport 66
Declinarea substantivelor cu articol hotărît 68
Prognoza meteo 72
Numeralele ordinale 75
Anunţuri 78
Numeralele fracţionare 81
Numeralele adverbiale 82
Reţete culinare 84
Lectură. **Cu penetul ca sideful.** *Mihai Eminescu* 90

Copilul şi universul preferinţelor

Jocuri 90
Desene animate 97
Modul conjunctiv 100
Îmi place să citesc 102
Formele pronumelui posesiv 105
Evaluare 108
Îmi place muzica 109
Lectură. **În zădar în colbul şcolii...** *Mihai Eminescu* 115

Copilul şi patria

Să ne iubim patria 116
Articolul posesiv sau genitival 120
Evaluare 128
Eroi ai patriei 125
Pronumele personale. Acuzativul 130
Personalităţi remarcabile 132
Capitala republicii 137
Pronumele demonstrative de apropiere 141
Vin Floriile cu soare... 144
Pronumele demonstrative de depărtare 148
Tradiţii populare 151
Verbele reflexive 154
Chemarea ploii 157
Articolul nehotărît 161
Articolul hotărît 162
Lectură. **Rugăciune** *Mihai Eminescu* 164

Copilul şi natura

Să-nvăţăm de la furnici... 165
Conjugarea verbelor la timpul prezent 169
Din viaţa porumbeilor 172
Interjecţia 175
Enigmele Terrei 178
Adverbul 181
Gradele de comparaţie ale adverbelor 182
Evaluare 183
Lectură. **Ce te legeni...** *Mihai Eminescu* 185
Vocabular român-rus 186

CZU 811.135.1´243(075.3)
C 32

Manualul a fost aprobat spre editare prin ordinul nr. 321 din 28 aprilie 2016 al Ministrului Educaţiei al Republicii Moldova.

Manualul este elaborat conform Curriculumului disciplinar şi finanţat din resursele financiare ale Fondului special pentru manuale.

Toate drepturile asupra acestei ediţii aparţin editurii ***Lumina.***

Comisia de evaluare:
Alla Dimitrioglo – profesoară, grad didactic I, LT cu profil sportiv *Gloria*, Chişinău
Inga Liulenova – profesoară, grad didactic superior, LT *A. Cantemir*, Chişinău
Margareta Tolstousov – profesoară, grad didactic I, *Liceul Teatral*, Chişinău

Acest manual este proprietatea Ministerului Educaţiei al Republicii Moldova

Şcoala/Liceul .....
Manualul nr. .....

Anul	Numele şi prenumele elevului	Anul în care s-a folosit	Starea manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

Profesorul trebuie să controleze dacă numele elevului este scris corect.
Elevul nu trebuie să facă note pe pagini.
Profesorul va aprecia starea manualului (la primire şi la returnare) cu termenii: nouă, bună,îngrijită, nesatisfăcătoare, proastă.

Descrierea CIP a Camerei Naţionale a Cărţii
Cazacu, Tamara
Limba română: Manual pentru elevii clasei a 6-a a şcolii cu predare în limba rusă / Tamara Cazacu, Iulia Iordăchescu, Larisa Guza; prez. graf.: Alex Ussow. – Chişinău : Lumina, 2016 (F.E.-P. „Tipogr. Centrală"). – 192 p. – (Un pas spre succes, ISBN 978-9975-65-400-5).
Apare cu sprijinul financiar al Fondului special pentru manuale.
9000 ex.
ISBN 978-9975-65-399-2
811.135.1´243(075.3)
C 32

Prezentarea grafică: *Alex Ussow*
Redactor: *Valentina Batîr*
Redactor artistic: *Tatiana Melnic*
Paginare computerizată: *Lidia Mocanu*

Editura Lumina, bd. Ştefan cel Mare, nr. 180, Chişinău, MD-2004,
Tel./fax: 29-58-64; 29-58-68; e-mail: luminamd@mail.ru
Tiparul executat la Tipografia Centrală,
str. Florilor 1, Chişinău, MD-2068
Comanda nr. 8042

ISBN 978–9975–65–399–2

© Editura Lumina, 2016.
© Tamara Cazacu, Iulia Iordăchescu, Larisa Guza, 2016.
© Alex Ussow, 2016.

Copilul şi călătoriile

În jurul lumii

ACEST COLŢ DE PĂMÂNT ÎMI SURÎDE. (*l. română*)
ANGULUS RIDET. (*l. latină*)

1. *Citeşte cuvintele. Alcătuieşte enunţuri cu cele evidenţiate.*

Egretă-albă	viteză mare	**petale roze**
pasăre mică	**balenă-albastră**	animal oceanic

2. *Formează propoziţii cu îmbinările de mai jos:*

A acumula – cunoştinţe, energie, bogăţii

pământ, grîu, copac – uscat

3. *Priveşte desenele. Citeşte enunţurile. Observă sensurile verbelor* ***a se desface, a-şi desface****.*

Porumbelul **îşi desface** aripile, **căci** vrea să zboare.

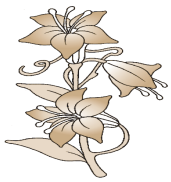

Floarea **se desface** dimineaţa.

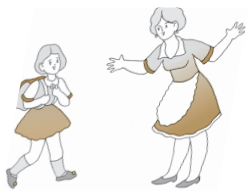

Mama **îşi desface** braţele **şi** o întîlneşte pe Mihaela.

Nota bene !

a face – a **des**face
a suci – a **răs**uci
a rîde – a **sur**îde

ţine

susţine

Compară !

sticlă – стекло	crevete – креветки
oceanic – океанский	gigantic – гигантский
rezervor – резервуар	bazin – бассейн
	deltă – дельта

4. *Citeşte informaţiile, urmăreşte ce continente, ţări au vizitat Mihaela şi Luri în timpul călătoriei în jurul lumii. Ce cunoştinţe noi au acumulat? Cum crezi, călătoria lor a fost într-adevăr incitantă* (увлекательное)*?*

Colibri – pasărea-muscă

Aceste păsări foarte mici trăiesc în America. Au penele frumoase şi strălucitoare. Colibri are lungimea de pînă la 9 cm. Zboară în mod obişnuit, **dar şi** cu spatele înainte, cu capul în jos... Viteza[1] pe care o dezvoltă[2] colibri se datorează nectarului pe care îl bea din flori. Face cîte 80 de bătăi[3] din aripi pe secundă. **Dacă** omul ar consuma atîta energie cît cheltuieşte[4] un colibri în timpul zborului, el ar trebui să mănînce 150 kg de hamburgeri pe zi.

Victoria-regală[5]

este o floare de apă ce se întîlneşte în America de Sud. Frunzele ei gigantice au diametrul de 2 m **şi** pot susţine[6] o greutate de 50 kg. Mărimea florii atinge în diametru 40 cm. Floarea se desface[7] seara, avînd nuanţă albă, **iar** spre dimineaţă petalele[8] devin roze. Ziua floarea se închide, **dar** seara se deschide din nou, avînd o culoare roşie-zmeurie. În dimineaţa a doua floarea devine purpuriu-închisă **şi** se lasă sub apă.

Egreta[9]-mare-albă

se întîlneşte în delta Dunării. E o pasăre de peste 1 m în lungime, **deşi** cîntăreşte numai 2 kg. Cauza sînt penele ei de o frumuseţe rară: pufoase, lungi **şi** răsucite[10]. De dragul acestor pene erau vînate sute şi mii de egrete. E una dintre păsările rare din deltă, de aceea în prezent este ocrotită[11] de lege.

– Mihaela, cred că avem o călătorie neobişnuită!

Copacul-de-sticlă

se întîlneşte în savanele din Australia. În tulpina groasă, de forma unei sticle, în perioada ploioasă se acumulează[12] apă. Tulpina copacului este un fel de rezervor, **deoarece** apa este apoi folosită în perioada uscată[13] a anului.

Balena-albastră[14]

este cel mai mare animal oceanic. Ea atinge în lungime 30–33 m **şi** o greutate de 150–190 t. Este de 25 ori mai mare decît elefantul african – cel mai mare animal al uscatului[15]. Balena-albastră mănîncă zilnic 4 t de crevete. Înainte vreme era vînată pentru grăsimea[16] ei **şi** dinţii gigantici, **dar** astăzi este protejată prin lege.

– Adevărat, Luri, călătoria este extraordinară!

[1] **viteză** – скорость
[2] a dezvolta – развивать
[3] bătaie – удар
[4] **a cheltui** – израсходовать
[5] **victoria-regală** – кувшинка
[6] a susţine – поддерживать
[7] a se desface – *sin.:* a înflori
[8] **petală** – лепесток
[9] **egretă** – эгретка (птица)
[10] răsucit – скрученный
[11] **a ocroti** – *sin.:* a păzi
[12] **a (se) acumula** – накапливать (-ся)
[13] **uscat** – засушливый
[14] **balena-albastră** – синий кит
[15] **uscat** (pămînt) – суша
[16] grăsime – жир

Reprodu !

5. *Citeşte:*

a) propoziţiile care descriu victoria-regală;
b) propoziţiile ce caracterizează balena-albastră;
c) informaţia despre copacul-de-sticlă;
d) informaţia care te-a impresionat.

6. *Răspunde, cu ajutorul informaţiilor, la întrebări.*

a) Unde se întîlneşte egreta-albă-mare? b) Ce se acumulează în tulpina copacului-de-sticlă? c) Cu ce se alimentează pasărea colibri? d) Cîte zile stă înflorită victoria-regală? e) Cîte tone de crevete mănîncă zilnic balena-albastră?

7. *Descrie pasărea colibri, folosind şi expresii din text.*

8. *Relatează, în baza întrebărilor de la ex. 6, ce au aflat Mihaela şi Luri în timpul călătoriei lor în jurul lumii.*

Rezumă !

9. *Intitulează fiecare text.*

Model

- Pasărea de buzunar;
- Floarea-„curcubeu“;
- O pană pentru prinţesă.

10. *Adresează 2–3 întrebări unor „personaje“ din informaţiile citite.*

11. *Reprodu în numele Mihaelei una dintre informaţii. Cum crezi, care i-a plăcut mai mult? De ce?*

12. *Improvizează un dialog cu Mihaela despre călătoria sa imaginară.*

Model

– Mihaela, ţi-a plăcut călătoria?
– Foarte mult. A fost o călătorie incitantă. Balena înoată atît de repede!
– Ai văzut plante, păsări deosebite?
– M-a impresionat în special victoria-regală, **căci … .**

Meditează !

13. *Concursul:* ***Cine prezintă mai interesant?***
Selectează una din informaţiile citite şi povesteşte-o.

14. *Gîndeşte-te şi spune cu ce mijloc de transport au putut să călătorească Mihaela şi Luri. Oare din ce loc şi-au început ei călătoria?*

15. *Aminteşte-ţi textele învăţate în clasa a V-a despre viaţa animalelor. Povesteşte, la alegere, despre: papagalul cacadu, păun, ciocănitoare, veveriţă sau elefant.*

16. *Care este* ***cartea de vizită*** *a: Egiptului, Chinei, Romei, Parisului, Sankt-Petersburgului, Chişinăului?*

17. *Reciteşte maxima latină de la începutul temei. Care „colţ de pămînt" vizitat de Mihaela şi Luri îţi place? De ce?*

18. *Improvizează un dialog după replicile date.*

– ...
– Am călătorit pe Nistru cu vaporaşul.
– ...
– Am pornit de la Vadul-lui-Vodă.
– ...
– Am ajuns şi la Cetatea Sorocii.
– ...

Reţine !

CONJUNCŢIILE SUBORDONATOARE
(ПОДЧИНЕННЫЕ СОЮЗЫ)

Conjuncţiile subordonatoare leagă propoziţiile subordonate de propoziţiile determinate – **să, că, dacă, fiindcă, deoarece, căci, deşi, încît** etc.

Scrie !

19. *Extrage din informaţiile la temă trei propoziţii care conţin conjuncţii subordonatoare.*

20. *Citeşte textul de mai jos. Scrie în spaţiile libere conjuncţiile potrivite.*

Aminteşte-ţi!

Conjuncţiile coordonatoare sînt: **şi, iar, sau, dar, ori, însă, ci, deci, nici** etc.

DACĂ ŞI DAR

Drumul

Acesta e Drumul. Bun e Drumul. Îi lasă pe toţi să meargă. Drumul trăieşte culcat, ... pe deal se scoală în picioare ... se uită în cer ... nu vine Ploaia.

Spiridon Vangheli

21. *Ascultă/citeşte gluma şi scrie în spaţiile libere conjuncţiile cerute.*

– Ionică, tu ai văzut vreodată un cerb? îşi întreabă bunica nepoţelul venit în vacanţă la ţară.
– Da, ... numai la televizor.
– Eu te întreb ... l-ai văzut în natură?
– Nu, ... tăticul nu ne dă voie să scoatem televizorul afară.

22. *Alcătuieşte 2–3 propoziţii. Utilizează îmbinările de cuvinte din ex. 1. Foloseşte şi conjuncţii.*

23. *Găseşte în text sinonimele cuvintelor:* ***protejată, a folosi, a înflori, a consuma.***

23.1. *Alcătuieşte enunţuri cu două dintre ele.*

24. *Citeşte enunţurile. Identifică şi spune tipul conjuncţiilor (coordonatoare/subordonatoare).*

a) Am învăţat tema, deci voi primi o notă bună.
b) Se ştie că e un bun coleg.
c) Călătoria cu trenul este mai lungă, dar mai sigură.
d) Se temea că invitaţii nu vor veni.
e) Voi călători acolo unde sînt locuri pitoreşti.
f) Mai aşteptăm sau plecăm?

25. *Citeşte propoziţiile. Alege dintre paranteze conjuncţia adecvată.*

a) Eu voi pleca la Roma (fiindcă, dacă) trebuie să particip la un concurs muzical.
b) Voi petrece vacanţa de iarnă la Braşov, (dacă, deoarece) îmi place mult să schiez.
c) Clasa noastră va face o călătorie la Mănăstirea Saharna, (dacă, căci) va fi timp bun.
d) A plecat la gară (că, dacă) era tîrziu.

26. *Citeşte propoziţiile. Completează spaţiile libere cu ajutorul următoarelor conjuncţii:* ***dacă, deoarece, deşi, încît.***

a) N-am reuşit să învăţ poezia, … eram obosit(ă).
b) … voi merge în călătorie, îmi cumpăr şi eu un rucsac nou.
c) Am citit tema atît … să memorez bine ideile principale.
d) … am vizitat Cetatea Soroca, voi merge în excursie cu voi.

Surprize, surprize ...

27. *Vrei să cunoşti mai multe lucruri despre vietăţile pe care le întîlneşti pe paginile manualului? Citeşte.*

☐ **Bufniţa** este cea mai mare pasăre răpitoare de noapte. O trădează ochii galbeni-portocalii mari şi strigătele ascuţite. Mănîncă şoareci, **deci** este o pasăre folositoare.

☐ La fel ca şi pasărea colibri, **papagalii** sînt bijuteriile colorate ale pădurilor tropicale.

28. *Dacă vrei să vezi cum îşi scoate melcul coarnele, spune-i poezioara:*

Melc, melc, codobelc,
Scoate coarne boureşti
Şi te du la baltă,
Şi bea apă caldă;
Şi te du la Dunăre,
Şi bea apă tulbure;
Şi te du la mare,
Şi bea apă tare;
Şi te du la munte,
Şi bea apă limpede.

Un om, o viaţă, un destin

29. *Citeşte textul. Ce ai mai putea spune despre navigatorul portughez? Identifică enunţurile care conţin conjuncţii. Citeşte-le.*

Fernando Magellan (aproximativ 1480–1521), portughez de origine. A fost susţinut de către regele Spaniei Carlos I în căutarea celei mai scurte căi din Spania spre India. Magellan a făcut prima călătorie în jurul Globului. Expediţia, care a durat aproape 3 ani, a confirmat faptul că Pămîntul are forma unei sfere. Din cele 5 vase şi 265 de navigatori, în Spania s-a întors numai vasul „Victoria“ cu doar 18 oameni istoviţi şi zdrenţăroşi. Strîmtoarea descoperită de el între America de Sud şi insula Ţara de Foc a fost numită mai tîrziu strîmtoarea Magellan.

Teme pentru acasă

- ✓ *Alcătuieşte 4–5 propoziţii, folosind cuvinte de la rubrica* ***Compară!***
- ✓ *Descrie în 4–5 propoziţii victoria-regală.*
- ✓ *Redă conţinutul unui text din ex. 4 (la alegere).*
- ✓ *Improvizează un dialog cu o persoană care a fost într-o călătorie interesantă.*

Magna cum laude

1. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte.*

Călătorie — incitantă; _____; _____

1–2

1.1. *Cu două dintre ele, alcătuieşte propoziţii.*

_____

_____

3–6

2. *Găseşte, în informaţiile la temă, antonime pentru cuvintele:*

secetos – _____, nord – _____, dimineaţa – _____, pitic – _____, a distruge – _____.

1–5

2.1. *Alcătuieşte propoziţii cu două perechi de antonime (utilizează şi conjuncţii).*

_____

_____

3–6

3. *Completează textul cu ajutorul imaginilor.*

Am vizionat ieri la televizor **Teleenciclopedia.** M-a impresionat cel mai mult _____ care îşi schimbă în fiecare zi culoarea, după cum o fac 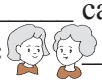 _____ cu _____ . Această plantă are nu numai _____ neobişnuite, dar şi _____ gigantice. Cred că trebuie ocrotită, pentru a ne bucura _____ .

1–6

4. *Citeşte propoziţiile. Scrie în spaţiile libere conjuncţiile lipsă.*

1) Leneşii (maimuţele) se mişcă pe pământ cu o viteză de 2 m pe minut, _____ în copac – cu 3 m pe minut.

2) Frunzele eucaliptului sînt aspre, _____ clima Australiei este secetoasă.

3) Curmalele se folosesc în stare proaspătă _____ uscate.

1–3

5. *Priveşte imaginea. Descrie papagalii în 4–5 propoziţii.*

3–15

Repere

- unde se întîlnesc;
- ce mănîncă;
- prin ce se deosebesc de alte păsări etc.

_____

_____

_____

Locuri de legendă

TOT CE-I NECUNOSCUT E SOCOTIT MINUNAT. (*l. română*)
OMNE IGNOTUM PRO MAGNIFICO EST. (*l. latină*)

1. *Formează îmbinări de cuvinte, apoi alcătuieşte propoziţii.*

Cărare — pietroasă, ..., ...

Copilă — sprintenă, ..., ...

2. *Citeşte propoziţiile. Observă traducerea cuvintelor evidenţiate.*

Vizitînd valea Bicazului, călătorii au fost impresionaţi de frumuseţea ei.

Prădînd satele româneşti, tătarii nimiceau tot ce întîlneau în cale.

Посещая долину Биказ, туристы были восхищены ее красотой.

Обворовывая румынские села, татары уничтожали все на своем пути.

3. *Citeşte versurile. Intuieşte sensul cuvintelor evidenţiate.*

Vine melcul pe **cărare**
Ducînd casa în spinare.

Folclor

Sînt plaiuri mai frumoase
Ca-n orişice poveste
Dar ce am eu cu ele?
Străine toate-mi sînt...

Dumitru Matcovschi

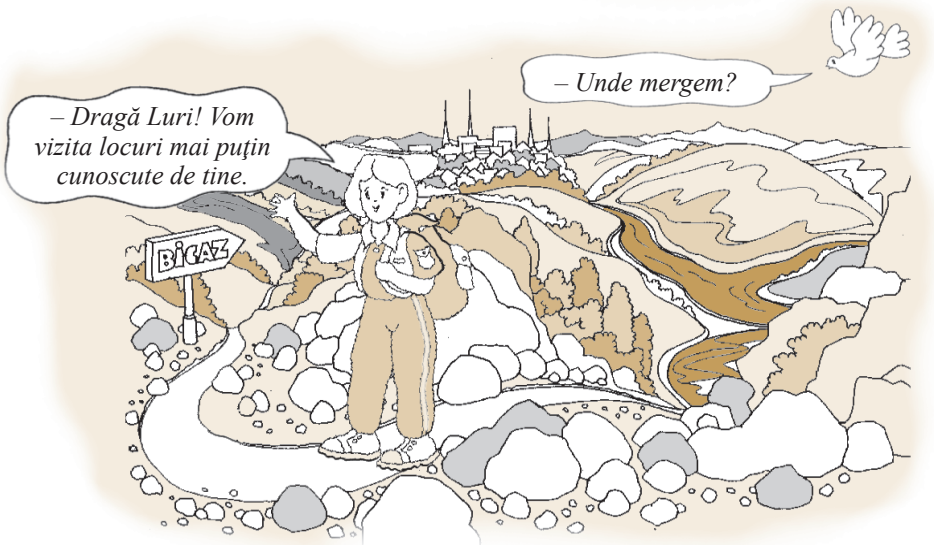

Nota bene !

piatră – pietros
stîncă – stîncos
munte – muntos

frumuseţe – frumos
strămoş – strămoşesc
copil – copilăresc

bujor

Ce **bujor** de fată!

Ion **Bujor**

BICAZ

Bicaz – oraş în judeţul Neamţ.

Bicaz – rîu, afluent al Bistriţei.

Bicaz (Cheile Bicazului) – vale îngustă.

Compară !

a binecuvînta – благословить	rouă – роса
jalnic – жалостливый	prăpastie – пропасть

4. Citeşte legenda. De ce au rămas tătarii încremeniţi pe marginea prăpastiei?

Stînca Corbului

Vizitînd valea[1] Bicazului, caii noştri mergeau pe cărări[2] înguste şi pietroase[3], conduşi de o călăuză[4]. Unul dintre noi a întrebat călăuza cum se numeşte stînca dreaptă ca un zid[5], lîngă care ne aflam.

– Piatra Corbului, răspunse el. Stînca asta a fost martorul[6] unei întîmplări foarte jalnice.

Cică pe timpul strămoşilor noştri, un străin[7] a venit să se aşeze cu traiul la Bicaz.

Străinul avea o fată, pe care bistriţenii au numit-o Corbiţa. Ce fată! Ce

bujor de copilă[8]! Cică era sprintenă[9] ca o căprioară.

Mulţi flăcăi[10] umblau să-i cîştige dragostea[11], dar dintre toţi numai unul a avut norocul să-i fie drag Corbiţei.

Părinţii i-au binecuvîntat şi i-au logodit după obicei.

Într-o zi o ceată[12] de tătari a ajuns pînă în valea Bicazului **prădînd**[13], **arzînd**, **ucigînd** tot ce-i stătea în cale. Tatăl Corbiţei şi logodnicul ei au căzut morţi lîngă copila pe care ei voiau să o apere, căci tătarii au auzit de frumuseţea ei şi aveau de gînd să o ducă hanului.

Corbiţa însă a fugit spre munte. S-a îndreptat spre stînca aceasta şi a ajuns curînd pe marginea ei. S-a oprit o clipă şi s-a uitat în urmă. Tătarii se apropiau.

Atunci ea, **căzînd** în genunchi, se rugă la Dumnezeu să-i vină în ajutor. Zadarnică[14] rugăminte!..

Un tătar a încercat s-o apuce. Însă ea îi zise:

– Nu puneţi voi mîna pe Corbiţa! şi s-a aruncat în prăpastie.

Tătarii au rămas încremeniţi[15] de cele văzute. Au fost ucişi şi ei chiar pe marginea stîncii de nişte munteni[16] care au alergat în ajutorul Corbiţei.

De atunci locul acesta se numeşte Stînca Corbului.

După ***Alecu Russo***
(1819–1859, s. Ivancea, jud. Chişinău)

[1] **vale** – долина
[2] **cărare** – drum îngust
[3] **pietros** – plin de pietre
[4] călăuză – ghid
[5] zid – стена
[6] **martor** – свидетель
[7] **străin** – чужой
[8] **copilă** – *sin.:* fată
[9] sprinten – *aici:* грациозный
[10] **flăcău** – *sin.:* tînăr (юноша)
[11] a cîştiga dragostea – *aici:* завоевать сердце
[12] ceată – grup de oameni
[13] prădînd – *sin.:* furînd
[14] zadarnic – напрасно
[15] încremenit – *sin.:* nemişcat
[16] muntean – locuitor de munte

Reprodu !

5. *Citeşte expresiv fragmentul care te-a impresionat.*

5.1. *Citeşte propoziţiile:*

a) care indică începutul legendei;
b) în care este descrisă copila;
c) în care se vorbeşte despre încercarea Corbiţei de a se salva.

6. *Răspunde la întrebări:*

a) Care sînt personajele textului? b) Cum au numit-o bistriţenii pe copilă? c) Ce s-a întîmplat cu tatăl şi logodnicul Corbiţei? d) De ce s-a aruncat Corbiţa în prăpastie?

7. *Selectează un titlu. Citeşte fragmentul care-i corespunde.*

- Piatra Corbului
- Fata ca bujorul
- Ceata de tătari
- Încercarea de a se salva
- Moartea Corbiţei
- Ajutorul întîrziat.

8. *Numeşte trăsăturile de caracter ale Corbiţei.*

9. *Descrie portretul fizic al Corbiţei, utilizînd expresii din text.*

Rezumă !

10. *Alcătuieşte 3–4 întrebări legate de conţinutul legendei.*

10.1. *Propune colegului de bancă să răspundă la ele.*

11. *Alcătuieşte planul legendei din propoziţii interogative.*

12. *Construieşte un dialog în baza începutului dat:*

– Dan, ai ascultat cu atenţie legenda?
– Da, Veronico! Mi-am şi imaginat cum era Corbiţa sprintenă ca o căprioară.
– Se spune că era un bujor de copilă!
– Aşa este, dar...

13. *Propune un alt titlu pentru legendă.*

14. *Povesteşte un fragment, la dorinţă.*

15. *Reprodu legenda în numele Corbiţei.*

Meditează !

16. *Gîndeşte-te şi răspunde:*

a) De ce a fugit Corbiţa spre munte?
b) A ajutat-o sau nu Bunul Dumnezeu? Explică.
c) Cum crezi, se temea Corbiţa de moarte?

17. *Corbiţa s-a aruncat în prăpastie. Care e atitudinea ta faţă de hotărîrea copilei? Argumentează.*

18. *Improvizează un alt sfîrşit al legendei.*

Repere

- Dumnezeu i-a auzit rugămintea.
- Muntenii au venit la timp în ajutor.
- Corbiţa era curajoasă şi putea înota foarte bine.
- Varianta ta.

19. *Imaginează-ţi că ţi s-a propus să vizitezi unul dintre locurile enumerate mai jos. Pe care l-ai alege? De ce?*

Mănăstirea Saharna

Cetatea Soroca

Mănăstirea Căpriana

20. *Continuă dialogul început. Foloseşte replicile propuse de* ***Cheiţă****.*

– Nu vă supăraţi, m-am rătăcit şi nu ştiu încotro să merg spre...
– ... .
– Cu ce aş putea să ajung acolo?
– ... .

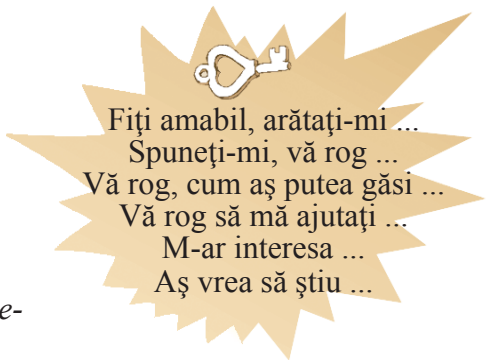

21. *Improvizează un „dialog“ în baza desenului (3–4 replici).*

22. *Descrie, împreună cu echipa, în 6–8 propoziţii, călătoria făcută de Mihaela şi Luri în valea Bicazului.*

Repere

- I-a plăcut pentru că...
- A impresionat-o prin...
- În primul rînd...
- Cred că...
- Cred că i-a părut deosebit...

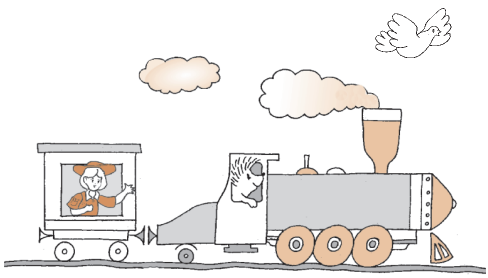

Reţine !

MODUL GERUNZIU
(ДЕЕПРИЧАСТИЕ)

Modul gerunziu exprimă acţiunea în desfăşurare (в развертывании).
Modul gerunziu are sufixele **-înd** şi **-ind:** ***cîntînd, călătorind.***

Gerunziul are
- forma afirmativă: ***ascultînd;***
- forma negativă: ***neascultînd.***

Forma negativă se formează cu prefixul **ne-.**

Scrie !

23. *Reciteşte textul. Selectează verbele utilizate la gerunziu.*

24. *Formează gerunzii de la verbele:*

a merge, a întreba, a răspunde, a veni, a numi, a binecuvînta, a ajunge, a cîştiga, a cădea, a avea.

24.1. *Alcătuieşte 3 propoziţii cu gerunziile formate.*

25. *Scrie gerunziul verbelor de mai jos cu prefixul* ***ne-****.*

A avea, a fi, a şti, a scrie, a lua, a înapoia.

26. *Transcrie propoziţiile în caiet. Scrie în locul florilor de bujor sufixele:* ***-înd; -ind.***

Curg pe lîngă satul Butuceni din raionul Orhei, rîul Răut face două cotituri uimitoare. Malurile stîncoase ale Răutului, **fi** extraordinar de frumoase, sînt vizitate de mulţi turişti. Mii de ani curge apa rîului, **săp** în piatră şi pămînt, pentru a se uni cu bătrînul Nistru. **Vizit** aceste locuri, am aflat multe despre ocupaţiile strămoşilor noştri – geto-dacii.

27. *Gîndeşte-te şi scrie prin ce locuri necunoscute de tine ai dori să călătoreşti. De ce?*

Repere

- Ţara
- Oraşul
- Obiective turistice
- Mijlocul de transport

28. *Restabileşte ordinea firească a cuvintelor în propoziţii. Scrie-le.*

- EXCURSIE. ROXANA PLEACĂ ÎN
- AM FOST TRECUTĂ LA VARA MARE.
- REPEDE. DE VACANŢĂ AU TRECUT ZILELE
- ANULUI CU ÎNCEPUTUL NERĂBDARE ŞCOLAR. AŞTEPT

29. *Citeşte textul, apoi tradu-l.*

Vara trecută, **fiind** la mare, am cunoscut un american. Ne-am împrietenit. Prietenul meu se numeşte William. **Locuind** la New York, el a dorit să viziteze cîteva ţări din Europa, inclusiv Republica Moldova. Astăzi îl întîmpin la aeroport.

30. *Imaginează-ţi că ai plecat în călătorie. Ai ajuns la Cheile Bicazului. Scrie, împreună cu prietenii tăi, o scrisoare profesoarei de geografie (6–8 propoziţii). Utilizează şi forme de gerunziu.*

Model

Bicaz, 11 iulie 2016

Stimată profesoară!

*Pînă la valea Bicazului am mers cu autocarul timp de 8 ore. Pe traseu am vizitat oraşele Iaşi, Roman, Neamţ, Bicaz. **Urcîndu**-ne pe munţii Ceahlău, am văzut locuri pitoreşti. Este greu să descriem toată frumuseţea pe care am admirat-o. **Mulţumindu**-vă pentru sugestia de a vizita acest loc, vă zicem pe curînd.*

Cu stimă, elevii clasei a VI-a

Surprize, surprize ...

31. *Completează pătrăţelele. Spune ce ai observat.*

c	î	n	d
...	î	n	d
...	î	n	d
...	î	n	d

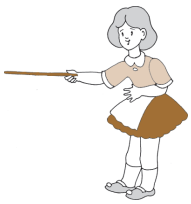

32. *Ghici:*

Ce trece prin munţi, peste văi şi dealuri, dar nu se mişcă?

33. *În aceste figuri este ascuns un proverb. Reconstruieşte-l. Comentează-l.*

Un om, o viaţă, un destin

34. *Citeşte informaţia. Relatează-o în cuvinte proprii.*

Dimitrie Cantemir (1673–1723) s-a născut la Iaşi. A fost domnitor al Moldovei, un mare cărturar român de o cultură enciclopedică. Era un savant de renume european – membru al Academiei din Berlin (1714). Lucrarea „*Descrierea Moldovei*“ a fost scrisă în limba latină, apoi a fost tradusă în limba română. Este o lucrare care se citeşte cu mare interes. „*Descrierea Moldovei*” este împărţită în trei părţi bine definite: partea geografică, partea politică, partea bisericească şi literară a Moldovei. În total, cartea are 31 de capitole şi este însoţită de o hartă.

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte legenda şi răspunde la întrebări (ex. 6; 16).*
- ✓ *Povesteşte fragmentul preferat.*
- ✓ *Alcătuieşte şi scrie o microcompunere despre odihna ta în timpul vacanţei.*

Magna cum laude

1. *Completează propoziţiile printr-un cuvînt.*

a) Pe timpul strămoşilor noştri, un străin a venit să se aşeze cu traiul la _____.

b) Corbiţa era sprintenă ca o _____.

c) Văzînd că nu poate fi salvată, Corbiţa s-a aruncat în _____.

1-3

2. *Ai fost în călătorii. Scrie pe „treptele timpului“ (printr-un singur cuvînt) ce-ai simţit, ce sentimente ai avut?*

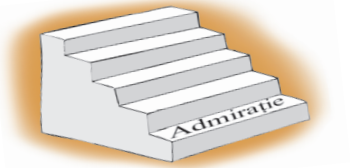

1-4

3. *Citeşte cuvintele. Găseşte sinonimele lor în text.*

A spune, iubire, a alerga, vreme, moment.

_____

1-5

3.1. *Cu două dintre ele, alcătuieşte propoziţii.*

_____

_____

3-6

4. *Alcătuieşte comparaţii.*

Corbiţa era
- frumoasă ca ...
- curajoasă ca ...
- gingaşă ca ...

5. *Alcătuieşte propoziţii utilizînd îmbinările:*

copilă veselă, cărare pietroasă, om străin, flăcău sprinten, a cîştiga încredere, martorul întîmplării.

_____

_____

1-3

3-18

6. *Priveşte desenul. Scrie unde vor ajunge Mihaela şi Luri mergînd în direcţiile indicate (3–4 propoziţii).*

3-12

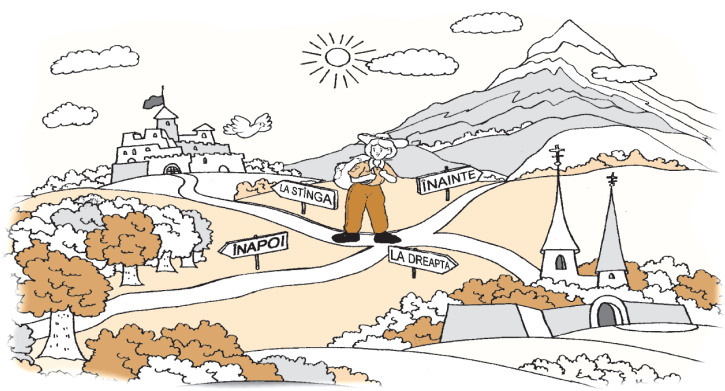

Bucuria revederii

ÎNȚELEPCIUNEA VINE ODATĂ CU ANII. (*l. română*)
SERIS VENIT USUS AB ANIS. (*l. latină*)

1. *Citeşte cuvintele. Pronunţă corect sunetul [**i**]. Alcătuieşte îmbinări, apoi propoziţii.*

Z**i**le, to**ţi**, a se veşte**ji**, ale**şi**, a z**i**ce, **şi**, a se sfîr**şi**.

2. *Răspunde la întrebările de mai jos:*

• Ai nimerit într-o situaţie complicată. De la cine ceri ajutor/un sfat? Argumentează.

Cer ajutor de la:
A. mama
B. tata
C. bunicul/bunica

• Cum crezi, **soarele, apa** şi **aerul** pot fi considerate daruri cereşti? De ce?

3. *Citeşte expresiile. Spune echivalentele lor în limba maternă.*

• A fi numai foc şi pară
• A i se face greu pe suflet
• Dar ceresc

3.1. *Include în propoziţii două dintre ele.*

Nota bene !

• masă – meseni
om – omenie
pace – a împăca

• a petrece – petrecere – petrecut
ploaie – ploios – a ploua
supărare – a (se) supăra – supărător

Compară !

sămînţă – семена
gata – готовый
rouă – роса
dar – дар

4. *Citeşte textul. Care este trăsătura principală de caracter a bunicului?*

Bunelul

Cînd mahalaua e supărată, încît nimeni nu ştie cînd va sfîrşi această mare supărare[1], atunci vine şi-i împacă[2] pe toţi bunelul.

– Să-i dea Domnul zile multe, zic oamenii.

Cînd se pune temelia[3] unei case, cînd se alege loc **de** o fîntînă[4], cînd se caută o zi bună pentru a începe un lucru mare, cum spune bunelul, aşa rămîne.

– Să-i dea Domnul zile multe, spun **cu** toţii.

Cînd vine o zi **de** sărbătoare şi masa e gata, dar petrecerea[5] încă nu începe, aceasta înseamnă că toţi îl aşteaptă **pe** bunelul.

– Să-i dea Domnul zile multe, spun mesenii[6].

Cînd plînge un copil şi nimeni nu se grăbeşte să-l mîngîie[7], cînd greu ţi se face pe suflet, apare[8] în calea ta bunelul şi pînă la urmă vei spune şi tu:

– Să-i dea Domnul zile multe.

– Bunele, da zilele acestea, ele **de** unde se iau?

– Apoi, **de** unde să se ia! a zis bunelul. Vin şi ele aşa, din senin, **de** sus, ca nişte daruri cereşti, precum vine dimineaţa, ori amiaza, ori amurgul. Precum vin roua, pasărea, soarele…

– Şi darurile acestea, ele vin pentru toţi la fel ori numai pentru cei aleşi[9]?

– Hei, e lucru ştiut pentru toată lumea! Iată, tu, de exemplu. Dacă te scoli tu dimineaţa, frumuşel, sănătoşel, te speli pe faţă **cu** apă curată, şi mama îţi pune pe masă ce are, şi tu te duci pe toată ziua la joacă, ce alte daruri îţi mai trebuie?!

După ***Ion Druţă***
(3.09.1928, s. Horodişte, r. Soroca)

[1] **supărare** – *sin.:* tristeţe, neplăcere, necaz
[2] **a împăca** – *sin.:* a linişti, a îmbuna
[3] **temelie** – bază, fundament
[4] **fîntînă** – колодец
[5] **petrecere** – *sin.:* ospăţ, distracţie
[6] mesean – persoană care participă la un ospăţ, la o masă
[7] **a mîngîia** – ласкать
[8] a apărea – являться
[9] **ales** – избранный

Reprodu !

5. *Citeşte expresiv textul, modificînd intonaţia.*

6. *Citeşte fragmentul în care:*

a) se spune că bunicul îi împacă pe toţi;
b) sînt descrise situaţiile unde bunicul e un bun sfătuitor;
c) se arată că el este aşteptat ca un oaspete important;
d) se spune că bunicul apare în toate situaţiile grele;
e) este redat dialogul dintre nepoţel şi bunic.

7. *Reciteşte propoziţiile:*

a) în care se vorbeşte despre darurile cereşti;
b) care repetă acelaşi gînd.

8. *Citeşte fragmentul care te-a impresionat.*

9. *Răspunde la întrebări cu ajutorul textului.*

a) Cînd bunicul îi împacă pe toţi? b) În ce cazuri sătenii se sfătuiesc cu el? c) De ce, cînd masa de sărbătoare e gata, petrecerea încă nu începe? d) Cum crezi, de ce anume bunicul reuşeşte să aibă grijă şi de copii, şi de cei mari? e) Ce îi doresc toţi sătenii? f) Ce consideră personajul principal drept daruri cereşti? g) Care sînt darurile pentru nepoţel?

Rezumă !

10. *Formulează 2–3 întrebări în baza textului.*

10.1. *Propune colegului de bancă să răspundă la întrebările formulate.*

11. *Alcătuieşte planul textului din propoziţii enunţiative.*

12. *Aşază în ordine logică ideile principale ale textului şi numerotează-le:*

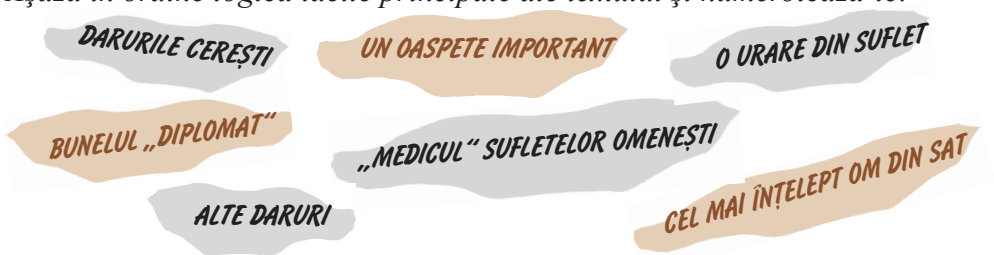

13. *Găseşte cuvîntul principal din fiecare alineat al textului. Alcătuieşte cu fiecare cîte o propoziţie.*

Model

Fragmentul întîi – **a se împăca.**
Dacă m-am certat **cu** cineva, încerc **să mă împac** cît mai repede posibil.

14. *Propune un alt titlu pentru text. Argumentează.*

15. *Selectează cuvintele care arată însuşirile bunicului. Argumentează.*

împăciuitor	mîndru
priceput	atent
lăudăros	credincios
hotărît	înţelept

15.1. *Care dintre aceste calităţi o consideri mai importantă? De ce?*

16. *Povesteşte un fragment de text, la dorinţă.*

17. *Reprodu textul în numele nepoţelului.*

18. *Priveşte imaginile. Care dintre ele ilustrează textul şi care nu? De ce?*

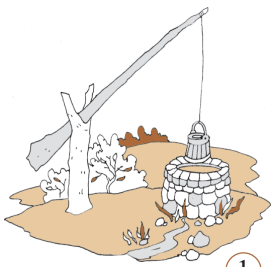
1

2

3

4

19. *Reciteşte motto-ul lecţiei. Memorează maxima.*

19.1. *Demonstrează, în baza textului, că maxima aceasta îl caracterizează pe bunic.*

Meditează !

20. *Citeşte fragmentul. Consideri şi tu că cele enumerate sînt* ***daruri cereşti****? Argumentează.*

Vin şi zilele aşa, din senin, de sus, ca nişte daruri cereşti, precum vine dimineaţa, ori amiaza, ori amurgul. Precum vine pămîntul, ori sămînţa, ori apa. Precum vin roua, pasărea, soarele…

21. *Tu ai vrea şi alte daruri decît acelea pe care le are băiatul din povestire? Care ar fi ele? De ce?*

22. *Personajele textului n-au nume. Cum crezi, de ce?*

22.1. *Demonstrează, în baza textului, că bunicul dialoghează anume cu un nepoţel, dar nu cu o nepoţică.*

23. *Despre ce discuţi cu bunicii cînd mergi la ei?*

24. *Imaginează-ţi că tu eşti acela/aceea care urcă spre vîrful „**piramidei cunoştinţelor**“. Scrie pe treptele piramidei lucrurile utile pe care le-ai învăţat de la bunici.*

Model

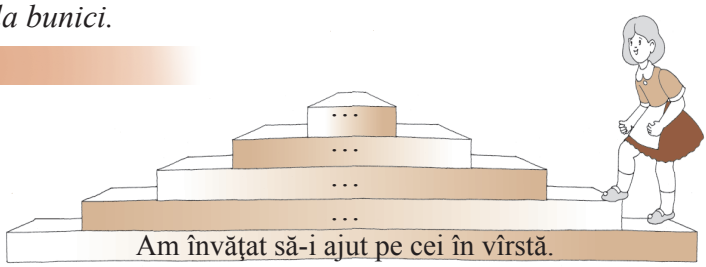

25. *Alcătuieşte o listă de activităţi/lucruri pe care preferi să le faci sau să nu le faci, cînd pleci la bunici.*

Repere

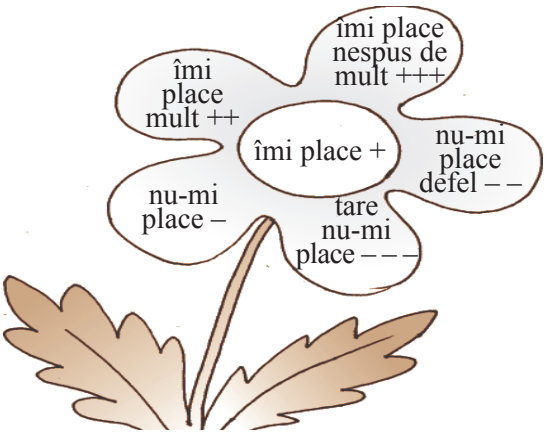

Model

• îmi place să aduc apă de la fîntînă; • îmi place mult cînd mergem la pădure; • îmi place nespus de mult să merg **cu** bunica la biserică; ...	• nu-mi place să mănînc dimineaţa; • nu-mi place defel că bunicii mă ocrotesc prea mult; • tare nu-mi place să mă culc devreme; ...

26. *Citeşte dialogul. Improvizează unul similar despre bunicii tăi.*

– Mihaela, cum îi cheamă pe bunicii tăi?
– Îţi răspund cu plăcere, Luri. Pe bunic îl cheamă Victor, iar pe bunica o cheamă Veronica.
– Unde locuiesc ei?
– Bunicii mei locuiesc în satul Cuhneşti, raionul Glodeni.
– Cînd eşti în vacanţă, mergi la bunici?
– Desigur, merg în fiecare an. Îmi place foarte mult la ei.
– Cum sînt bunicii tăi?
– Dragă Luri, ei sînt cei mai scumpi şi cei mai iubitori bunici din lume.

27. *Povesteşte despre bunicii tăi.*

Repere

- numele;
- vîrsta;
- calităţile morale etc.

Reţine !

PREPOZIŢIILE

de **cu**

28. *Priveşte imaginile. Citeşte îmbinările de cuvinte. Spune ce exprimă prepoziţiile. Te poate ajuta „Cheiţa“.*

scurtă **de** piele

casă **de** piatră

o bucată **de** pîine

taie **cu** foarfecele

merge **cu** microbuzul

se spală **cu** apă

Repere

materialul din care este făcut obiectul

rochie **de** lînă

raport instru-mental

scrie **cu** pixul

merge **cu** autobuzul
едет на автобусе
едет автобусом

o parte din întreg

o jumătate **de** măr

Compară !

în limba română	în limba rusă
• zi **de** sărbătoare	• **праздничный** день
• rochie **de** lînă	• **шерстяное** платье
• apă **de** ploaie	• **дождевая** вода
• apă **de** mare	• **морская** вода
• se spală **cu** apă	• умывается **водой**

Scrie !

29. *Alege din text şi scrie 2–3 propoziţii ce conţin prepoziţiile* ***cu, de.***

30. *Completează propoziţiile, utilizînd prepoziţiile* ***cu, de.***

a) Munca este brăţară … aur. b) Ionel scrie ... pixul. c) Grigoraş a luat o bucată … pîine. d) Nepoţelul stă de vorbă … bunicul. e) Cerul era senin, soarele se juca … nouraşii. (*C. Dragomir*). f) Ninge flori ... nea frumoase argintînd cărări şi case. (*N. Stănescu*)

31. *Răspunde la întrebări:*

a) Cîţi ani ai tu? Dar mama ta? b) Cu ce te speli de obicei? c) Ce haină ai îmbrăcat azi? d) Înveţi la şcoala de muzică? e) Cu cine îţi petreci timpul liber cînd mergi la bunici?

32. *Citeşte miniatura lui Spiridon Vangheli. Scrie propoziţia care conţine prepoziţia* ***de.***

Drumul bunelului

Mi-i dor de bunelul, Rodico. De ce a făcut oare bunelul drum pînă la dînsul? Mai bine îşi punea ograda lîngă casa noastră!

32.1. *Cum crezi, care sînt relaţiile dintre bunic şi nepoţei?*

32.2. *Citeşte propoziţia care exprimă ideea acestei miniaturi.*

33. *Tradu.*

а) Я всегда мою руки мылом. b) Почему умываешься горячей водой? c) Маме 35 лет, а бабушке 57 лет. d) Мы поедем на море поездом. e) Мама предпочитает шерстяные платья.

34. *Continuă şirurile de sinonime:*

a se sfîrşi, …	a răsări, …
a zice, …	cale, …
temelie, …	

34.1. *Formează propoziţii cu unele dintre ele, folosind şi prepoziţiile* ***de, cu****.*

35. *Găseşte criteriul după care ai putea grupa cuvintele aduse de Luri. Scrie-le.*

35.1. *Include unele cuvinte într-un text coerent.*

36. *Completează comparaţiile de mai jos, referindu-te la bunicii tăi:*

a) Pletele bunicului sînt albe ca ... .
b) Zîmbetul său este blînd ca ... .
c) Ochii bunicii sînt negri ca ... .

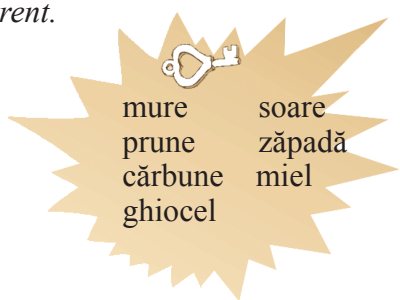

37. *Identifică cuvintele-antonime, înscriind cifra respectivă în pătrăţel. Alcătuieşte propoziţii cu trei perechi de antonime. Foloseşte, dacă e necesar, prepoziţiile* ***de, cu****.*

1. a plînge	☐ noapte	6. multe	☐ a rîde
2. a sfîrşi	☐ a tăcea	7. a spune	☐ a pleca
3. mare	☐ seara	8. a căuta	☐ înnorat
4. senin	☐ a începe	9. zi	☐ mică
5. a veni	☐ a găsi	10. dimineaţa	☐ puţine

Surprize, surprize ...

38. *Citeşte gluma şi spune de ce Tudor nu vrea să meargă la bunici.*

La bunici

Era într-o duminică. Părinţii lui Tudor se pregăteau de drum.
– Tudor! îl strigă mama. Mergem la bunici.
– Nu vreau să merg la Pîrjolteni, le răspunde supărat feciorul.
– Şi de ce, mă rog? îl întreabă într-un glas părinţii.
– Nu vreau, pentru că bunicul şi bunica mă sărută prea des.
– Şi atunci ce, rămîi acasă?
– Ba am să merg, s-a învoit Tudor. Dar am să-i sărut eu pe dînşii.

După ***Petru Cărare***

38.1. *Cum crezi, îşi iubesc bunicii nepoţelul? De ce?*

38.2. *Cînd erai mai mic/mică bunicii tăi procedau la fel? Argumentează.*

39. *În aceste cuvinte stau ascunse nişte proverbe. Găseşte-le şi scrie-le. Memorează proverbele date.*

Teme pentru acasă

- ✓ *Reciteşte textul şi povesteşte-l în numele nepoţelului.*
- ✓ *Alcătuieşte şi scrie propoziţii cu expresiile din exerciţiul 3.*
- ✓ *Redactează o minicompunere cu tema: „În vacanţă la bunici“.*

În vacanţă la cei dragi

NEPOŢII TĂI VOR CULEGE ROADELE. (*l. română*)
CARPENT TUA POMA NEPOTES. (*l. latină*)

1. *Citeşte expresiv. Pronunţă corect sunetele [**d**], [**n**]. Completează versul al patrulea, indicînd cine gustă poama dacă e coaptă (e vorba de două nume de fată).*

Nepoţeii, prichindeii,
Vin să-şi mai vadă buneii…
Gheorghieş urcă-**n** cireş,
. . . . . .
Cearcă de e coaptă poama…

Nicolae Dabija

1.1. *Spune ce fac nepoţeii la bunici.*

2. *Citeşte perechile de cuvinte. Construieşte cu unele dintre ele enunţuri, observînd nuanţele de sens.*

Mamă – măm**ică**
tată – tăt**ic**
cuib – cuib**uşor**

nepot – nepoţ**el**
nepoţi – nepoţ**ei**
nepoată – nepoţ**ică**
nepoate – nepoţ**ele**

Sinonime:

veseli – voioşi
neamuri – rude

Nota bene !

bun – bunătate – bunici

a aştepta – aşteptare – aşteptat

3. *Completează.*

Dor (de ce?) de ţară, ...
Ne adunăm (unde?) la prieteni, ...
Mergem (cu cine?) cu fratele, ...
Ne aşteaptă (unde?) în prag, ...

4. *Priveşte desenul. Alcătuieşte propoziţii.*

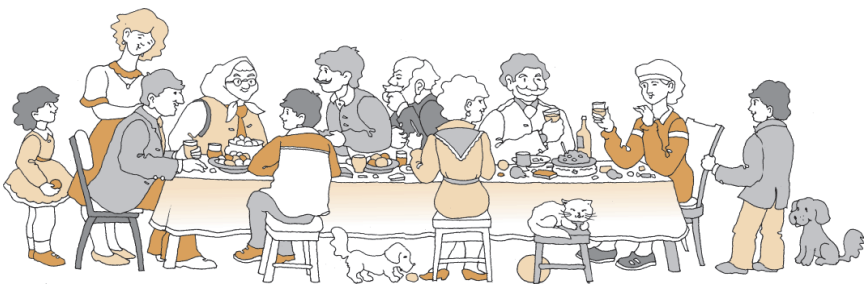

5. *Citeşte expresiv poezia. Spune de ce toată familia se adună în Casa Mare.*

La bunici

Cînd ne vine cîte-un dor[1] –
Cu mămica şi tăticul,
La bunica şi bunicul
Ne-adunăm **în** cuibuşor[2].

Tare-i bine **la** bunici,
Fie iarnă, fie vară,
Ne jucăm voioşi[3] pe-afară
Cu alţi nepoţei voinici!

Bunii ne aşteaptă-**n** prag
Şi venim **la** ei cu toţii.
Nepoţelele, nepoţii,
Că ne-au legănat[4] cu drag.

Cu tot neamul[5] ne-adunăm
La bunici **în** Casa Mare
Şi **în** zi de sărbătoare,
Ca la moldoveni cîntăm.

Constantin Dragomir
(a.n. 1948, s. Marinici, r. Ungheni)

[1] **dor** – тоска
[2] cuibuşor – *aici:* домик
[3] **voios** – *sin.:* vesel
[4] **a legăna** – убаюкивать
[5] **neam** – *sin.:* rudă

Reprodu !

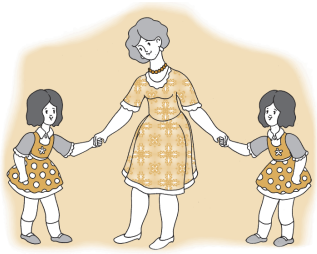

6. *Citeşte versurile care spun:*

a) unde pleacă nepoţii cînd le vine dorul;
b) de ce nepoţii se simt bine la bunici;
c) că bunicii îi aşteaptă cu mare drag;
d) în care cameră se adună oaspeţii.

7. *Găseşte propoziţia principală din fiecare catren. Argumentează.*

8. *Răspunde la întrebări:*

a) Unde se adună toate rudele? b) Cum este la bunici? c) Ce fac nepoţii la bunici? d) Cum îi întîlnesc bunicii pe nepoţi? e) Ce are loc în Casa Mare în zi de sărbătoare? f) Ce sentimente îţi trezeşte poezia?

Rezumă !

9. *Descrie bunicii din poezie. Poţi folosi şi unele versuri.*

10. *Alege un vers care ar putea fi şi titlu la această poezie.*

11. *Memorează două catrene.*

11.1. *Concurs: „**Cine recită cel mai expresiv?**“*

12. *Povesteşte despre bunicii tăi.*

Repere

- cum îi cheamă;
- unde locuiesc;
- ce profesie au;
- cîţi nepoţi/strănepoţi au;
- cum îi ajuţi.

Meditează !

13. *Citeşte denumirile sărbătorilor. La care dintre ele familia ta se adună la bunici? Povesteşte.*

- Anul Nou
- Crăciunul
- Paştele
- Duminica Mare
- Ziua de naştere
- Varianta proprie

14. *Alcătuiţi un dialog între un bunic şi nepotul său/nepoata sa după începutul dat. Lucraţi în perechi.*

– Bunicule, ce avem de făcut azi? Aş vrea să te ajut.
– Mîine e sărbătoare, vom avea mulţi oaspeţi, de aceea trebuie să facem ordine **în** curte.
– Cu plăcere. Am nevoie de o mătură şi o greblă.
– … .

*– Mihaela, cînd ai fost ultima oară **la** bunici?*

*– Am fost la bunici **în** vacanţa de vară. I-am ajutat la recoltarea legumelor şi fructelor. Ne vom duce şi **de** Crăciun.*

15. *Ce ai învăţat de la bunicii tăi? Alege un răspuns şi argumentează.*

Repere

- să fiu om de omenie;
- să-mi iubesc familia şi patria;
- să muncesc;
- să păstrez tradiţiile;
- varianta ta.

Merg
la Paris (oraş)
în Franţa (ţară)
Vin
la Paris – **de la** Paris
în Franţa – **din** Franţa

la → de la
din → de + în = din

Reţine !

PREPOZIŢIA **LA**

Stă **la** fereastră
у (окна)

Se duce **la** gară
(**на** вокзал)

la

Vine **la** (noi)
(**к** нам)

Plec **la** Chişinău (oraş)
(**в** Кишинэу)

La ora 14^{35}
в 14^{35} (время)

PREPOZIŢIA **ÎN**

În bunicilor e cald şi bine.
(**в** доме)

Ionel s-a urcat **în** 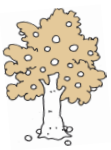 .
(**на** дерево)

Copiii au ieşit **în** .
(**в** город)

- **în** 3 zile – за 3 дня
- **în** trecere – проездом
- **în** rusă – на русском

Scrie !

16. *Completează spaţiile libere cu prepoziţiile* ***la*** *sau* ***în.***

a) Verişoara mi-a comunicat că va veni … noi … vizită.
b) Am fost … Chişinău … trecere.
c) Bunica m-a trezit … ora 7.
d) Bunicii stau … geam, aşteptîndu-şi nepoţii şi copiii.

17. *Alcătuieşte enunţuri cu prepoziţiile* ***în*** *şi* ***la.***

18. *Citeşte enunţurile. Selectează prepoziţiile adecvate contextului.*

a) Băiatul se uită (la, de la) nucul cel bătrân.
b) Nicoleta a pus floarea (în, la) fereastră.
c) Bunele, vei veni azi (de la, la) noi?
d) Plec (la, în) Italia, la rude.
e) Mama s-a urcat (în, la) tren la ora 8^{45}.
f) Duminică bunicii vor veni la noi (în, din) ospeţie.

19. *Scrie după model:*

Am fost cu părinţii la munte, la mare, la bunici.

a) Prietenii au ieşit în parc, în …
b) Plec la Bălţi, la …
c) Învăţ în Bulgaria, în …
d) Vin de la Petersburg, de la …
e) A revenit din Austria, din …

20. *Continuă enunţurile:*

a) Eu merg în ospeţie **la** …
b) Tu ai fost **la** Madrid …
c) Părinţii tăi vor merge **în** Franţa …
d) De la Berlin voi merge **la** …
e) Mă voi odihni vara **la** …
f) Când ai revenit **în** …?

21. *Citeşte proverbul şi memorează-l:*

Copacul se ţine cu rădăcinile, iar omul – cu neamurile.

22. *Se apropie vacanţa. Ai hotărît să te odihneşti la bunici în sat. Dar trebuie să-i anunţi că în curînd vei veni la ei. Alcătuieşte textul scrisorii, utilizînd şi prepoziţiile:* ***la, în.***

Teme pentru acasă

- ✓ *Învaţă poezia pe de rost.*
- ✓ *Povesteşte despre bunicii tăi.*
- ✓ *Scrie patru propoziţii utilizînd prepoziţiile:* ***la, în.***
- ✓ *Alcătuieşte un dialog dintre doi nepoţi care vorbesc despre zilele petrecute la bunici.*

Fiind băiet păduri cutreieram

Fiind băiet, păduri cutreieram
Şi mă culcam ades lîngă izvor,
Iar braţul drept sub cap eu mi-l puneam,
S-aud cum apa sună-ncetişor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Şi un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopţi întregi am mas,
Blînd îngînat de-al valurilor glas.

Răsare luna,-mi bate drept în faţă:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe cîmpi un văl de argintie ceaţă,
Sclipiri pe cer, văpaie peste ape,
Un bucium cîntă tainic cu dulceaţă
Sunînd din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunze-uscate sau prin naltul ierbii
Părea c-aud venind în cete cerbii. [...]

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

Eminescu

Cînd mă gîndesc
cît de mult
ne iubise
izvoarele,
şi codrii,
şi doinele
ce-au fost a-l cunoaşte –
îmi vine să cred
că poeţii mari
îşi aleg
popoarele
în mijlocul cărora
au
a se naşte.

Nicolae Dabija

Ilustraţie de Igor Vieru

Copilul în familie

Înțelepciunea tatei

CEL DEMN DE LAUDĂ SĂ FIE LĂUDAT. (*l. română*)
LAUDANTUS LAUDENTUR. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Pronunţă corect sunetele [**d**], [**t**], [**n**]. Alcătuieşte propoziţii cu îmbinările evidenţiate.*

Dimineaţa devreme	băiatul tatei	copil leneş
negustor mare	**zece bani**	**dintre toţi**
pom roditor	piersică fragedă	a crede de cuviinţă

Nota bene !

tristeţe – **în**tristare – a se **în**trista
grijă – **în**grijorare – a se **în**grijora
gospodar – gospodărie – a gospodări

Compară !

piersic – персик
vizită – визит

2. *Priveşte desenele. Fii atent(ă) la utilizarea cuvintelor evidenţiate.*

o piersică

un piersic

Florin **Piersic**

o cireaşă

un cireş

Badea **Cireş**

3. *Citeşte textul. Spune care dintre feciori l-a întristat pe tată?*

Cele patru piersici

Odată, un om a vrut să-i pună la încercare[1] pe cei patru fii ai săi. I-a chemat dimineaţa la el şi i-a dat fiecăruia cîte o piersică. A plecat apoi la cîmp, lăsîndu-i să-şi vadă de treburi[2] şi să-şi împartă ziua cum cred ei de cuviinţă[3]. Seara însă, cînd s-a întors, i-a chemat pe toţi patru şi l-a întrebat pe feciorul **cel mai mare:**

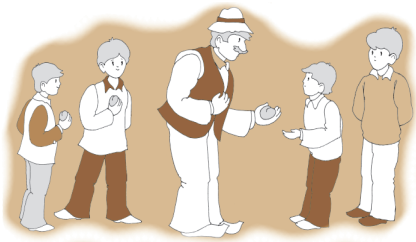

– Spune-mi, ce-ai făcut cu piersica ta?

– Ce să fac, tată, am mîncat-o şi-ţi mulţumesc. A fost o piersică **tare bună**. Am luat, apoi, sîmburele[4] şi l-am plantat[5] în spatele casei. Am udat locul şi sper[6] să crească acolo un piersic **foarte frumos** şi **roditor**[7].

– Bine ai făcut, băiatul tatei, sînt sigur că tu o să ajungi un om din cale afară de gospodar. Dar tu, i-a zis celui de-al doilea, ce-ai făcut cu piersica ta?

– Am mîncat-o. Era o piersică **grozav de bună, coaptă** şi **fragedă**[8]…

– Şi apoi?

– Păi, am aruncat sîmburele şi i-am cerut mamei să-mi mai dea cîteva.

– Fiule, zise atunci omul cu tristeţe în glas, ai grijă să nu ajungi un om lacom[9], că „lacomul mai mult pierde şi leneşul mai mult aleargă“.

– Dar ţie ţi-a plăcut piersica? A fost bună? l-a întrebat tatăl şi pe cel de-al treilea fiu al său.

– Nu ştiu.

– Cum nu ştii? Ce-ai făcut cu ea?

– Am vîndut-o. Am luat pe ea zece bani. Uite-i!

– Fiule, tu sigur o să ajungi un **mare negustor**[10], dar ai grijă că nu toate sînt de vînzare în viaţă, mai ales ceea ce ai primit de la părinţi.

În sfîrşit, tatăl l-a întrebat şi pe ultimul băiat, **cel mai mic** dintre toţi.

– Dar ţie ţi-a plăcut piersica?

– Nici eu nu ştiu, tată.

– Şi tu ai vîndut-o?

– Nu. Eu m-am dus în vizită la prietenul meu de peste drum, care este grav bolnav, şi i-am dat-o lui. S-a bucurat mult pentru ea şi mi-a mulţumit din suflet.

[1] a pune la încercare – *aici:* испытывать
[2] **treabă** – *sin.:* ocupaţie, lucru
[3] a crede de cuviinţă – считать необходимым
[4] **sîmbure** – косточка
[5] **a planta** – *sin.:* a sădi, a răsădi
[6] **a spera** – *sin.:* a crede, a nădăjdui
[7] **roditor** – care dă roade bune
[8] **fraged** – *sin.:* moale, proaspăt
[9] **lacom** – ненасытный, жадный
[10] **negustor** – купец

Reprodu !

4. *Răspunde la întrebări:*

a) Cîţi feciori avea omul? b) Cum şi-a pus tatăl fiii la încercare? c) Ce întrebare le-a adresat el? d) Ce sfat i-a dat tatăl celui de-al treilea fecior? e) Ce-a făcut cu piersica lui feciorul cel mai mic?

5. *Citeşte numai răspunsurile feciorilor la întrebarea pusă de tatăl lor.*
6. *Reciteşte rîndurile care conţin proverbe.*
7. *Selectează şi citeşte propoziţiile care îi caracterizează pe cei patru feciori.*
8. *Citeşte textul pe roluri împreună cu colegii.*
9. *Reprodu, împreună cu colegul de bancă, unul dintre cele patru dialoguri.*

Rezumă !

10. *Caracterizează, în 2–3 propoziţii, pe unul dintre cei patru feciori.*
11. *Schiţează şi prezintă portretul moral al tatălui.*
12. *Propune alte titluri. Scrie-l în caiet pe cel mai reuşit.*

Model

FECIORII

BUNUL MEU TATĂ

GRIJA PENTRU FECIORI

13. *Alcătuieşte un dialog după imagini şi începutul dat:*

– Cîţi copii ai, moşule?
– Am patru feciori.
– Cum crezi, ce vor deveni ei în viaţă?
– …

bancă

livadă

spital

14. *Povesteşte un fragment, la dorinţă.*

Meditează !

15. *Gîndeşte-te şi răspunde:*

a) De ce tatăl a hotărît să-şi pună la încercare feciorii? b) Cum crezi, care fecior l-a bucurat cel mai mult? De ce? c) Care ar fi explicaţia că băieţii din povestire nu au nume? d) Demonstrează faptul că tatăl este grijuliu şi vrea să-şi pregătească feciorii pentru viaţă. e) Primul fecior va fi, după spusele tatălui, un bun gospodar. Argumentează. f) Ce ai face tu cu piersica, dacă ai fi într-o situaţie similară?

16. *Selectează şi numeşte calităţile celui de-al patrulea fecior. Argumentează.*

16.1. *Caracterizează-l, în plan comparativ, cu ceilalţi fraţi ai săi. Utilizează adjective la diferite grade de comparaţie (vezi tabelul, pag. 39).*

17. *Găseşte în text două enunţuri care ar putea fi considerate proverbe. Scrie-le.*

17.1. *Formulează şi scrie ideea textului.*

18. *Examinează schema. Spune ale cui sînt aceste fapte bune. Continuă lista cu întîmplări din viaţa ta.*

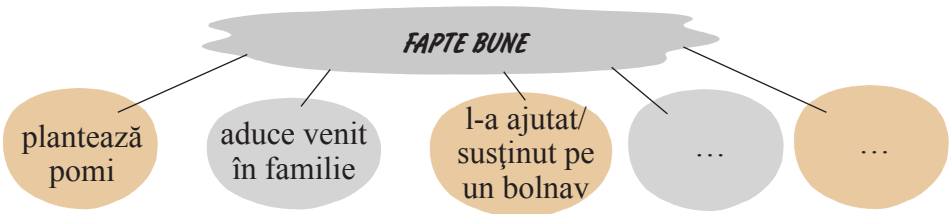

19. *Care lucruri, primite de la părinţi, sînt cele mai scumpe pentru tine? Ai putea să le vinzi? Argumentează.*

20. *Redactează-ţi autoportretul în plan comparativ cu cel al fratelui, surorii, prietenului etc. Dacă e posibil, utilizează şi adjective la gradul superlativ. Îţi poate veni în ajutor* ***Cheiţa****.*

Repere

- extraordinar;
- neînchipuit;
- neobişnuit;
- nemaipomenit;
- nespus;
- prea;
- din cale afară de...

ingenios nobil
orgolios capabil
modest amabil
răutăcios ironic
invidios generos

21. *Citeşte şi completează:*

Zilnic nu uit:
- să mulţumesc părinţilor pentru…
- să spun fratelui/surorii…
- să ajut…
- să citesc…
- să mă comport…

Să ne amintim !

GRADUL COMPARATIV AL ADJECTIVELOR

Fiu **mai** grijuliu / atent

Om **mai puţin** trist / grijuliu

Tată **tot atît / tot aşa / la fel** **de** înţelegător / atent

GRADUL SUPERLATIV AL ADJECTIVELOR
(ПРЕВОСХОДНАЯ СТЕПЕНЬ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ)

Superlativul (relativ)
- băiatul **cel mai** mic
- piersica **cea mai** fragedă
- oamenii **cei mai** lacomi
- fiicele **cele mai** harnice

- copacul **cel mai puţin** roditor
- fata **cea mai puţin** grijulie
- fiii **cei mai puţin** buni
- elevele **cele mai puţin** silitoare

Superlativul (absolut)
- foarte + adjectiv: piersică **foarte** coaptă / tată **foarte** bun
- tare + adjectiv: piersică **tare** bună / familie **tare** prietenoasă
- **extraordinar / grozav / nemaipomenit / neobişnuit** (etc.) **de** + adjectiv: grijuliu / lacom / priceput
- piersică **fragedă-fragedă**
- bunătate **multă-multă**

Scrie !

22. *Scrie cîteva adjective care pot determina substantivele de mai jos.*

fiu

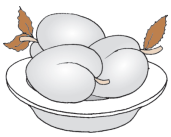
piersici

tată

Model

Tată bun, deştept…

22.1. *Scrie la gradul comparativ sau superlativ îmbinările de cuvinte obţinute. Formează două propoziţii cu unele dintre ele.*

23. *Completează enunţurile cu adjectivele potrivite din partea stîngă.*

MAI GOSPODAR
MARI
LA FEL DE NOBILĂ
TOT AȘA DE LACOM

Era odată un ţăran. El avea patru feciori…
Primul fecior s-a dovedit … decît cel de-al doilea.
Feciorul al treilea putea ajunge … ca şi vecinul său.
Fapta celui de-al patrulea fecior a fost … ca şi fapta primului fecior.

24. *Citeşte substantivele. Formează de la ele adjective. Scrie-le la diferite grade de comparaţie:* ***roadă, grijă, lăcomie, bunătate.***

Model

Educaţie: educat – mai educat – cel mai educat – tare educat.

24.1. *Alcătuieşte 3–4 propoziţii cu unele adjective.*

25. *Găseşte în text adjectivele la gradul superlativ şi scrie-le.*

25.1. *Include-le în alte contexte.*

26. *Găseşte în text cuvintele cu înţeles opus celor date mai jos. Scrie-le.*

Dimineaţa, noaptea, duşman, a pleca, a lua, sănătos, a se întrista, a cumpăra, harnic.

26.1. *Formează enunţuri cu două perechi de antonime.*

27. *Citeşte versurile lui Mihai Eminescu. Scrie alte forme de superlativ pentru adjectivul* ***frumoasă****.*

A fost odată ca-n poveşti,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărăteşti
O prea frumoasă fată.

Ilustraţie de Igor Vieru

Un om, o viaţă, un destin

Neagoe Basarab (*anii de domnie 1512–1521*). Vestitul domnitor Neagoe Basarab, cel care a construit legendara Mănăstire Curtea de Argeş, a scris cartea „*Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*“. Această carte este o capodoperă a literaturii vechi româneşti. „*Învăţăturile...*“ cuprind sfaturi cu caracter politic, militar, cu privire la guvernare, adresate fiului său. Este şi primul text de pedagogie românească în spiritul moralei creştine. Fiul său Teodosie primea sfaturi părinteşti înţelepte:

„Iubeşte adevărul, căci mincinoşii sînt urîţi de Dumnezeu!“
„Judecă pe fiecare cu dreptate după faptele lui…“

Curtea de Argeş

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte textul.*
- ✓ *Povesteşte textul, răspunzînd la întrebările din ex. 8, 15.*
- ✓ *Caracterizează (în scris) pe unul dintre cei patru feciori.*

Magna cum laude

Completează ancheta: **Cine sînt eu?**
Numele, prenumele _____
Data _____
1. Cel mai mult mă îngrijorez pentru următorii oameni _____
2. Sînt mîndru de mine, cînd eu _____
3. Sînt un om simpatic, pentru că _____
4. Extraordinar de mult mă încîntă următorii oameni _____
5. La prieteni apreciez cel mai mult calităţile: _____
6. Eu am două calităţi nemaipomenit de bune _____
7. Unul dintre cele mai frumoase lucruri pe care le-am făcut în viaţa mea este: _____

Croieşte-ţi singur drumul!

VAI DE OMUL SINGUR! (*l. română*)
VAE SOLI! (*l. latină*)

1. *Citeşte cuvintele. Pronunţă corect sunetul [i] după* ***t, ţ, z****. Formează îmbinări de cuvinte cu cele evidenţiate, apoi propoziţii.*

Muzica, alţii, toţi, **a şti, ceilalţi,** ca să vezi, **pîrtie.**

2. *Priveşte desenele. Citeşte propoziţiile. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

– **Rîsul** tău e ca un clopoţel.

Rîsul este un animal sălbatic.

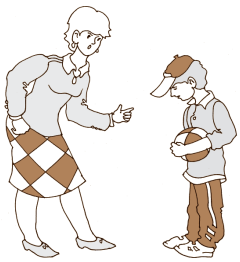

– M-ai făcut de **rîsul lumii**!

Nota bene !

bărbat – bărbăţie – a **îm**bărbăta
învăţătură – a învăţa – învăţat
a se pricepe – priceput – pricepere
a ruga – rugăminte
rîs – a rîde
a croi – croitor

Compară !

muzică – музыка
a croi – кроить
rude – родственники
medalie – медаль

3. *Citeşte şi tradu îmbinările de cuvinte. Alcătuieşte propoziţii.*

A ajunge
- la bunici
- acasă
- la timp
- **om mare**

O mînă
- **de**
  - **ajutor**
  - ţărînă
  - prietenească
  - grijulie

4. *Citeşte expresiile. Include-le în contexte.*

- de rîsul lumii
- a-şi croi drum
- a duce o fată în joc (= a o conduce în dans)

- Ferit-a sfîntul!
- Doamne fereşte!
- Mulţumesc Domnului!
- Slavă Domnului!

5. *Citeşte textul. Spune cine îl ajută pe băiat la învăţătură.*

Pîrtia

Dacă s-ar întîmpla să plece şi el la lucru…, Bobocel s-ar duce împreună cu mama. Şi acolo unde nu va putea el, *l-ar ajuta mama*. Şi acolo unde n-ar înţelege el, *l-ar lămuri mama*. Şi lasă că, pînă la urmă, se vor întoarce ei seara **nu mai rău decît alţii**.

Dacă s-ar întîmpla într-o duminică… să cînte muzica şi toţi să joace, el o va alege[1] pe sora sa Ileana. Şi pe unde nu s-ar pricepe[2] el, *l-ar învăţa sora.* Dacă n-ar şti bine cum să ducă fata în joc[3]**,** *l-ar duce sora* pe dînsul. Şi lasă că **nu vor fi ei de rîsul lumii**.

Dacă s-ar întîmpla să ajungă aşa deodată om mare şi ar trebui să-şi ridice[4] casă în sat, *l-ar ruga pe tata să-l ajute.* Şi acolo pe unde n-ar putea el, *l-ar ruga pe tata.* Acolo unde n-ar şti el cum, *l-ar povăţui tata.* Şi lasă că **nu vor face ei o casă mai urîtă decît celelalte**.

Dacă, ferit-a sfîntul, s-ar întîmpla să fie război, el se va duce cu bunicul. Că bunicul a trecut prin două războaie şi are patru medalii. Acolo unde se va teme[5] el, *îl va îmbărbăta bunicul.* Acolo pe unde nu va putea el trece, **îl va trece bunicul**. Şi lasă că **se vor întoarce ei de la război tot atît de bine, cum se vor întoarce şi ceilalţi**.

Cu astfel de gînduri vine Bobocel dis-de-dimineaţă[6], cu geanta în spate, la şcoală. Şi îi pare grozav de bine că are atîtea neamuri şi nu-l vor lăsa în drum la greu. Nu-i vorbă, ar avea şi acum nevoie de o mînă de ajutor. Deseori stă singur lîngă tablă şi aşteaptă… Dar ca să vezi, din atîtea neamuri nu se repede[7] nimeni.

– Pentru că la învăţătură, i-a spus odată tata, e tot aşa ca şi cum omul porneşte iarna la drum. Singur trebuie să-şi croiască[8] pîrtie[9]...

După ***Ion Druţă***

[1] **a alege** – выбирать
[2] **a se pricepe** – *sin.:* a şti cum
[3] a duce în joc – вести в танце
[4] a ridica – *aici:* a construi
[5] **a se teme** – бояться, страшиться
[6] **dis-de-dimineaţă** – *sin.:* dimineaţa devreme
[7] **a se repezi** – *sin.:* a se grăbi
[8] a-şi croi – прокладывать себе (дорогу)
[9] **pîrtie** – cărare făcută prin zăpadă

Reprodu !

6. *Citeşte propoziţiile/fragmentele care ilustrează:*

a) cu ce îl poate ajuta pe Bobocel fiecare membru al familiei;
b) puterea familiei de a rezolva problemele vieţii;
c) cum este reputaţia familiei.

7. *Răspunde la întrebări.*

a) Cu cine ar pleca Bobocel la lucru? b) Dar la joc? c) Pe cine l-ar ruga Bobocel să-l ajute la construirea casei? d) Unde ar pleca împreună cu bunicul? e) Cine l-ar îmbărbăta pe Bobocel dacă s-ar duce la război? f) De ce băiatului îi pare bine că are multe neamuri? h) Ce lucru trebuie să-l facă Bobocel de unul singur?

8. *Reprodu textul, răspunzînd la întrebări.*

9. *Povesteşte detaliat fragmentul care ţi-a plăcut cel mai mult.*

Rezumă !

10. *Împarte textul în fragmente semantice. Citeşte începutul fiecărui fragment.*

10.1. *Intitulează fragmentele. Argumentează.*

11. *Alcătuieşte planul textului. Redă conţinutul povestirii conform planului.*

11.1. *Extrage şi citeşte propoziţia principală din text.*

12. *Din variantele propuse, alege cel mai reuşit titlu. Argumentează-ţi alegerea.*

O FAMILIE UNITĂ

AJUTOR RECIPROC

CONTEAZĂ NUMAI PE TINE

SUCCESUL E ASIGURAT

O MÎNĂ DE AJUTOR...

SPRIJINUL

REZOLVĂ-ȚI SINGUR PROBLEMELE

13. *Schiţează, în 3–4 propoziţii, portretul bunicului lui Bobocel (împreună cu un coleg). Foloseşte reperele propuse de* ***Cheiţă.***

14. *Ce sfat a reţinut Bobocel de la tatăl său?*

14.1. *Citeşte propoziţiile în care este exprimat acest gînd.*

- înţelept
- are experienţă
- calm
- a luptat
- curajos

Meditează !

15. *Expune-ţi părerea despre felul în care Bobocel ar vrea să-şi rezolve problemele.*

16. *Cum crezi, de ce Ion Druţă i-a dat numele* ***Bobocel*** *personajului principal?*

17. *Imaginează-ţi că atunci cînd Bobocel stă singur la tablă, i-ar veni în ajutor cîte unul din membrii familiei. Care ar fi succesele lui la învăţătură? Discutaţi în echipe.*

17.1. *Aflîndu-te la tablă, aştepţi şi tu uneori o mînă de ajutor? Exemplifică.*

18. *Ce l-ar mai putea ajuta să facă membrii familiei pe Bobocel? În ce cazuri? Formulează cîte un răspuns pentru fiecare dintre ei.*

L-ar ajuta

mama …

sora …

tata

bunicul …

să înţeleagă unele lucruri

18.1. *Cum crezi, care este ideea principală a textului? Scrie-o.*

- imaginea familiei;
- ajutorul reciproc;
- eu sînt centrul universului
- altă variantă.

19. *Eşti de acord cu tatăl lui Bobocel care spune că la învăţătură nu trebuie să te ajute nimeni? De ce?*

20. *Selectează răspunsul care corespunde situaţiei tale şi argumentează.*

La învăţătură mă ajută:

A.
- profesorul
- tata şi/sau mama
- colegul şi/sau prietenul
- sora şi/sau fratele

B.
- emisiunile radio/TV
- ziarele şi/sau revistele
- dicţionarele
- varianta proprie

21. *Citeşte opţiunile. Comentează varianta pe care o accepţi.*

O familie adevărată este aceea în care:

A. Fiecare îşi face bine numai lucrul său.
B. Toţi se ajută reciproc.
C. Părinţii îşi ajută copiii în toate.
D. Copiii au independenţă totală.
E. Varianta ta.

Reţine !

MODUL CONDIŢIONAL
(УСЛОВНОЕ НАКЛОНЕНИЕ)
SITUAŢII DE UTILIZARE

– *Dacă* ***ai avea*** *mulţi bani, ce* ***ai face****?*

– ***Aş cumpăra*** *multe daruri şi* ***aş merge*** *la o casă de copii.*

– *Dacă* ***ar fi*** *vară, ce* ***ai face****?*

– ***Aş merge*** *cu părinţii la mare, la munte.*

Îmi exprim o dorinţă în mod categoric.

– Vreau îngheţată-ă-ă!

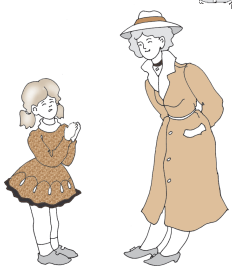

– Mămico, **aş vrea** o îngheţată.

Azi, mîine

Eu **aş**
tu **ai**
el, ea **ar**
noi **am**
voi **aţi**
ei, ele **ar**
} învăţa

Ieri

Eu **aş**
tu **ai**
el, ea **ar**
noi **am**
voi **aţi**
ei, ele **ar**
} **fi** învăţat

Scrie !

22. *Alcătuieşte propoziţii cu diferite sensuri ale cuvintelor date. Foloseşte verbe la modul condiţional:*

Rîs – rîs; répede – nu se repéde; neam – ne-am (dus, întîlnit).

23. *Citeşte/scrie propoziţiile. Identifică verbele la condiţional, concretizînd timpul lor.*

a) Aş vrea şi eu un animal de companie. b) Bunica ne-ar mai fi spus poveşti, dar era deja tîrziu. c) De-ar şti omul ce-ar păţi, dinainte s-ar păzi. d) Aş învăţa poezia, dar nu reuşesc.

24. *Pune verbele dintre paranteze la condiţional prezent.*

a) Mămico, dacă nu eşti împotrivă, … (a pleca) cu prietenii la un meci de fotbal. b) (A mînca) îngheţată, dar mi-e frig. c) Ce … (a face) tu, dacă… (a fi) Moş Crăciun? d) Voi … (a putea) să participaţi mîine la concert. e) Dacă voi (a avea) timp, (a merge) la bazin.

25. *Continuă gîndurile începute.*

De-aş fi un înger,…

N-aş vrea să am comori, aş vrea…

Dacă aş trăi o sută de ani, ...

M-aş duce cu ochii închişi la…

De-aş fi o pasăre mică,…

Dacă aş fi o Zînă bună, …

26. *Continuă dialogul, folosind imaginea. Utilizează şi verbe la condiţional.*

– Noroc, Adrian!
– Salut, Alexandru. Unde mergi?
– Aş vrea să reuşesc la meciul de fotbal.
– …

27. *Citeşte fragmentul din „Povestea porcului“ de Ion Creangă. De ce erau trişti bătrînii?*

Cică era odată o babă ş-un moşneag, moşneagul de o sută de ani şi baba de nouăzeci. Şi amîndoi bătrînii aceştia erau albi ca iarna şi posomorîţi ca vremea cea rea, din pricină că nu aveau copii. Şi Doamne! Tare mai erau doriţi să aibă măcar unul, căci cît era ziulica şi noaptea de mare, şedeau singuri-singurei cuc, şi le ţiuiau urechile, de urît ce le era…

27.1. *Completează, în baza textului, folosind verbe la condiţional.*

a) Bătrînii **ar fi fost veseli,** dacă..
b) Baba şi moşneagul **n-ar fi fost singuri,** dacă…
c) **Nu le-ar fi fost urît** bătrînilor, dacă…
d) **Le-ar fi fost** viaţa mai uşoară, dacă…

28. *Alege una dintre afirmaţii. Argumentează.*

E foarte bine să nu ai copii.

Copiii sînt florile vieţii.

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte textul. Caracterizează-l pe Bobocel.*
- ✓ *Redă conţinutul povestirii conform planului.*
- ✓ *Alcătuieşte şi scrie propoziţii cu îmbinările de cuvinte din exerciţiul 3.*

Omul se cunoaşte după fapte

ZIS ŞI FĂCUT. (*l. română*)
DICTUM FACTUM. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Fii atent la pronunţia sunetului* ***[i]****. Include îmbinările evidenţiate în enunţuri.*

Miezul nopţii	familie mare	**trei lire**
ochii mei	**bietul tată**	caiet nou

2. *Citeşte îmbinările şi expresiile. Alcătuieşte propoziţii.*

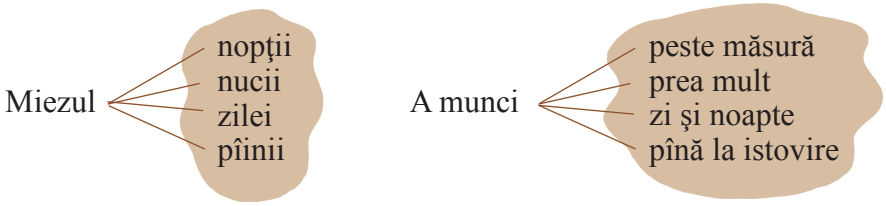

3. *Priveşte desenele. Observă utilizarea verbului* ***a trage.*** *Alcătuieşte propoziţii cu acest verb.*

A trage de mînă | **A trage** sania | **A trage** cu urechea

4. *Citeşte expresiile şi echivalentele lor. Alcătuieşte propoziţii cu două dintre ele.*

a-şi da silinţa = a se strădui
a da totul pe faţă = a spune adevărul
din cînd în cînd = din vreme în vreme

Nota bene !

- bătrîn – a **îm**bătrîni
  tînăr – a **în**tineri
  suflet – a **în**sufleţi
  curaj – a **în**curaja
- Florenţa – florentin
- a copia – copie – copist
  a edita – editură – editor
  a impune – impus – impunere
  a se istovi – istovit – istovire

Compară !

adresă – адрес	nădejde – надежда
banderolă – бандероль	a se odihni – отдыхать

5. *Citeşte textul. De ce Giulio a început să-şi pregătească lecţiile la repezeală?*

Micul copist[1] florentin

Era în clasa a patra primară, un florentin gingaş, în vîrstă de doisprezece ani, cu părul negru şi chipul alb, copilul mai mare al unui funcţionar[2] de la căile ferate, care trăia greu, deoarece avea o familie mare şi un salariu[3] mic. Tatăl său îl iubea foarte mult, şi era bun şi îngăduitor cu el; îngăduitor în toate în afară de învăţătură; aşa că tatăl lui îl îndemna mereu să înveţe, deşi copilul se străduia[4]. Şi aşa înaintat în vîrstă, tot muncind peste măsură[5], tatăl său a îmbătrînit înainte de vreme.

Ca să mai cîştige un ban, el lucra suplimentar[6].

În ultima vreme trebuia să completeze numele şi adresele abonaţilor, primind cîte trei lire pentru cinci sute de formulare[7] scrise de mînă cu litere mari. Dar această muncă îl obosea şi deseori[8] în timpul mesei el se plîngea familiei:

– Ei, ochii mei nu mai văd ca înainte, munca aceasta de noapte mă oboseşte.

Într-o zi, fiul său i-a spus:

– Tată, lasă-mă pe mine în locul tău, ştii că scriu frumos.

– Nu, copile, tu trebuie să înveţi; şcoala este mult mai importantă decît adresele mele. Eu îţi mulţumesc, dar să nu mai vorbim despre aceasta.

Copilul ştia că era zadarnic[9] să mai insiste[10], aşa că a tăcut. Dar...

El ştia că la miezul nopţii, tatăl său se culca. L-a auzit el de cîteva ori. Într-o noapte, băiatul a aşteptat ca tatăl său să ajungă în pat, s-a îmbrăcat încetişor şi s-a dus în cămăruţă, a aprins lampa şi a început să scrie, imitînd scrisul tatălui. Şi scria bucuros, mulţumit, cu puţină frică, iar foile de hîrtie cu adrese se înmulţeau. Din cînd în cînd se oprea ca să-şi dezmorţească[11] degetele, şi zîmbea trăgînd cu urechea spre uşă. Le-a numărat: **erau** o sută şaizeci, adică o liră! Atunci s-a oprit, a stins lumina, s-a întors în camera lui şi s-a culcat în pat.

În ziua următoare, la amiază, tatăl s-a aşezat la masă, mai voios ca oricînd.

N-a observat nimic, fiindcă lucra mecanic.

Formularele scrise noaptea le-a numărat abia a doua zi. S-a aşezat la masă şi bătîndu-l pe umăr pe fiul său, i-a spus:

– Ei, Giulio, tatăl tău încă mai poate munci! Ce crezi? Aseară, în două ceasuri, am făcut cu o treime mai mult ca de obicei. Mîna mi-e acum uşoară şi ochii mă ascultă.

Giulio, bucuros, se gîndea: „Bietul tată, e mulţumit şi parcă întinerit. Aşadar, curaj, şi mai departe!“

Însufleţit[12] de succes a continuat astfel, noapte de noapte.

Giulio nu se mai odihnea suficient, şi dimineaţa se scula obosit, iar seara, cînd îşi făcea lecţiile pentru ziua următoare, abia îşi mai putea ţine ochii deschişi. Într-o seară, pentru prima dată în viaţa lui, a adormit cu capul pe caiet.

În zilele următoare, întîmplarea s-a repetat: se trezea mai tîrziu ca de obicei, îşi pregătea lecţiile la repezeală[13].

Tatăl său a observat că învaţă mai rău şi a început să-l certe[14].

– Giulio, i-a spus într-o dimineaţă, nu-mi place ce se întîmplă. Îţi atrag atenţia că toată nădejdea familiei este în tine. Sînt foarte nemulţumit de tine, înţelegi?

La această primă observaţie, băiatul s-a cutremurat[15]. „Da, s-a gîndit în sinea lui, este adevărat; nu mai merge aşa; trebuie să spun adevărul“.

După ***Edmondo de Amicis***

[1] **copist** – persoană care copiază acte
[2] funcţionar – *sin.:* slujbaş
[3] **salariu** – зарплата
[4] **a se strădui** – стараться
[5] **peste măsură** – prea mult
[6] **suplimentar** – дополнительно
[7] **formular** – бланк
[8] **deseori** – часто
[9] **zadarnic** – даром
[10] a insista – настаивать
[11] a-şi dezmorţi – разминать, массажировать
[12] însufleţit – вдохновенный
[13] la repezeală – наспех
[14] **a certa** – ругать
[15] a se cutremura – *aici:* вздрогнуть

Reprodu !

6. *Citeşte fragmentele în care:*

a) se spune despre lucrul suplimentar al tatălui;
b) este exprimată dorinţa lui Giulio de a-şi ajuta tatăl;
c) se comunică despre ocupaţia feciorului după miezul nopţii;
d) este descrisă starea de oboseală a lui Giulio.

7. *Citeşte dialogul dintre tată şi fiu.*

8. *Reciteşte fragmentul care te-a impresionat.*

9. *Răspunde la întrebări.*

a) Unde lucra tatăl lui Giulio?
b) Ce lucru suplimentar îndeplinea?
c) Ce l-a rugat Giulio pe tatăl său?
d) De ce tatăl l-a refuzat?
e) Care a fost hotărîrea lui Giulio?
f) De ce Giulio se scula dimineaţa obosit?
g) Ce sentiment ţi-a trezit lectura acestui text?

10. *Reprodu detaliat un fragment, la dorinţă.*

Rezumă !

11. *Împarte textul în fragmente.*

11.1. *Intitulează fragmentele, alegînd titluri potrivite din cele propuse.*

- Micul florentin / Un tată înţelegător
- Munca suplimentară / Munca obositoare
- Dialogul dintre tată şi fecior / Propunerea lui Giulio
- Zis şi făcut / Hotărîrea lui Giulio
- Satisfacţia tatălui / O mînă harnică
- Somnul întrerupt / Giulio scria noapte de noapte

12. *Improvizează un dialog cu Giulio.*

Poţi începe astfel:
– Giulio, de ce eşti atît de trist?
– Sînt obosit! Îl ajut pe tata.
– E prea greu pentru tine lucrul de noapte.
– Desigur, e obositor, dar vreau…
– … .

13. *Alcătuieşte portretul fizic şi moral al lui Giulio.*

14. *Reprodu textul în numele lui Giulio.*

Repere

cînd **eram; stăteam** nopţi la rînd; **am vrut** să…; la şcoală îmi **dădeau**…

15. *Fă rezumatul textului.*

Meditează !

16. *Ce părere ai despre ajutorul lui Giulio? Argumentează.*

17. *Ce ai face tu într-o situaţie similară? Eşti gata să procedezi la fel?*

18. *În zilele noastre poţi întîlni copii asemenea lui Giulio? Argumentează.*

19. *Citeşte. Eşti de acord cu cele spuse de tatăl lui Giulio? Exprimă-ţi punctul de vedere.*

Nu copile, tu trebuie să înveţi; şcoala este mult mai importantă decît adresele mele.

19.1. *Ce părere au părinţii tăi despre învăţătură?*

20. *Tu ai putea ţine un secret mult timp? Argumentează. Prezintă exemple concrete.*

21. *Cum crezi, cu ce s-a sfîrşit povestea lui Giulio? Continuă subiectul povestirii.*

Reţine !

UTILIZAREA VERBELOR NEREGULATE
(НЕПРАВИЛЬНЫЕ ГЛАГОЛЫ)

A fi, a avea, a mînca, a da, a sta, a lua, a bea, a vrea etc.

Modul	Persoana	a da	a sta	a lua	a bea	a vrea
Indicativ Prezent (*ce fac?*)	eu tu el, ea noi voi ei, ele	dau dai dă dăm daţi dau	stau stai stă stăm staţi stau	iau iei ia luăm luaţi iau	beau bei bea bem beţi beau	vreau vrei vrea vrem vreţi vor
Imperfect (*ce făceam?*)	eu tu el, ea noi voi ei, ele	dădeam dădeai dădea dădeam dădeaţi dădeau	stăteam stăteai stătea stăteam stăteaţi stăteau	luam luai lua luam luaţi luau	beam beai bea beam beaţi beau	vream vreai vrea vream vreaţi vreau
Perfectul compus (*ce am făcut?*)	eu	am dat ...	am stat ...	am luat ...	am băut ...	am vrut ...
Condiţional, prezent (*ce aş face?*)	eu	aş da ...	aş sta ...	aş lua ...	aş bea ...	aş vrea ...
Conjunctiv, prezent (*ce să fac?*)	eu tu el, ea noi voi ei, ele	să dau să dai să dea să dăm să daţi să dea	să stau să stai să stea să stăm să staţi să stea	să iau să iei să ia să luăm să luaţi să ia	să beau să bei să bea să bem să beţi să bea	să vreau să vrei să vrea să vrem să vreţi să vrea
Imperativ	tu voi	dă/nu da! daţi/nu daţi!	stai/nu sta! staţi/nu staţi!	ia/nu lua! luaţi/nu luaţi!	bea/nu bea! beţi/nu beţi!	–

22. *Conjugă verbele neregulate la modurile date în tabel. Fii atent la momentele specifice.*

23. *Construieşte enunţuri cu unele dintre aceste verbe.*

24. *Concursul: „**Conjug fără nici o greşeală!**“*

Scrie !

25. *Completează propoziţiile cu formele verbale indicate. Consultă tabelul în cazurile mai dificile.*

25.1. *Indicativ, prezent:*

a) Înainte de a merge la şcoală, eu (a lua)… micul dejun. b) Ce (a vrea) …, tu puişor? De ce plîngi? c) Prietenii mei (a vrea) … un calculator modern. d) Fratele meu (a sta) … ore întregi la bibliotecă. e) Hai să-i cumpărăm mamei un buchet de flori: eu (a da) … 4 lei, iar tu (a da) … 3 lei. f) De ce nu-şi (a lua) … şi ei bilete la circ?

25.2. *Imperfectul:*

a) Cînd tu (a sta de vorbă) … cu Adrian, a venit şi Ion. b) Ce îţi (a da) … Marina la recreaţie? c) Cînd (a fi) ... bolnav, el (a bea) … numai suc de morcovi. d) Unde (a lua) … tu prînzul, cînd te (a odihni) ... la munte?

25.3. *Conjunctivul:*

a) El vrea (a da) … examenul pe zece. b) Ce trebuie (a lua) … noi, cînd mergem în excursie? c) Surioara mea are abia trei anişori, dar ea ştie deja cum (a sta) … la masă. d) Îmi pare rău că părinţii mei nu pot (a lua) … anul acesta concediul în luna august. e) Ce vreţi (a bea) …?

26. *Tradu.*

a) Что берет она в поход? b) Ты хочешь какао или кофе? c) Мой друг не может сидеть спокойно даже 5 минут. c) Дай, пожалуйста, книгу. e) Не бери кошку на руки! f) Когда жарко, пей чай. g) Я Вас слушаю, что Вы хотите узнать? h) Андрей стоит на улице, ждет нас.

Teme pentru acasă

- ✓ *Povesteşte textul.*
- ✓ *Include în propoziţii expresiile din exerciţiul 4, utilizînd verbe neregulate.*
- ✓ *Relatează un caz din viaţa ta asemănător celui descris în text.*

Un tată mulţumit

FAPTE, NU VORBE. (*l. română*)
RES, NON VERBA. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările. Fii atent la pronunţia diftongilor.*

Noaptea următoare	duioşie imensă	mustrarea tatălui
condiţiile noastre	dimineaţa devreme	oboseală mare

2. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

A mărturisi → adevărul, …, …

A izbucni → un foc, în …, …

Nota bene !

- iertare – a ierta – iertat
  suspin – a suspina – suspinat
  amar – a amărî – amărăciune
  cuget – a cugeta – cugetare
  mustrare – a mustra – mustrat
- tristeţe fără margini = tristeţe foarte mare
  a cîştiga pîinea de toate zilele = a cîştiga pentru existenţă
  frînt de oboseală = fără puteri, foarte obosit

Compară !

a pricinui – причинить	emoţie – эмоция
plus – плюс	prăjitură – пирожное

3. *Cum a apreciat tatăl gestul feciorului său atunci cînd a aflat adevărul?*

Micul copist florentin

(*continuare*)

Dar în seara aceleiaşi zile, tatăl său le-a comunicat cu mare bucurie:

– Să ştiţi că luna aceasta am cîştigat cu treizeci şi două de lire mai mult.

A pus pe masă nişte prăjituri cumpărate de el pentru a sărbători cîştigul extraordinar. Atunci Giulio a prins curaj şi şi-a spus: „Nu, tată, eu n-am să încetez să te înşel[1], mă voi strădui şi mai mult să-mi pregătesc lecţiile în timpul zilei, dar voi continua totuşi să lucrez noaptea pentru tine şi pentru toţi ceilalţi“.

Tatăl său a adăugat:

– Treizeci şi două de lire în plus! Sînt mulţumit… Dar el, şi a arătat spre Giulio, mă supără[2] foarte mult.

Şi Giulio a tăcut, stăpînindu-şi[3] cu greu două lacrimi; dar în acelaşi timp a simţit în adîncul inimii o mare duioşie[4]. A continuat să lucreze din răsputeri[5]. Însă, fiind prea obosit, rezista din ce în ce mai greu.

Într-o bună zi, tatăl şi-a luat băiatul deoparte şi i-a spus cele mai aspre[6] cuvinte din cîte a auzit el pînă atunci.

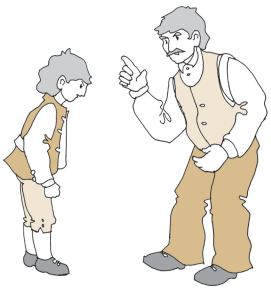

– Giulio, tu vezi cît muncesc eu pentru familie. Dar tu nu mă ajuţi. Nu ţi-e milă de mine, nici de fraţii tăi şi nici de mama ta!

– Ah, nu! Nu mai spune aşa, tată! a strigat copilul izbucnind în plîns şi a deschis gura gata să mărturisească[7] totul. Dar tatăl său l-a întrerupt:

– Tu cunoşti condiţiile familiei noastre. Credeam că-mi vor da o sută de lire de la căile ferate, dar chiar azi-dimineaţă am aflat că nu primesc nimic!

La vestea aceasta Giulio şi-a zis: „Nu, tată, nu-ţi voi spune nimic; eu voi păstra taina, ca să pot munci şi mai departe pentru tine; iar la şcoală voi fi bine pregătit, atît cît se cere ca să trec clasa“.

În noaptea următoare a luat din nou tocul în mînă. Şi scria, scria, fără întrerupere.

... Tatăl său a venit acolo, în spatele lui, pe neobservate, auzind zgomotul unei cărţi căzute.

Şi iată-l lîngă Giulio – a văzut cum îi alerga pana iute-iute pe hîrtie – şi într-o clipă a înţeles totul. O mustrare de cuget[8] i-a cuprins inima şi s-a oprit acolo, în spatele copilului său. Deodată Giulio a strigat:

– Oh, tată, iartă-mă, iartă-mă!

– Tu, tu să mă ierţi! a răspuns bietul tată, suspinînd[9] şi sărutîndu-l. Acum am înţeles totul, ştiu totul. Eu îţi cer iertare, copilul meu drag. Vino, vino cu mine!

Şi l-a dus lîngă patul mamei sale, care s-a trezit, zicîndu-i:

– Sărută-l pe îngeraşul acesta de copil, care de trei luni nu doarme ca să muncească pentru mine, iar eu îl certam pe cel care ne cîştiga pîinea de toate zilele!

Mama l-a strîns la piept:

– Acum du-te la culcare, copilul meu drag, să dormi, să te odihneşti!

Tatăl l-a luat în braţe, l-a dus în camera lui, l-a aşezat în pat, dezmierdîndu-l[10] mereu.

– Îţi mulţumesc, tată, a repetat fiul, mulţumesc, du-te şi tu la culcare.

Dar tatăl său voia să-l vadă că doarme, s-a aşezat lîngă patul lui, i-a luat mîna într-a sa şi i-a spus:

– Dormi, dormi, copilul meu!

Şi Giulio, frînt de oboseală, a adormit şi a dormit ore în şir, bucurîndu-se în sfîrşit pentru prima oară, după atîtea luni, de un somn liniştit. Cînd a deschis ochii în lumina puternică a soarelui, a văzut, sprijinit de marginea patului, capul alb al tatălui său, care a stat toată noaptea acolo şi acuma mai dormea, cu fruntea aproape de inima lui.

[1] **a înşela** – *sin.:* a minţi
[2] a supăra – рассердить
[3] **a-şi stăpîni** – сдерживать
[4] **duiosie** – *sin.:* gingăşie
[5] din răsputeri – cu toate puterile
[6] **aspru** – *sin.:* rău, dur, sever
[7] **a mărturisi** – *sin.:* a spune adevărul
[8] mustrare de cuget – угрызение совести, сожаление
[9] **suspinînd** – *sin.:* plîngînd
[10] a dezmierda – ласкать

Reprodu !

4. *Citeşte propoziţiile:*

a) în care se spune că Giulio a hotărît să-şi „înşele“ tatăl în continuare;
b) în care se arată de ce tatăl îl dojeneşte pe fecior;
c) unde este descris momentul în care tatăl lui Giulio află adevărul;
d) care demonstrează duioşia/satisfacţia tatălui.

5. *Răspunde la întrebări cu ajutorul textului:*

a) De ce tatăl a cumpărat prăjituri? b) Cîte lire în plus a cîştigat tatăl? c) De ce l-a certat tatăl pe Giulio? d) De ce Giulio nu i-a spus tatălui adevărul? e) Din ce cauză tatăl a avut remuşcări? f) Cîte luni a lucrat noaptea Giulio? g) În ce mod şi-a demonstrat tatăl dragostea şi stima faţă de fiu? Citează.

6. *Povesteşte fragmentul care ţi-a plăcut cel mai mult.*

7. *Reprodu textul cu ajutorul întrebărilor din ex. 5.*

Rezumă !

8. *Împarte textul în fragmente. Intitulează-le.*

9. *Propune un alt titlu pentru text.*

10. *Povesteşte fragmentul (în numele lui Giulio) unde se arată că părintele a aflat adevărul.*

11. *Povesteşte detaliat textul împreună cu alţi doi-trei colegi.*

12. *Continuă dialogul după începutul dat:*

– Giulio dragă, de ce nu dormi?
– Vai, tată, iartă-mă, eu **am vrut** să te ajut.
– Nu, copilul meu drag, nu-mi spune nimic.
– Am …
– …

13. *Alcătuieşte portretul moral al lui Giulio.*

Repere

- era…
- avea…
- stătea…
- a luat…

Meditează !

14. *Citeşte enunţul. Cum crezi, a procedat corect Giulio, ascunzînd în continuare adevărul? Argumentează.*

„Nu, sărmane tată, eu n-am să încetez să te înşel; mă voi strădui şi mai mult să-mi pregătesc lecţiile în timpul zilei, dar voi continua totuşi să lucrez noaptea pentru tine şi pentru toţi ceilalţi“.

15. *Povesteşte textul conform imaginilor de mai jos.*

16. *Giulio a fost învinuit că nu-i este milă de nimeni. Tu ai fi rezistat unei asemenea învinuiri? Argumentează.*

17. *Cum crezi, tatăl lui Giulio era într-adevăr aspru? Demonstrează în baza textului.*

18. *Scrie cîteva sfaturi de consolare adresate lui Giulio, pentru perioada cînd tatăl său îl certa.*

19. *Imaginează-ţi că tatăl lui Giulio a aflat adevărul cu mult mai devreme. Cum ar fi evoluat evenimentele în acest caz?*

20. *Compară-l pe Giulio cu cel de-al patrulea fecior din povestirea „Patru piersici“. Ce trăsături comune au ei? Completează schema:*

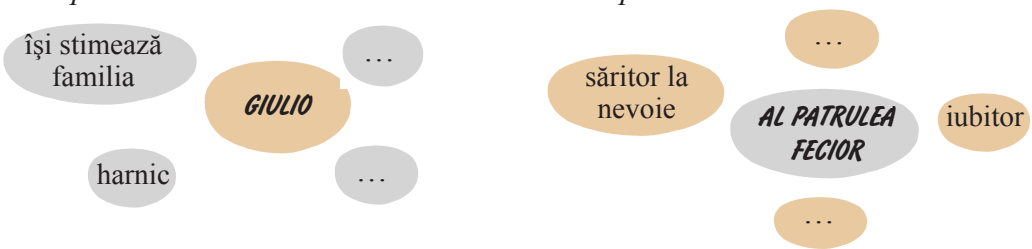

21. *Descrie succint o întîmplare asemănătoare.*

22. *În ce mod îi ajuţi tu pe părinţi?*

Scrie !

23. *Identifică perechile de sinonime şi scrie-le în caiet.*

sărman	a produce	a comunica	ocară
a înşela	a termina	a înceta	a amăgi
mustrare	satisfăcut	mulţumit	secret
a dura	a spune	cuget	**biet**
taină	gîndire	a amărî	a se prelungi
a pricinui	a întrista		

23.1. *Alcătuieşte 3–4 propoziţii cu unele dintre ele.*

24. *Găseşte în text şi scrie antonimele următoarelor cuvinte:*

minus, noapte, a sta, rîs, a se trezi, blînd.

Surprize, surprize ...

25. *Restabileşte proverbele, numerotîndu-le corespunzător.*

1. Omului cu chibzuinţă	pe sine se cinsteşte.	☐
2. Cine se aseamănă	multe îi sînt cu putinţă.	☐
3. Cine pe altul omeneşte (respectă)	se adună.	☐

25.1. *Care dintre aceste proverbe se potriveşte textului „Micul copist florentin“? Argumentează.*

25.2. *Memorează un proverb, la dorinţă.*

25.3. *Tradu proverbele de mai sus în limba maternă sau spune corespondentele lor.*

Teme pentru acasă

- ✓ *Redă conţinutul textului în numele lui Giulio.*
- ✓ *Caracterizează unul dintre personajele textului.*
- ✓ *Scrie lui Giulio o scurtă scrisoare în care şă-ţi exprimi atitudinea faţă de el.*
- ✓ *Asociază-l pe Giulio cu o culoare. Argumentează.*

Oricînd poți găsi soluții

PE ÎNDRĂZNEȚI ÎI AJUTĂ ŞI NOROCUL. (*l. română*)
AUDACES FORTUNA IUVAT. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Pronunţă corect sunetele. Alcătuieşte enunţuri.*

Speranţă vie	a reveni acasă	a găsi o monedă
a reprezenta o pasăre	a atinge pămîntul	băiat cuminte

2. *Continuă şirul, răspunzînd la întrebări.*

Am găsit (ce?) o monedă, o comoară,…
Moneda (cum este?) fermecată, veche,…
Ea reprezintă (ce?) un zimbru, o acvilă,…

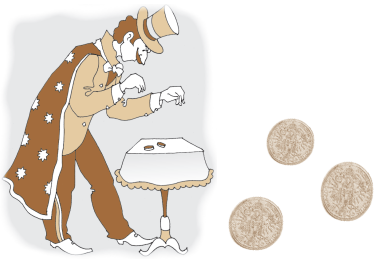

vrăjitor – monede fermecate

3. *Examinează desenul. Povesteşte. Fii atent la sensul cuvintelor şi la relaţia* (связь) *dintre ele.*

4. *Parcurge încă o dată exerciţiile 2 şi 3. Presupune despre cine/ce va fi vorba în text. Povesteşte în 4–6 propoziţii.*

Nota bene !

a veni — a **re**veni, a **de**veni

a zice – a **pre**zice
a spune – a **pre**supune

5. *Citeşte fragmentul. Ce s-a întîmplat cu băiatul după ce a pus moneda în buzunar?*

O întîmplare neobişnuită

A. Odată un băieţel mergea spre casă. Păşind pe trotuar, el se uita cu mare atenţie, pe unde călca[1], deoarece voia să fie sigur[2] că nu va strivi[3] nici o gîză[4]. Acest băieţel era foarte cuminte (cumsecade). Nu dorea să facă nimănui niciun rău. Deodată s-a oprit. Chiar la picioarele sale, o monedă nou-nouţă strălucea[5] în razele soarelui.

– Ia te uită! a exclamat băiatul şi a ridicat-o[6]. Cred că azi e ziua mea cea bună! s-a gîndit el.

Moneda era într-adevăr frumoasă: pe o parte era reprezentat[7] un copac, pe cealaltă – o pasăre minunată. Era, de fapt, o monedă fermecată[8], dar băiatul nici nu bănuia[9]. Îndată ce a pus moneda în buzunar, a simţit ceva neobişnuit. I-a părut că devine tot mai mic. În cîteva clipe s-a făcut mic de tot, s-a transformat[10] într-un omuleţ, de vreo 5 centimetri.

[1] **a călca** – ступать
[2] **sigur** – уверен
[3] **a strivi** – раздавить
[4] **gîză** – *sin.:* insectă
[5] **a străluci** – блестеть
[6] **a ridica** – поднять
[7] **a reprezenta** – представить
[8] **fermecat** – *sin.:* vrăjit
[9] **a bănui** – предполагать
[10] **a se transforma** – *sin.:* a se preface

Reprodu !

6. *Răspunde la întrebări:*

a) Ce a găsit băiatul? b) Ce reprezenta moneda pe ambele părţi? c) De ce băiatul s-a făcut mic de tot?

6.1. *Gîndeşte-te şi dă mai multe variante de răspuns la următoarea întrebare:*

Dacă tu ai fi în locul acestui băiat, la ce te-ai gîndi în primul rînd/ce ai face?

Model

- Eu m-aş gîndi cum să ajung acasă...
- Aş începe să plîng...
- Dacă m-aş întîlni cu o pisică… etc.

Nu uita că băiatul avea doar 5 centimetri.

7. *Ce urmări ar putea avea această întîmplare pentru un băiat cît un degeţel?*

Repere

- Ce se va întîmpla, cînd va ajunge acasă: ce vor spune părinţii, fraţii, vecinii, prietenii, cum vor reacţiona cîinele, pisica?
- Ce probleme va avea cînd se va aşeza la masă?
- Ce schimbări vor avea loc la şcoală? etc.

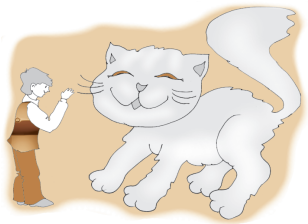

Meditează !

8. *Imaginează-ţi ce va face în continuare băiatul (ce vor face alte personaje), cum vor evolua evenimentele?*

B. Au trecut o zi şi o noapte. Băiatul dorea foarte mult să revină la statura lui obişnuită… A hotărît să pună moneda înapoi pe trotuar în speranţa să revină la starea lui obişnuită. El a pus moneda cu partea care reprezenta un copac în sus. În momentul cînd moneda s-a atins de pămînt, băiatul a simţit că devine tot mai mare.

Moneda nu ştia care e înălţimea adevărată a băiatului şi el a crescut pînă a ajuns de trei metri.

9. *Gîndeşte-te şi numeşte problemele pe care le-ar putea avea eroul nostru avînd înălţimea de 3 metri.*

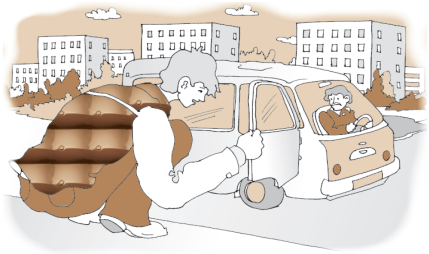

10. *Citeşte fragmentul C. Formulează cîteva sfaturi care l-ar ajuta pe băiat să devină un om obişnuit.*

C. Băiatul nu voia să fie prea înalt, dar nici prea mic. El voia să fie un băiat obişnuit, precum a fost.

Repere

- ia medicamente;
- fă sport;
- roagă-te Domnului etc.

11. *Elaboraţi, în colectiv, sfîrşitul acestei întîmplări neobişnuite. Cineva dintre voi îl poate nota.*

12. *Citiţi ultimul fragment. Stabiliţi dacă presupunerile voastre au fost aproape de conţinutul textului.*

D. Băiatul a hotărît să revină la locul unde a găsit moneda fermecată. De data aceasta a pus-o în sus cu partea care reprezenta o pasăre. Imediat a simţit că se micşorează. La un moment dat a încetat să se mai facă mic. S-a uitat în jur – era un copil obişnuit. Era un copil obişnuit!!!

13. *Ce impresie ţi-a produs lectura şi lucrul asupra acestui text? Alege 1–2 variante.*

A. curiozitate
B. interes
C. uimire
D. nelinişte
E. îngrijorare
F. varianta ta.

14. *Concurs:* ***„Cine propune cel mai sugestiv titlu?“.*** *Argumentează.*

15. *Improvizează un dialog, la alegere, cu:*

- băiatul cînd avea 5 centimetri;
- părinţii atunci cînd băiatul lor era cît un degeţel;
- şoferul autobuzului/troleibuzului în care s-a urcat personajul nostru;
- prietenul său, etc.

16. *Caracterizează personajul textului. Completează spaţiile libere în schema de mai jos.*

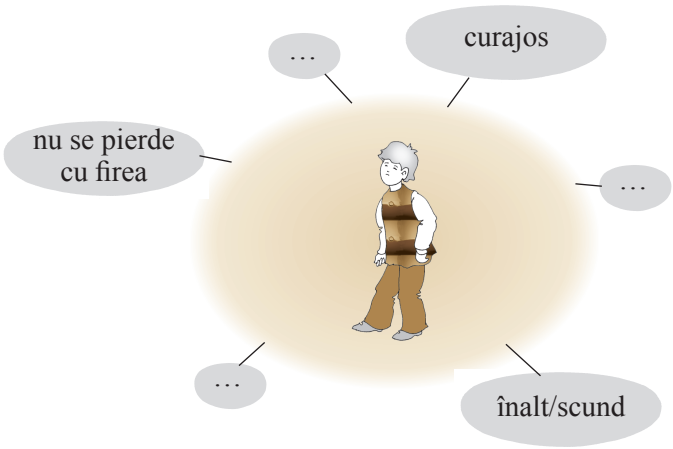

16.1. *Cu ce culoare/copac/pasăre l-ai compara? De ce?*

17. *Întreabă-te şi răspunde: ce aş face eu într-o situaţie ca aceasta:*

- aş plînge?
- aş accepta situaţia?
- aş alerga la părinţi? etc.

18. *Reciteşte în gînd textul, apoi alcătuiţi (în colectiv) planul acestuia.*

18.1. *Redă conţinutul textului în baza planului.*

19. *Faceţi cîte un desen la un fragment din text. (Lucraţi în echipe).*

19.1. *Aranjaţi desenele realizate în ordinea evenimentelor. Povestiţi conţinutul textului conform desenelor proprii (fiecare după desenul său).*

Model

Eroul meu, Dorel, a pornit într-o zi spre şcoală. După ce a mai stat la vorbă cu un prieten…

20. *Scrieţi, în echipe, un alt sfîrşit al acestei întîmplări.*

Teme pentru acasă

- ✓ *Redă succint textul.*
- ✓ *Alcătuieşte propoziţii, utilizînd cuvintele de la rubrica* ***Nota bene!***

Magna cum laude

Test de înţelegere a lecturii

1. *Citeşte textul.*

Au fost odată trei fluturi: unul alb, unul roşu şi unul galben. Ei se jucau la soare şi zburau veseli din floare în floare. Şi nu oboseau, căci le plăcea jocul. Deodată, însă, a venit ploaia. Ei au vrut să zboare acasă, dar casa lor era departe. Ce să facă acum bieţii fluturaşi? Au zburat la o lalea şi i-au zis:

– Dragă lalea, deschide-ne floarea ta, să ne ascundem în ea.

Laleaua i-a privit pe fluturaşi şi a răspuns:

– Celui galben şi celui roşu le voi deschide, căci ei seamănă la culoare cu mine. Dar pe cel alb nu-l primesc.

– Îţi mulţumim de aşa primire. Dar nu sîntem de acord să intrăm la tine, dacă nu-l primeşti şi pe fratele nostru cel alb. Rămîi sănătoasă, au zis cei doi fluturi.

Ploaia se făcea tot mai mare. Fluturii au zburat la crinul cel alb şi i-au zis:

– Dragă crinule, deschide-ne floarea ta, ca să ne ascundem de ploaie.

– Pe cel alb îl primesc cu bucurie, că e alb la culoare ca şi mine, dar pe ceilalţi nu vă primesc.

– Dacă nu-i primeşti şi pe fraţii mei, atunci nu sînt nici eu de acord. Mai bine să fim udaţi cu toţii, decît să ne despărţim, a zis fluturaşul cel alb.

Fluturaşii au zburat mai departe…

2. *Răspunde la întrebări.* **2–8**

1) De ce nu au obosit fluturaşii de atîta joacă? _____

_____

2) Cine le-a întrerupt fluturaşilor joaca? _____

_____

3) De la cine au cerut ei ajutor? _____

_____

4) De ce nu s-au ascuns fluturii în floarea de crin? _____

_____

3. *Găseşte şi scrie propoziţia principală din text.* **2**

_____

_____

4. *Intitulează textul.* **2**

_____

4.1. *Argumentează titlul propus (1–2 propoziţii).*_____

_____

_____

3–6

5. *Scrie 2–3 calităţi ce îi caracterizează pe fluturi.*

_____

1–3

5.1. *Pune adjectivele găsite la gradul superlativ.*

_____

2–6

5.2. *Alcătuieşte propoziţii cu două dintre ele.* _____

_____

_____

3–6

6. *Alcătuieşte sfîrşitul textului în baza desenului propus (4–5 propoziţii).* _____

_____

_____

_____

_____

3–15

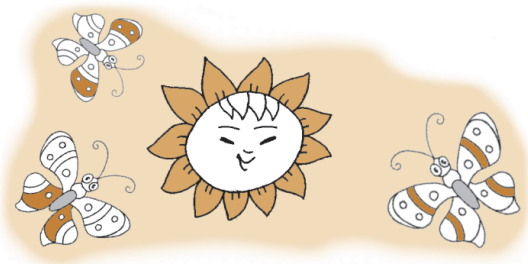

7. *Pune verbele la modul condiţional trecut.*

1) Fluturaşii (a se juca)_____, dacă nu venea ploaia.

2) Ei (a zbura) _____, dar le erau ude aripioarele.

3) Ce (a zice)_____ laleaua, crinul, cînd a apărut soarele?

1–3

Somnoroase păsărele...

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele –
Noapte bună!

Doar izvoarele suspină,
Pe cînd codrul negru tace;
Dorm şi florile-n grădină –
Dormi în pace!

Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce –
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!

Peste-a nopții feerie
Se ridică mîndra lună,
Totu-i vis şi armonie –
Noapte bună!

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

Luceafărul

Nu obosește nicicînd să răsară
LUCEAFĂRUL – Steaua noastră Polară!
Steauă care – dac-ar cădea –
ar trage cerul întreg după ea.

Nicolae Dabija

Ilustraţie de Igor Vieru

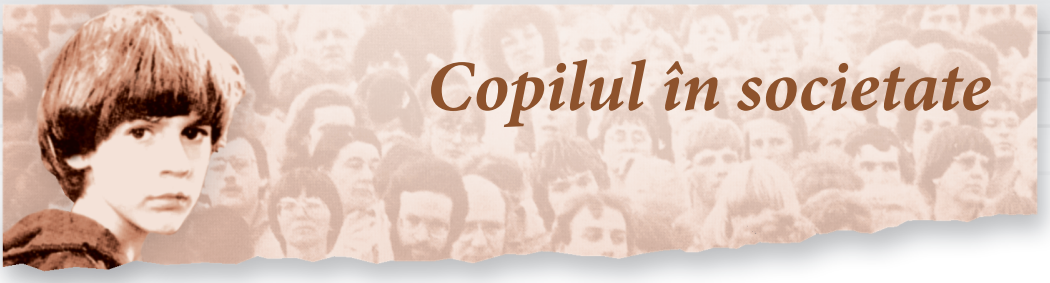

Copilul în societate

Mijloace de transport

DIN VĂZUTE. (*l. română*)
DE VISU. (*l. latină*)

1. *Să ne amintim! Numeşte mijloacele de transport. Pronunţă corect sunetele [o] [ă].*

Reprodu !

2. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi enunţuri, folosind verbele şi substantivele (mijloacele de transport adecvate).*

a merge		autobuzul / autobuzele
a se duce		troleibuzul / troleibuzele
a pleca		microbuzul / microbuzele
a zbura		automobilul / automobilele
a se deplasa	C U	trenul / trenurile
a călători		taxiul / taxiurile
a pluti		avionul / avioanele
a se întoarce		vaporul / vapoarele
a reveni		camionul / camioanele
a veni		parașuta / parașutele
		căruța / căruțele
		motonava / motonavele
		motocicleta / motocicletele
		bicicleta / bicicletele

3. *Citeşte cu atenţie replicile. Cum crezi, din ce mijloc de transport se aud ele?*

- Urcaţi-vă cu atenţie!
- Prezentaţi biletele, vă rog!
- Doriţi ceai?
- Da, vă rog. Mulţumesc.
- La ce oră vom fi în gara Chişinău?

- Ce plăcut este în cabină!
- Apa este atît de albastră !
- Cînd vom ajunge la Odesa ?

- Vai! Ce-am făcut!!!
- Sînt atît de neatent!
- Bine că am rămas viu!
- Dacă am doar două roţi...

- Cîte ore zburăm?
- La ce oră ajungem?
- Doriţi suc, ceai sau apă ?
- Luaţi loc! Puneţi-vă centurile!
- Decolăm /aterizăm!

- Transmiteţi, vă rog!
- Mulţumesc!
- Aşezaţi-vă, vă rog!
- Coborîţi?
- Da / Nu cobor.
- Achitaţi taxa, vă rog!
- Daţi-mi voie, vă rog!
- Sînteţi foarte amabil(ă)!

Rezumă !

3.1. *Formaţi perechi. Alegeţi cîteva replici şi improvizaţi un dialog. Puteţi folosi şi replici proprii, denumiri de alte localităţi ş.a. Prezentaţi apoi dialogul colegilor.*

4. *Citeşte textul. Spune ce mijloace de transport a folosit Alexandru în vacanţă.*

Alexandru şi-a petrecut vacanţa la bunici. A mers împreună cu părinţii, cu automobilul. Aceştia au revenit acasă, fiindcă trebuiau să meargă la serviciu. Iar fiul s-a bucurat din plin că este în vacanţă. S-a plimbat cu prietenii cu bicicleta, cu luntrea pe lac, a fost cu bunicul în satul vecin cu căruţa. Într-un cuvînt, i-a fost foarte vesel.

Spre casă bunicii l-au „expediat“ cu trenul, cu nişte vecini, căci părinţii n-au avut posibilitatea să vină după el.

4.1. *Povesteşte unde ai fost tu în vacanţă, cu cine, ce mijloace de transport ai folosit ş.a.*

Meditează !

5. *Continuă gîndul, argumentînd.*

Îmi place să călătoresc cu …, deoarece …

6. *Examinează biletul de călătorie alăturat. Prezintă colegilor toată informaţia din acest bilet:*

pentru ce mijloc de transport este, cînd porneşte, cînd soseşte etc.

6.1. *Descrie succint cum trebuie să fie timpul ca această persoană să poată călători cu succes. Vezi şi tema următoare.*

– Vă propun cîteva sfaturi utile pentru a vă face prieteni în timpul călătoriilor.

– Sînt sigur că le vor fi de folos!

7. *Citeşte şi spune ce sfat nou ai aflat?*

- Zîmbeşte!
- Ascultă mai mult, vorbeşte mai puţin.
- Discută pe teme de interes comun.
- Adresează-te oamenilor pe nume. Numele este ca o muzică dulce pentru fiecare.

Reţine !

DECLINAREA SUBSTANTIVELOR CU ARTICOL HOTĂRÎT

Genul	Masculin		Feminin		Neutru	
	Singular	*Plural*	*Singular*	*Plural*	*Singular*	*Plural*
N.A.	prietenul călătorul şoferul	prieteniі călătoriі şoferіі	prietena fata călătoria	prietenele fetele călătoriile	autobuzul microbuzul biletul	autobuzele microbuzele biletele
G.D.	prietenului călătorului şoferului	prietenilor călătorilor şoferilor	prietenei fetei călătoriei	prietenelor fetelor călătoriilor	autobuzului microbuzului biletului	autobuzelor microbuzelor biletelor
Vocativ	prietene! călătorule! şoferule! Bogdane!	prietenilor! călătorilor! şoferilor!	prieteno! fato! Rodico!	prietenelor! fetelor!		

Substantive masculine. Exemple de utilizare

N. (*cine?*)	**Prietenul** adevărat este o comoară.
G. (*ai cui?*)	Doi colegi **ai prietenului** meu/**ai lui Dan** sînt sportivi.
D. (*cui?*)	I-am dat **prietenului** meu/**lui Dan** cartea.
A. (*pe cine?*)	L-am întîlnit **pe prietenul** meu.
V.	**Bogdane**, transmite-mi biletul de călătorie! **Prietene**, fii mai atent!

Cazul genitiv

- Prietenul **fratelui** (*al cui?*)
- Familia **băiatului** (*a cui?*)
- Cărţile **colegilor** (*ale cui?*)

N. (*cine?*)	**Prietenii** adevăraţi se ajută reciproc.
G. (*ai cui?*)	Bunicii **prietenilor** noştri sînt tineri.
D. (*cui?*)	Le-am transmis **prietenilor** cărţile.
A. (*pe cine?*)	I-am întîlnit **pe prietenii** mei.
V.	**Prieteni**, fiţi mai atenţi!

Substantive feminine. Exemple de utilizare

N. (*ce?*)	**Călătoria** a fost interesantă.
G. (*a cui?*)	El ne-a vorbit despre necesitatea **călătoriei**.
D. (*cui?*)	Graţie **călătoriei/Anei** am aflat ceva nou.
A. (*după ce?*)	După **călătoria** de la Iaşi am devenit prietene.
V.	**Rodico**, închide uşa microbuzului! **Fetiţo**, de ce arunci hîrtiile pe stradă?

Cazul genitiv

- Preţul **călătoriei** (*al cui?*)
- Calitatea **produselor** (*a cui?*)
- Culorile **hainelor** (*ale cui?*)

N. (*ce?*)	**Călătoriile** au fost minunate.
G. (*a cui?*)	El ne-a vorbit despre necesitatea **călătoriilor**.
D. (*cui?*)	Graţie **călătoriilor** ne-am simţit minunat.
A. (*după ce?*)	După **călătoriile** prin republică ne-am împrietenit.
V.	**Fetiţelor**, de ce aruncaţi hîrtiile pe stradă?

Substantive neutre. Exemple de utilizare

N. (*ce?*)	**Microbuzul** circulă pe strada Eugen Doga.
G. (*ale cui?*)	Geamurile **microbuzului** sînt curate.
D. (*cui?*)	Datorită **microbuzului** elevii au ajuns la timp.
A. (*cu ce?*)	Eu am călătorit **cu microbuzul**.

N. (*ce?*)	**Microbuzele** circulă pe strada Eugen Doga.
G. (*ale cui?*)	Geamurile **microbuzelor** sînt curate.
D. (*cui?*)	Datorită **microbuzelor** elevii au ajuns la timp.
A. (*cu ce?*)	Toţi elevii au călătorit **cu microbuzele**.

Scrie !

7. *Selectează substantivele din textul de la ex. 4. Formează pluralul lor.*

7.1. *Numeşte substantivele cu articol hotărît.*

8. *Alcătuieşte propoziţii cu substantivele:* ***tren, barcă, bicicletă, autobuz*** *la cazurile dativ şi genitiv. Foloseşte articolul hotărît sau cel nehotărît.*

9. *Scrie substantivele de mai jos la vocativ. Formează propoziţii cu două dintre ele.*

Călător, Alexandru, bunica, colegi, Ana, Gabi, Ştefan.

10. *Alcătuieşte comparaţii.*

Călătorul fără de prieteni e ca...

(pasăre)... fără …
(pom)... fară…
(cer)... fără...
(uşi)... fără…
(părinţi)... fără…
(mare)... fără...

11. *Citeşte. Foloseşte formele adecvate ale substantivelor.*

- a) Sora mea învaţă **la**… (şcoală).
  Sora mea învaţă **la** … (şcoală) numărul 4.
  b) Prietenul meu locuieşte **în** … (centru).
  Prietenul meu locuieşte **în** … (centru) oraşului.
  c) **În** … (cărţi) găsim totul ce ne trebuie pentru suflet.
  În … (cărţi) citite găsim totul ce ne trebuie pentru suflet.

- Pe străzile Chişinăului
- Cărţile băiatului
- Cartea lui Sandu

- a) Dă-mi, te rog … (tichet)!
  b) Am venit la prietenul meu **cu** … (microbuz).
  c) Graţie … (prietenă) mele, am reuşit să cunosc bine limba română.

- a) ... (Autobuz) acesta ajunge la gară?
  b) Toţi ... (oameni) trebuie să fie atenţi cînd traversează strada.
  c) În ... (oraş) nostru toate ... (autobuze) sînt noi.

12. *Să vedem cine-i mai isteţ?! Citiţi replicile. Înlocuiţi cuvintele evidenţiate cu sinonimele lor.*

a) Cînd **traversezi** strada, uită-te mai întîi la stînga, apoi, la dreapta.
b) Cînd **vom ajunge** la Bălţi?
c) **Mă voi întoarce** din Italia peste două săptămîni.
d) **Luaţi loc**,vă rog!
e) **Doriţi** ceai sau cafea?
f) **Ieşiţi** la staţia următoare?
g) **Pleci** în călătorie cu prietenii?
h) **Coborîţi** pe uşa din faţă?
i) **Îmi permiteţi** să cobor?

Surprize, surprize ...

13. *Studiaţi cu mare atenţie desenul. Meditaţi şi spuneţi cîte ore a mers căţelul pînă cînd a ajuns acasă.*

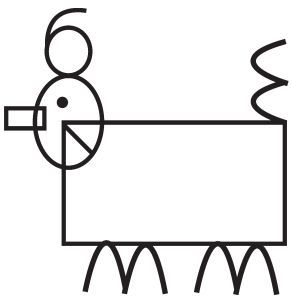

Teme pentru acasă

- ✓ *Desenează mijlocul de transport preferat. Prezintă-l colegilor. Argumentează preferinţa.*
- ✓ *Continuă gîndul în 5–7 enunţuri:* Vreau să merg la Cetatea Soroca (Orheiul Vechi, Căpriana, Putna), deoarece…
- ✓ *Relatează succint o întîmplare din timpul unei călătorii.*

Cetatea Soroca

Orheiul Vechi

Prognoza meteo

TE BUCURĂ: RĂSARE SOARELE...
Grigore Vieru

1. *Citeşte cuvintele. Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

în centru
pe litoral
la sud
la munte
la nord

Va fi...

CER
acoperit
noros
parţial acoperit
variabil
senin

VÎNT
slab
moderat
puternic
furtună

ZI
însorită/cu soare
minunată
ploioasă
geroasă

PRECIPITAŢII
ploaie
ninsoare
viscol
grindină
cu/fără
ceaţă
chiciură

Nota bene !

nor – noros – înnorat
ploaie – a ploua – ploios

ger – geros – gerar
a ninge – ninsoare

Compară !

slab – слабый
grad – градус

termometru – термометр
Celsius – (по) Цельсию
prognoză – прогноз

2. *Priveşte cu atenţie desenele. Spune care e asemănarea/deosebirea dintre* ***furtună*** *şi* ***viscol.*** *Consultă şi dicţionarul explicativ.*

furtună

viscol

3. *Completează şirul îmbinărilor de cuvinte. Alcătuieşte enunţuri.*

E posibil să
- plouă
- ...
- fulgere
- fie ceaţă
- ...
- …

Termometrele vor indica
- 0 = zero grade
- (+)5 grade C
- –10 grade C

litoral – побережье
parţial – частично
variabil – *sin.:* schimbător
moderat – *sin.:* uşor, liniştit
furtună – *sin.:* vînt puternic cu ploaie
precipitaţii – осадки
chiciură – иней
viscol – *sin.:* vînt puternic cu ninsoare
(e) posibil – *sin.:* poate
a indica – *sin.:* a arăta

4. *Memorează cuvintele date în ex. 1.*

5. *Ascultă/citeşte următorul buletin meteo pentru o ţară din emisfera nordică, de exemplu Canada.*

Astăzi vremea va fi rece. Va continua să ningă. Spre seară gerul, viscolul se vor înteţi. Se aşteaptă vînt puternic din sectorul nord-vest. Temperatura aerului va coborî pînă la –35 grade C.

5.1. *Modifică datele buletinului meteo conform condiţiilor climatice de pe teritoriul nostru.*

6. *Prognozaţi cum va fi ziua de mîine la nordul/sudul sau în centrul republicii (lucraţi în echipe).*

Repere

- cerul
- vîntul
- ziua
- precipitaţii
- temperatura
- umiditatea.

7. *Alcătuieşte prognoza vremii referitoare la republica noastră folosind date pentru o săptămînă (lucraţi în echipe).*

Repere

- luna: februarie;
- săptămîna: a doua;
- temperatura: de la –10°C pînă la –2°C;
- se va încălzi;
- presiunea atmosferică va scădea.

Poţi începe astfel:
Prima zi a săptămînii va fi geroasă, cu cer senin şi soare, dar un soare cu dinţi…
În ziua a doua, marţi…

8. *Alcătuieşte un buletin meteo pentru diferite regiuni ale Republicii Moldova: nord, centru, sud. Folosiţi informaţiile cunoscute şi reperele de mai jos (lucraţi în echipe).*

- va coborî
- se va încălzi uşor
- va sufla tare
- parţial înnorat
- îşi va face loc ceaţa
- se va depune chiciură/promoroacă
- la noapte
- noapte blîndă

9. *Fă o prognoză meteo pentru:*

2020
2099
2900

a) începutul mileniului trei;
b) primul secol al mileniului trei;
c) sfîrşitul mileniului trei.

10. *Formaţi două echipe. Citiţi informaţia meteo. Unii o pregătesc pentru a fi transmisă la radio, ceilalţi – pentru TV; unii pentru ziua de azi, alţii – pentru cea de mîine. Nu uitaţi de „aspectele" specifice ale acestor mijloace de informare. Pregătiţi şi materiale suplimentare.*

Bună dimineaţa…
Se apropie zilele de odihnă, şi ne grăbim să vă informăm că veţi avea parte de un timp frumos. Temperatura aerului va atinge 20°–25°C.
Vîntul va sufla slab din sud-vest. Cerul va fi senin, fără precipitaţii.

13 mai

14 mai

11. *Priveşte cu atenţie imaginile. Spuneţi cine/ce se bucură de ploaie, soare, zăpadă, ger, vînt. Argumentaţi, prin 3–4 propoziţii (lucraţi în perechi).*

Reţine !

NUMERALELE ORDINALE
(ПОРЯДКОВЫЕ ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ)

2 forme	masculin, neutru	întîiul	masculin, neutru	al doi+lea an, stilou al opt(u)+lea elev, rînd al unsprezece+lea băiat, cadru al o sută trei+lea copac, episod
	feminin	întîia		
	masculin, neutru	primul	feminin	a două+a fată a trei+a zi a nou+a casă a douăzeci şi patr+a iarnă a cincizece+a aniversare
	feminin	prima		

Se pot utiliza:

m. anul **întîi** — întîi**ul** an
f. clasa **întîi** — întîi**a** clasă
n. rîndul **întîi** — întîi**ul** rînd

- clasa I
- clasa a II-a
- anul al III-lea

Scrie !

12. *Citeşte. Numeşte/scrie numeralele ordinale în următoarele propoziţii.*

a) Mihai Eminescu avea doar 16 ani cînd a publicat întîia sa poezie „De-aş avea…“. b) În primele trei zile ale săptămînii va fi rece, iar în a patra zi, joi, se va încălzi. c) Marele compozitor şi violonist român George Enescu, la vîrsta de cinci ani, cunoştea deja notele muzicale, iar primul concert de

binefacere l-a dat în staţiunea Slănic-Moldova la vîrsta de opt ani. d) Am avut trei mere. Unul i l-am dat lui Andrei, altul – Marinei, iar pe al treilea l-am mîncat eu. e) A doua zi, după-masă, a nins.

13. *Alege şi scrie forma corectă a numeralelor ordinale.*

a) Mi-a plăcut foarte mult episodul (a doua, al doilea) al filmului „Mowgli“. b) La concursul internaţional de dansuri moderne ansamblul „Codreanca“ a ocupat locul (întîi, întîiul). c) Cînd eram în clasa (a cincea, al cincilea), în vacanţa de Crăciun, am stat cu părinţii la Poiana Braşov. A fost fantastic. d) Mihai Eminescu a fost (al şaptelea, a şaptea) copil în familie. e) **Unde mănîncă doi, mănîncă şi (al treilea, a treia)**. f) Verişorul meu învaţă în clasa (al treilea, a treia).

13.1. *Comentează proverbul evidenţiat.*

14. *Aminteşte-ţi şi completează împreună cu colegul.*

În ziua (I)… Dumnezeu a făcut… .
În ziua (a II-a)… Dumnezeu… .
În ziua (a III-a)… Dumnezeu… .
În ziua (a IV-a)… Dumnezeu… .
În ziua (a V-a)… Dumnezeu… .
În ziua (a VI-a)… Dumnezeu… .
În ziua (a VII-a)… Dumnezeu s-a odihnit.

15. *Scrie cu litere:*

- numeralele cardinale: 7, 9, 15, 25;
- numeralele ordinale: al VIII-lea, a VI-a, al IX-lea, a V-a, al V-lea, a X-a, a XXV-a, a XL-a, a 40-a.
- Este ora 12.30. Ne întîlnim la ora 14.15.
- Filmul începe la ora 21.00.

Cifre romane:
- X – 10
- D – 500
- L – 50
- M – 1000
- C – 100

16. *Spune în ce zile sînt închise: magazinul „Gemenii“, biblioteca, cercul de dans. Utilizează numerale ordinale.*

□ zi de lucru ■ zi de odihnă

Surprize, surprize ...

17. *Citeşte prezicerile populare despre timp. Care dintre ele îţi erau cunoscute? Numeşte şi altele.*

a) Dacă păsările zboară pe sus, timpul va fi frumos.
b) Dacă rîndunelele zboară aproape de pămînt, va ploua.
c) Dacă au înflorit salcîmii, nu va mai fi brumă.
d) Iarna va fi grea şi lungă, dacă veveriţele îşi fac rezerve mari de nuci.
e) Va fi frig, ger, dacă păsările domestice stau într-un picior.

18. *Citeşte şi ghiceşte.*

a) Toţi îl aud, dar nimeni nu-l vede.
b) Cine vine de la munte cu steluţe albe-n frunte?
c) Omătul se pierde, lunca e verde,
Ziua tot creşte, ce anotimp este?

19. *Concurs:* ***„Alcătuiţi cea mai originală prognoză meteo în versuri“.***

Model

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge iară!
Cu o zale argintie se îmbracă mîndra ţară;
Soarele rotund şi palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinereţe printre anii trecători.

Vasile Alecsandri

Bate vînt de primăvară şi pe muguri îi deschide;
Bate vîntul, frunza creşte şi voioasă lunca rîde.

Vasile Alecsandri

Teme pentru acasă

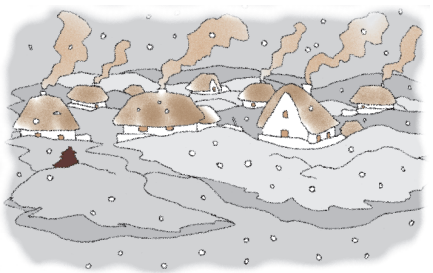

- ✓ *Alcătuieşte un buletin meteo pentru o zi.*
- ✓ *Comentează motto-ul lecţiei.*

Anunţuri

LA MOMENTUL POTRIVIT. (*l. română*)
IN TEMPORE OPORTUNO. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Pronunţă corect sunetele. Construieşte enunţuri.*

Adolescent capabil, a admira o floare, a întări sănătatea, orar convenabil, chip minunat, dispoziţie de sărbătoare.

2. *Continuă şirul, răspunzînd la întrebări.*

A admira (ce?) zorii, …
Dispoziţie (ce fel de?) excelentă, …
(Ce?) orar, … convenabil.
(Cine?) copiii, … învaţă limba română.

3. *Priveşte desenele. Memorează sensul cuvintelor.*

bebeluş

copil

adolescentă

adult

3.1. *Include în propoziţii cuvintele învăţate.*

4. *Citeşte şirul de sinonime. Alcătuieşte propoziţii cu unele dintre ele.*

Convenabil – potrivit, studiu – învăţare, frumos – minunat,
a invita – a chema, ocupaţie – activitate, chip – faţă.

5. *Scrie cuvintele la genul feminin după model:*

dansator – dansatoare	**elev – elevă**
doritor –	copil –
admirator –	adolescent –
frumos –	gimnast –

Nota bene !

a dori – doritor
chip – **în**chipuire
sănătos – **în**sănătoşit
dispoziţie – dispus
flexibil – **in**flexibil
convenabil – **in**convenabil

Compară !

modern – модный
septembrie – сентябрь
intensiv – интенсивный, интенсивно

6. *Citeşte anunţurile. Spune pe care l-ai alege şi de ce.*

Ansamblul „Codreanca“

invită doritorii de a învăţa dansuri moderne.
Vîrsta: 5–19 ani

Orarul:

- *copiii de 5–7 ani – de 2 ori pe săptămînă*
- *copiii de 8–12 ani – miercurea/ vinerea*
- *adolescenţii[1] – de 3 ori pe săptămînă: lunea, joia, vinerea.*

N.B.!
Cei mai buni vor dansa pe toate meridianele globului şi vor admira[2] lumea.

V ă a ş t e p t ă m !

Tel.: 90-02-46

Să aveţi cu voi:

- adidaşi, prosop.
- *Să luaţi şi buna dispoziţie[3]!*

Bazinul de înot **„Neptun“** **vă invită să vă întăriţi[4] sănătatea: să vă faceţi frumoşi şi la chip[5], şi la suflet.**

Numai la noi:

- preţuri convenabile[6]
- program flexibil[7]
- duşuri
- video etc.

APA VĂ AŞTEAPTĂ!

Relaţii la telefon: ***90-02-52***

Aveţi nevoie de…

- certificat medical
- costum de baie
- căciuliţă
- şlapi[8]

„Quo vadis?“ – şcoli de limbi străine

Oferă:

1. Studii de limba română şi de limba italiană (15 septembrie – 15 mai) pentru copii şi adulţi.
2. Studii intensive de 4 luni pentru elevi şi adulţi.

Adresaţi-vă la „Quo vadis?“ astăzi!
bd. Ştefan cel Mare, 64, ***tel. 90-77-79***
bd. Mircea cel Bătrîn, ***tel. 93-38-09***
str. I. Creangă, ***tel. 94-59-16***

„Quo vadis?“ – cea mai bună alegere pentru viitorul Dumneavoastră!

[1] **adolescent** – persoană de 13–16 ani
[2] **a admira** – любоваться
[3] **dispoziţie** – настроение
[4] a întări (sănătatea) – укрепить (здоровье)
[5] chip – внешность, образ
[6] **convenabil** – *sin.:* potrivit
[7] **flexibil** – *aici:* скользящий (график)
[8] şlap – papuc pentru plajă, baie

7. *Reciteşte anunţurile nr. 1, 3. Modifică-le în funcţie de temele propuse:*
- ansamblul „Joc“
- studierea unei alte limbi, la alt centru.

8. *Citeşte ofertele de pe panoul din dreapta. Alege şi comentează.*

Model

Aş vrea să fac gimnastică, dar sînt liberă doar de două ori pe săptămînă, iar programul prevede ocupaţii zilnice.

9. *Scrie cinci preferinţe în ordine descrescătoare. Argumentează.*

Model

Aş vrea să frecventez un club de botanică, căci îmi plac extraordinar de mult florile. Dacă ar fi posibil, aş dormi pe un covor din flori. M-aş simţi ca în rai.

10. *Admitem că vrei să practici înotul, dar nu ştii cum să ajungi la bazin. Telefonează şi concretizează.*

– Alo! Bazinul „Neptun“?
– Da.
– Mă numesc Dan. Sînt elev în cl. a VI-a. Aş vrea să vin la bazin, dar nu ştiu unde se află.
– Ne aflăm pe strada 31 August, 59.
– Mulţumesc.

10.1. *Cere informaţii suplimentare în legătură cu alte anunţuri.*

Repere

- unde se află;
- de cîte ori pe săptămînă;
- la ce oră;
- cît durează;
- de ce echipament vei avea nevoie;
- cît costă etc.

11. *Concurs:* ***„Cine va redacta un anunţ corect?“****:*

- anunţ publicitar;
- anunţ prin care se invită publicul la un eveniment.

12. *Citeşte şi restabileşte forma cunoscută a proverbului.*

Ce ţie nu-ţi place, **altuia nu-i propune.**

12.1. *Scrie un text, pornind de la acest proverb (5–6 propoziţii).*

NUMERALELE FRACŢIONARE

(ДРОБНЫЕ ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ)

13. *Citeşte enunţurile vorbitorilor şi observă utilizarea numeralelor evidenţiate.*

– Fii atent. Trebuie să cînţi în măsura **trei pătrimi**.

– Ia o **jumătate** de pastilă cu **două sferturi** de pahar de apă.

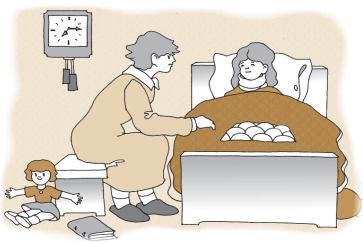

– Alina, ştii cît e ora?
– Da, mămico, e **şapte şi un sfert**.
– De ce nu te scoli?
– …

- un sfert
- două sferturi
- jumătate

- două zecimi
- trei părţi

- sfert de oră = 15 min.
- sfert de pahar = a patra parte

- o dată şi jumătate
- zece procente
- o doime

14. *Citeşte enunţurile. Tradu-le. Numeşte numeralele fracţionare.*

a) Dacă ai găsit o comoară, douăzeci şi cinci la sută din valoarea ei îţi revin ţie. b) A trecut un sfert din lecţie. c) Uscatul constituie o şesime din suprafaţa pămîntului. d) Colegul meu a răspuns numai la o jumătate din întrebările testului. e) Şaptezeci de procente (70%) din elevii clasei noastre învaţă bine. f) Preţurile la pîine au crescut de o dată şi jumătate.

15. *Citeşte numeralele. Scrie-le cu litere, trei dintre ele include-le în enunţuri.*

$45\%;\ \frac{2}{10};\ \frac{3}{4};\ \frac{1}{2};\ 1{,}5$

16. *Spune cît e ora.*

(4 variante)

(2 variante)

(3 variante)

17. *Scrie/prezintă o scurtă reţetă culinară, folosind şi numerale fracţionare.*

- $\frac{1}{2}$ de lingură
- $\frac{3}{4}$ de pahar
- două linguriţe şi jumătate

Reţine !

NUMERALELE ADVERBIALE

O dată, de două ori, de trei ori, de zece ori etc.

Îmi place mult cartea aceasta, am citit-o **de două (2) ori**.

Sucul e **de 10 ori** mai bun decît cola.

Nota bene !

- A citit textul **o dată** (один раз).
  A fost **odată** (cîndva = однажды) o babă şi un moşneag.
- A fost în munţi **de** 3 ori (3 раза).
  A fost în munţi 3 or**e** (3 часа).

- De două ori = bis .
- Refrenul } **bis** – refrenul de două ori.

18. *Alcătuieşte enunţuri, folosind numerale adverbiale.*

19. *Tradu.*

a) Мы были 2 раза в Пояна Брашов. b) Человек на Луне в 6 раз легче.
c) Река Дунай в 4 раза длиннее чем река Прут.

20. *Scrie varianta corectă.*

a) Am fost numai (o dată, odată) la mare. b) S-au întîlnit (o dată, odată) Păcală şi Tîndală şi s-au dus la iaz. c) Eu am lipsit (3 ore, de 3 ori) de acasă şi mama s-a pornit să mă caute. d) Am vizionat (4 ore, de 4 ori) filmul „Tarzan“, dar tot aş vrea să-l mai văd încă (o dată, odată).

21. *Concurs de cunoştinţe:* ***„Recunoaşte oraşul (rîul/ţara/animalul)“.*** *Adresaţi, pe echipe, întrebări.*

Model

– Cine mănîncă **de … ori** mai mult decît greutatea corpului său?
– …

Surprize, surprize ...

22. *Citeşte dialogul. Explică în limba maternă ce n-a înţeles Andrei.*

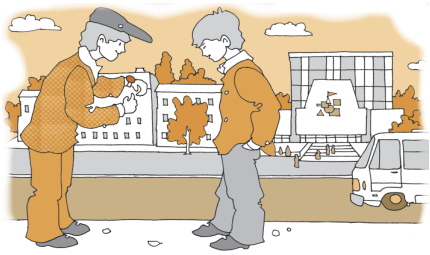

– De unde vii, Andrei?
– De la cinematograf.
– Şi de ce eşti atît de trist?
– Am întîrziat la film, Dănuţ.
– Cum aşa?
– Sandu mi-a spus că filmul va fi demonstrat **de 2 ori** pe zi, dar a fost numai o singură dată, la ora două. Nu înţeleg nimic…
– Nu te întrista, Andrei. N-ai înţeles bine. Cred că Sandu ţi-a spus nu „**de 2 ori**“, ci „**la ora 2**“.

23. *Citeşte maxima. Spune, oare numai de acestea are nevoie omul? Argumentează.*

Hrana şi haina.

24. *Aminteşte-ţi maxima latină învăţată în clasa a V-a:* De gustibus non est disputandum. *Ce legătură are cu tema* „Anunţuri“*? Explică. Ce calităţi ne-ar trebui ca să înţelegem, să acceptăm preferinţele altora?*

... ... bunăvoinţă ... ...

Teme pentru acasă

- ✓ *Scrie un anunţ din 5–6 propoziţii (tema, la alegere).*
- ✓ *Prezintă o reţetă culinară preferată de mama ta.*

Rețete culinare

MÎNCĂM PENTRU A TRĂI, NU TRĂIM PENTRU A MÎNCA. (*l. română*)
EDIMUS UT VIVAMUS, NON VIVIMUS UT EDAMUS. (*l. latină*)

1. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

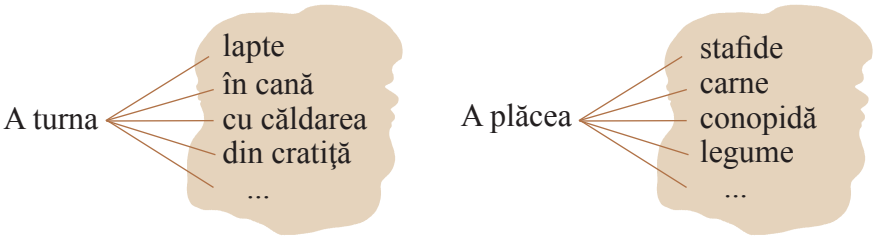

Nota bene !

- a fierbe – fiert – fierbinte
  rece – a (se) răci
  rumen – a se rumeni
- a închide ≠ a deschide
  subţire ≠ gros
  a se încălzi ≠ a se răci
- a toca – tocat
  a curăţa – curăţat
  a căli – călit
- a găti – a pregăti
  suc – zeamă
  orar – program

Compară !

cupă – кубок	sos – соус
bamă – бамия	ingredient – ингредиент
porţie – порция	a se rumeni – подрумяниваться

2. *Urmăreşte desenele. Citeşte cuvintele. Atenţie la sensul cuvintelor evidenţiate.*

crupe de **griş**

crupe de **hrişcă**

tortă cu **frişcă**

cuptor cu microunde

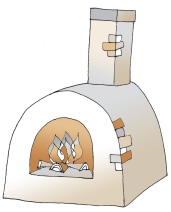

cuptor

luna lui **cuptor**

3. *Citeşte dialogurile. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

A. – Mamă, ***curge*** apa.
– Închide robinetul!
– Nu se închide.

B. – Nepoţele, ce face mama?
– A spălat nişte haine şi acum le ***scurge***.
– Cine o ajută?
– Tata.

4. *Alegeţi cîte o reţetă şi citiţi-o în perechi. Spuneţi: e o reţetă pentru felul întîi, pentru felul doi sau pentru desert?*

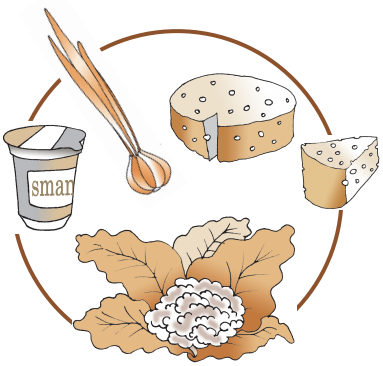

Conopidă[1] *la cuptor*

– 1 conopidă fiartă;
– 500 g de carne de pui tocată[2];
– 1 ceapă; ulei;
– 2 ouă; mărar verde;
– 1 cană de smîntînă;
– 200 g de caşcaval;
– 1 lingură de unt; sare, piper.

Modul de preparare

Conopida se rupe în bucheţele mici şi se aşază într-un vas uns[3] cu unt. Carnea tocată se amestecă[4] cu ceapa călită[5], sarea, piperul, mărarul tocat. Acest amestec se pune pe conopidă. Separat[6] se pregăteşte un sos din ouă, smîntînă şi caşcaval ras, care se toarnă[7] peste compoziţia obţinută. Se rumeneşte la cuptor vreo 30 de minute.
Îngrediente pentru 4 porţii.

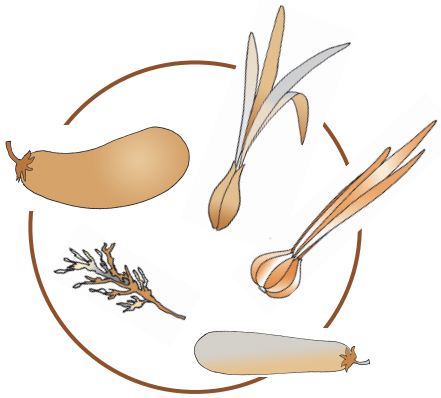

Ghiveci la cuptor

– 1 dovlecel; 1 vînătă lungă şi subţire;
– 2 cepe mici; 3 roşii;
– 1 pahar de suc de roşii;
– ulei; 3-4 căţei de usturoi;
– 1 pahar de vin alb dulce;
– 1 mînă de bame[8] fierte; 1 ardei gras;
– 3 cartofi fierţi; sare, piper.

Modul de preparare

Dovlecelul şi vînăta se curăţă de coajă, se taie cuburi şi se călesc în ulei. Se scurg[9] de ulei. În acelaşi ulei se căleşte ceapa. Se aşază pe tavă felii de cartofi fierţi, dovlecei şi vinete, felii de usturoi, ceapă călită, ardei gras, bame, felii de roşii şi pătrunjel verde. La sfîrşit se toarnă sucul de roşii amestecat cu vin şi cu sare, piper după gust. Se pune la cuptor pentru vreo 30 de minute.
Ingrediente pentru 4 porţii.

Cremă cu fructe

– 4 linguri de stafide[10]
– 2 linguri de rom;
– 375 ml de lapte; coaja rasă de la o lămîie;
– 4 linguri de zahăr; 40 g de griş[11];
– 1 gălbenuş de ou;
– 2 linguri de suc de lămîie;
– 300 g de fructe de pădure (sau alte fructe);
– 2 linguri de lichior de fructe de pădure;
– 250 g de brînză de vaci.

Modul de preparare

Se pune la fiert laptele cu coaja de lămîie şi zahărul. Se amestecă cu grişul turnat în ploaie şi se ia de pe foc. Se răceşte cîteva minute, apoi se amestecă cu gălbenuşul bătut cu zeama de lămîie.
Stafidele, care au fost ţinute 15 min în rom, se scurg şi se amestecă cu brînza de vaci, apoi totul se amestecă cu crema de griş. Se pune crema în cupe[12], se ornează cu fructe de pădure stropite[13] cu lichior.

[1] **conopidă** – цветная капуста
[2] **a toca** – молоть (мясо)
[3] a unge – мазать
[4] **a (se) amesteca** – перемешивать, подмешивать
[5] **călit** – тушеный
[6] separat – отдельно
[7] **a turna** – наливать
[8] bamă – legumă în formă de capsulă, verde, păroasă
[9] **a scurge** – дать стекать
[10] **stafide** – изюм
[11] **griş** – манная крупа
[12] cupă – чаша
[13] **a stropi** – обрызгивать

Rezumă !

5. *Alege una dintre reţete. Citeşte-o, folosind verbele la persoana întîi – **eu**.*

Model

Conopida o **rup** în bucheţele mici şi o … .

5.1. *Transformă reţeta, utilizînd verbele la persoana întîi, plural – **noi**. Citiţi-o împreună cu colegul – pe rînd, cîte o propoziţie.*

Conopida o **rupem** în bucheţele mici şi o …

5.2. *Transformă aceeaşi reţetă la persoana a III-a singular (**el** sau **ea**).*

Model

Andrei (de exemplu) **rupe** conopida în bucheţele mici şi o …

6. *Propune cîte un titlu original („poetic“) pentru fiecare reţetă.*

Model

6.1. *Redă conţinutul reţetei cu cel mai frumos titlu.*

Meditează !

7. *Alcătuieşte propoziţii, selectînd verbele, substantivele şi adjectivele potrivite.*

Verbe	*Substantive*	*Adjective*
a aduce	carne	gustos
a curăţa	suc	fierbinte
a prăji	apă	fiert
a mînca	pîine	acru
a spăla	ceapă	rece
a tăia	orez	proaspăt
a turna	ciorbă	dulce
a pune	cartof	crud
a bea	legume	exotic
a fierbe	sare	mustos

8. *Cu ce culoare /obiect ai asocia fiecare reţetă? Argumentează în 4–5 enunţuri.*

Model

A. Asociez prima reţetă cu un galben. Galbenul îmi aminteşte de soare. Şi conopida cu caşcaval parcă e un soare. Un soare frumos şi gustos.

B. Asociez reţeta întîi cu o floare. Conopida seamănă cu o floare, cu bucheţele de flori. Mama o pregăteşte foarte gustos. Vă invit şi pe voi s-o gustaţi.

9. *Care este reţeta preferată a mamei tale? Relateaz-o pe scurt.*

10. *Urmăriţi desenele-ingrediente. Alegeţi una din variante. Improvizaţi o reţetă. Spuneţi ce puteţi prepara din aceste produse. Lucraţi în perechi, apoi relataţi.*

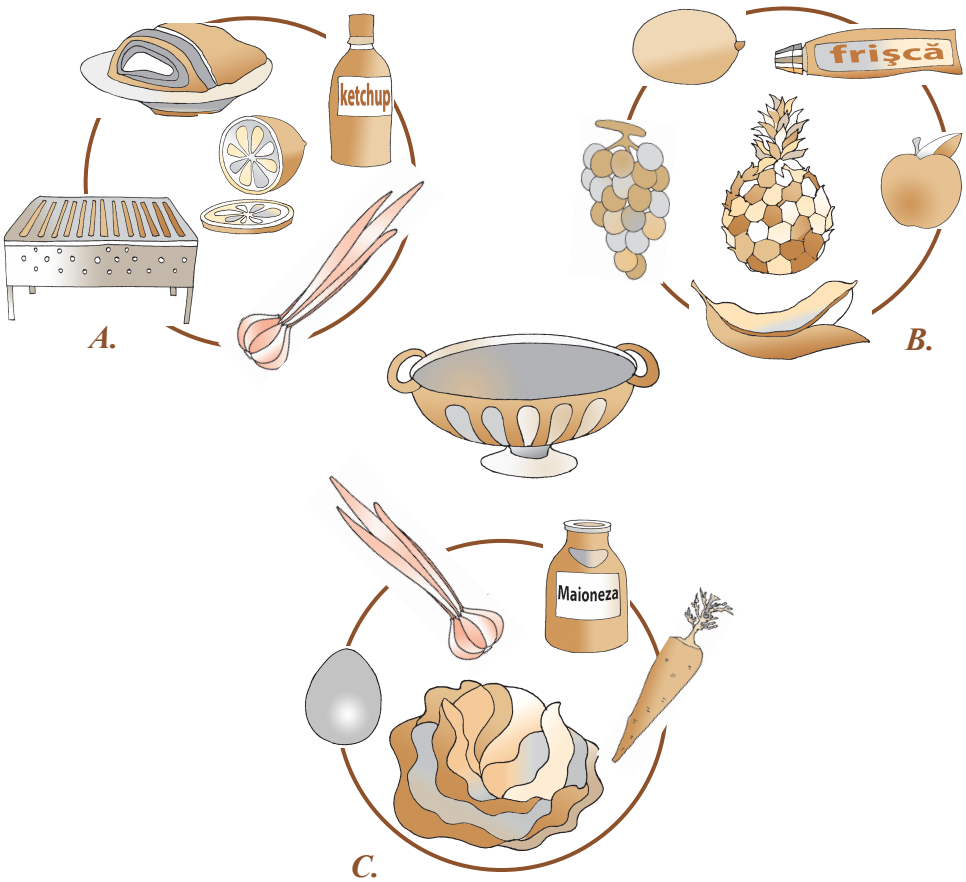

10.1. *Descrie, în 5–6 enunţuri, cum vei pregăti mîncarea după reţeta aleasă.*

11. *Relatează ce preferi să mănînci la:*

- micul dejun
- prînz
- cină
- o masă de sărbătoare
- bunici
- cantina şcolii etc.

12. *Improvizează dialoguri:*

– cu colegul de bancă, despre ce aţi mîncat dimineaţă;
– cu mama, pe care o rogi să-ţi pregătească ceva anume;
– cu vînzătoarea de la care procuri produse alimentare;
– la telefon pentru a comanda cîteva pizze la domiciliu etc.

13. *Imaginează-ţi că ai mers la o pizzerie cu un coleg. Improvizează posibilul dialog cu chelnerul.*

- vă rog ...
- am dori ...
- se poate ...
- e posibil ...

Repere

– formule de salut;
– formule de adresare;
– bucatele alese;
– desertul;
– formule de rămas bun etc.

Scrie !

14. *Alcătuieşte enunţuri, folosind cuvintele/îmbinările de cuvinte:*

a) micul dejun, a mînca, fierbinte, felul doi, desert, a bea, a lua masa, a turna;
b) griş, hrişcă, frişcă, terci, orez, legume.

15. *Citeşte sfaturile. Scrie verbele la timpul prezent.*

a) Mîncarea afumată… („a (se) repara“) cu o ceapă crudă. Mîncarea afumată … (a (se) pune) împreună cu ceapa într-un vas curat, … (a (se) fierbe) vreo 2–3 min, apoi … (a (se) scoate) ceapa. Totul e perfect. Poftă bună!
b) Supa de carne tulbure (мутная) … (a (se) limpezi) imediat dacă … (a (se) fierbe) în ea 2–3 coji de ou, timp de 10 minute.

16. *Completează enunţurile cu pronumele:* ***acesta, aceasta, aceştia, acestea.***

a) Ciorba sau mîncarea prea sărată „se repară“ uşor. Puneţi repede în ciorba … cîteva felii de cartof crud. Cu ... felii se fierbe mîncarea 1–2 min, apoi cartofii … se aruncă.
b) Sosul de tomate e foarte gustos cu ceapă. E suficient să puneşi în … sos o ceapă rasă şi el devine delicios!

Teme pentru acasă

✓ *Memorează 15 cuvinte la temă.*
✓ *Scrie/redă reţeta mîncării tale preferate. Atenţie la verbele reflexive şi pronumele demonstrative.*

Cu penetul ca sideful

Cu penetul ca sideful
Străluceşte-o porumbiţă,
Cu căpşorul sub aripă
Adormită sub o viţă.

Şi tăcere e afară.
Luminează aer, stele.
Mută-i noaptea – numai rîul
Se frămîntă-n pietricele.

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

Lui Eminescu

Tot mai citesc măiastra-ţi carte,
Deşi o ştiu pe dinafară.

Alexandru Vlahuţă

Ilustraţie de Igor Vieru

Copilul și universul preferințelor

Jocuri

DACĂ-I COPIL, SĂ SE JOACE....

1. *Aranjează literele în ordinea indicată de cifre. Vei descoperi un mesaj!*

2. Jocul: **„FORMEAZĂ CÎT MAI MULTE CUVINTE".**

Regulile jocului:

Se joacă în perechi.

- Pe baza literelor unui cuvînt, alcătuieşte alte cuvinte.
- Litera **a** poate fi folosită şi ca **ă, î** ca **i, t** ca **ţ, s** ca **ş.**
- Durata jocului este de 2–3 min.
- Se citesc cuvintele. Se exclud cele care coincid şi la alţi jucători. Rămîn valabile doar cuvintele care nu se repetă la alţi copii.
- Se consideră învingător acel elev căruia îi rămîn mai multe cuvinte scrise.

Model

binecuvîntare
cuvînt, bine, cine,
în, vînt, tare, care,
bare, bec, ren,
vineri, vie, cîine etc.

– Bine zici, Mihaela! Iată nişte cuvinte productive: moştenire, învăţătură, călătorie, sărbătoare, Floriile, mărime, încercare.

– Luri, să le propunem şi noi copiilor pentru acest joc nişte cuvinte, pe care le-au mai întîlnit în manual.

3. *Jocul* ***„CAUTĂ ŞI GĂSEŞTE"*** *ascunde un sfat înţelept despre muncă al bunicilor Victor şi Veronica pentru Mihaela. Găseşte-l, e şi pentru tine!*

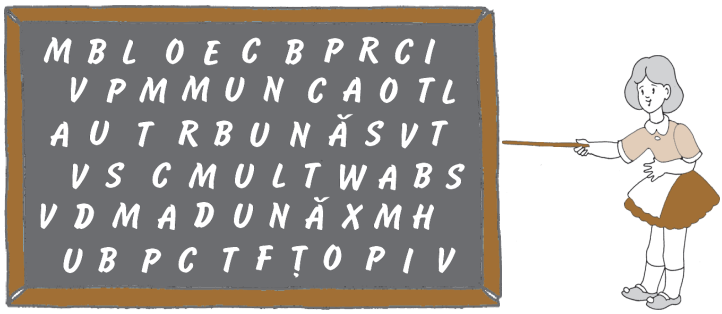

4. *Alege din fiecare 5 grupuri de cuvinte cîte un cuvînt la întîmplare. Include-le pe acestea într-o singură propoziţie, folosind şi cuvinte de legătură.*

Calităţi

străvechi	uscat
darnic	sprinten
curgător	pietros
plîngătoare	străin

Fiinţe, lucruri, noţiuni

suflet	punte
destin	petală
strămoşi	băiat
salcie	rîu

Obstacole

lenea	ambiţia
nedorinţa	stima
lipsa timpului	voinţa
lipsa interesului	boala

Locuri

în clasă	pe zid
în apă	la vale
în pădure	pe punte
în grădină	în biserică

Acţiuni

a ocroti	a afla
a merge	a ajuta
a se preface	a cheltui
a binecuvînta	a se desface

5. *Cercul rebusist. Înscrie cuvintele după cum indică săgeţile. Citeşte apoi doar literele din cerculeţele colorate şi vei afla cuvîntul sinonim celui din punctul B.*

A.

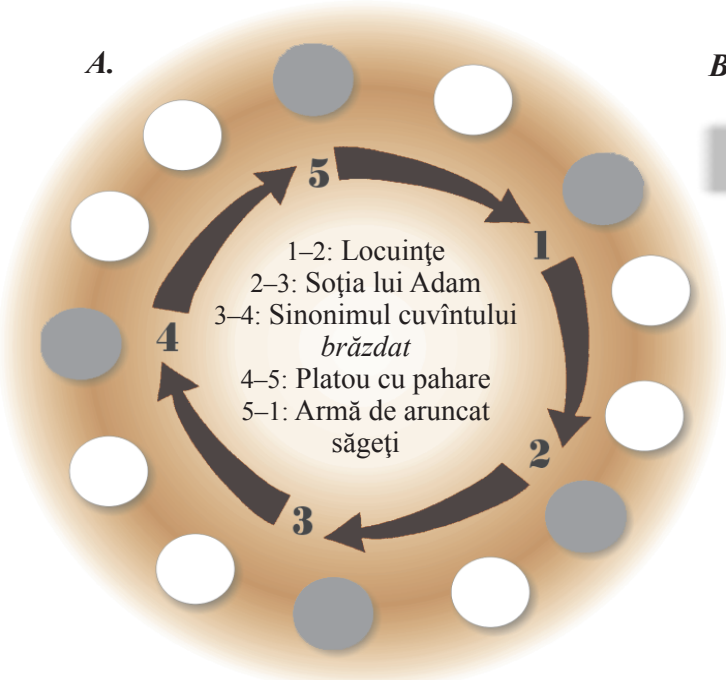

B.

1	2	3	4	5

Negură specifică dimineţilor de toamnă.

6. *Citeşte ce spune Luri.*

joc

înflorire

a înflori

jucător

floare

– *Prietene drag, descoperă criteriul după care ai putea grupa cuvintele de pe nouraşi. Scrie-le. Mihaela, nu-l ajuta!..*

Florii

roditor

roadă

jucărie

florărească

a rodi

florărie

– *Ai reuşit? Acum include cuvintele dintr-o familie într-un text coerent.*

a se juca

rodnic

7. *Jocul:* **„RESTABILEŞTE RIMELE".**

Am o casă printre ,
Am un sat întreg de neamuri,
Am un codru, o cîmpie,
Am un grai ce-mi place mie.

Am un plai ca din

,
Altul mai frumos nu este.
El mi-i drag pînă la...
Şi pîn-dincolo de ele.

Grigore Vieru

8. *Eşti cel/cea mai isteţ/isteaţă? Pronunţă atunci cît mai repede frămîntările de limbă.*

- La casa ciutureanului din Ciutureni este o ciutură cioturoasă.

- Pruteanu poartă palton purtat prin părţile Prutului.

- A răsărit răsărita la răsăritul soarelui.

- A venit Bucurel bucuros de la Bucureşti.

9. *Lexicolaje sau cuvinte* ***„TRASE PE SFOARĂ".*** *Citeşte lexicolajele. Descifrează cuvintele ce se ascund în ele. Alcătuiţi şi voi lexicolaje asemănătoare (lucraţi în echipe).*

Lexicolajele sînt cuvinte diferite ca sens, dar care se rostesc împreună, deoarece sfîrşitul cuvîntului precedent e şi începutul următorului cuvînt.

Exemplu:

Fri(că)milă

(Frică, cămilă)

- muntemerecreaţieriglă.
- urecheiepurepedeget.

10. *Citeşte ghicitoarea-glumă. Interpretaţi-o pe roluri (lucraţi în perechi).*

– Într-o casă erau **Nimeni** şi **Nimica.**
Niciunul vine, bate la uşă şi fuge.
Cei din casă s-au speriat şi **Nimeni** a ieşit pe fereastră, iar **Nimica** – pe uşă.
Acum să-mi spui cine a mai rămas în casă.
– Dacă au ieşit amîndoi, n-a rămas nimeni!
– Ţi-am spus că **Nimeni** a ieşit pe fereastră!
– Nimica atunci n-a rămas!
– **Nimica** a ieşit pe uşă!
– Dar Niciunul?
– El a fugit.
– Atunci cine să rămînă?
– Păi, dacă au ieşit toţi din casă, n-a rămas casa pustie?
– Aşa-i!
– Acesta şi era răspunsul: a rămas casa pustie!

11. *Jocul mobil:* ***„DE-A PĂSĂRILE".***

Regulile jocului:

- Copiii se aşază în cerc.
- Unul stă în centru şi zice:

Toate păsările
Schimbă cuiburile!

- Îndată ce se pronunţă ultimul cuvînt, „păsările" trebuie să-şi schimbe „cuiburile", adică locurile.
- Copilul care a fost în centru trebuie să ocupe un „cuib" liber.
- „Pasărea" rămasă „fără cuib" devine conducător şi jocul reîncepe.

12. *Priveşte desenul. Găseşte şi numeşte locul unde s-au ascuns animalele din imagine.*

12.1. *Alcătuieşte enunţuri cu denumirile de animale găsite.*

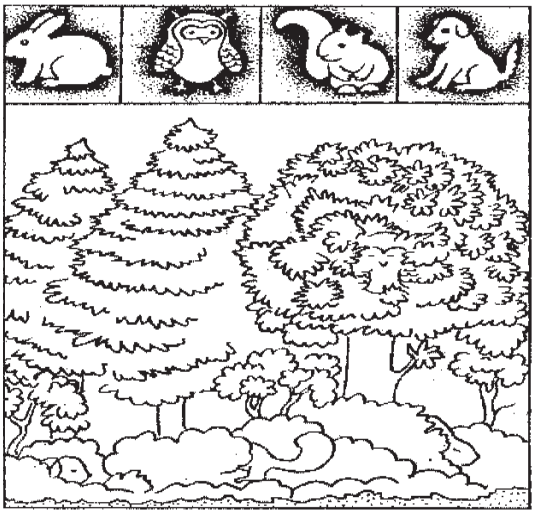

13. *Jocul mobil:* **„DE-A ŢARA".**

Regulile jocului:

- Se formează două grupuri cu un număr egal de jucători, fiecare avînd „împăratul" său.
- Membrii fiecărui grup se ţin de mîini, stînd faţă în faţă.
- Un împărat strigă celuilalt:

– Împărate, împărate,
Trimite-mi un soldat!
– Dar pe cine?
– Pe Daniela.

- Jucătorul care şi-a auzit numele se repede în rîndul jucătorilor din echipa adversă şi încearcă să rupă lanţul.
- Dacă lanţul copiilor e rupt, „soldatul" ia pe unul dintre jucătorii care au desfăcut mîinile şi-l aduce în echipa lui.
- Dacă nu rupe lanţul, „soldatul" rămîne în echipa adversă.
- Jocul continuă pînă cînd într-o echipă rămîne un singur jucător.
- Acest jucător va fi „împăratul" în cadrul jocului următor.

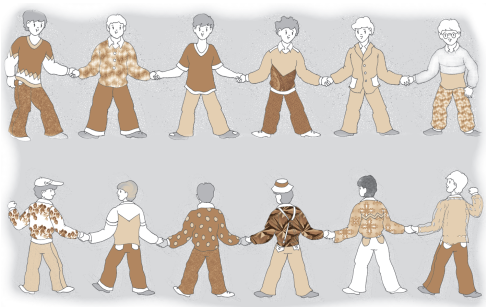

– Prietene drag! Ţi-am propus mai multe jocuri. Care dintre ele ţi-a plăcut cel mai mult?

– Aş vrea să ştiu şi eu ce jocuri preferă copiii. Propuneţi şi voi cîte un joc.

Desene animate

A OPTA MINUNE

1. *Citeşte versurile. Pronunţă corect sunetele* ***[d]***, ***[t]***, ***[n]***.

Să vă spun tot ce-am aflat
despre Disneyland… Un stat
nici prea lung şi nici prea lat,
dar teribil de bogat!
Are munţi de fantezie,
Fluvii largi de apă vie,
Jocuri, muzici, poezie,
Oameni vii şi de hîrtie…

1.1. *Ce ştii despre Disneyland?*

1.2. *Ai vrea să mergi în „ţara" aceasta? De ce?*

2. *Priveşte imaginile. Recunoaşte personajele îndrăgite. Cu cine dintre ele ai vrea să te întîlneşti? De ce?*

2.1. *Numeşte filmele cu desene animate în care întîlnim aceste personaje. Povesteşte despre unul dintre ele.*

Repere

- Îmi place să vizionez…
- Prefer să mă uit…
- Doresc să văd…
- Sînt curios să aflu…
- Pot să privesc de mai multe ori…

3. *Priveşte imaginile de mai jos. Din ce film cu desene animate sînt extrase aceste secvenţe? Redă conţinutul uneia dintre ele.*

3.1. *Descrie personajul principal al acestui film.*

3.2. *Intitulează imaginile de mai sus.*

4. *Povesteşte un fragment îndrăgit din desenele animate vizionate recent.*

5. *Imaginează-ţi că te afli în oraşul copiilor, Disneyland. Descrie cum este el şi ce ai văzut acolo.*

Poţi începe astfel: Mă aflu în oraşul minunilor unde se împlinesc toate visele. M-am întîlnit cu eroii mei îndrăgiţi: Mowgli, Robin Hood, Mickey Mouse, Tarzan. Să fi văzut…

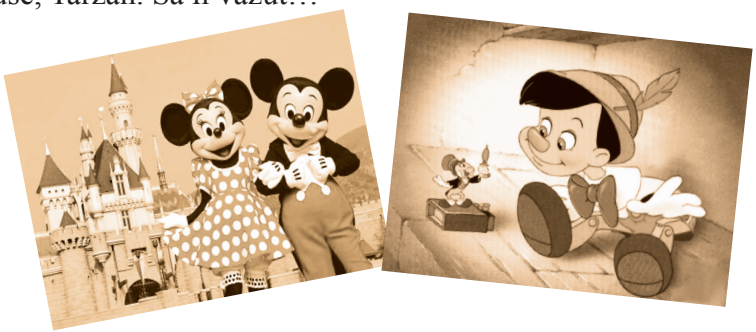

6. ***Să ne jucăm.*** *Descrie personajul tău preferat din desene animate, iar colegii tăi îl vor recunoaşte şi ghici.*

Model

El este un copil mic, care într-o seară de vară a intrat, fără teamă, în vizuina lupilor. Tatăl Lup şi Mama Lupoaică l-au îndrăgit şi l-au primit în familia lor. El creştea împreună cu puii de lup pe care îi considera drept fraţii săi.

7. *Ce fel de filme preferi? Alege şi argumentează.*

Filme — cu desene animate; cu păpuşi; cu Moş Crăciun

Filme — poveşti; cu/despre animale; ...

8. *Priveşte imaginea cu personajele din filmul „Madagascar“. Numeşte-le.*

8.1. *Care, în opinia ta, este cel mai simpatic personaj? De ce?*

8.2. *Ce ai învăţat de la el?*

9. *Priveşte imaginile şi spune în care film joacă fiecare dintre personajele reprezentate.*

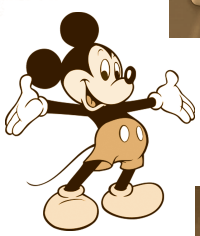

„Maria-Mirabela“

„Tom şi Jerry“

„Sylvester şi Tweety“

„Mica sirenă“

„Mickey Mouse“

„Cartea junglei“

9.1. *Care dintre aceste filme doreşti să-l vizionezi încă o dată? De ce?*

10. *Aminteşte-ţi cel mai interesant film cu desene animate pe care l-ai vizionat. Prezintă-l succint.*

Repere

- unde l-ai vizionat;
- cînd;
- cum se numeşte;
- care sînt personajele principale;
- de ce ţi-a plăcut acest film etc.

11. *Ce ai alege, dacă ţi s-ar propune:*

- să citeşti o carte interesantă;
- să vizionezi desene animate/filme artistice pentru copii sau adulţi;
- să mănînci o îngheţată;
- varianta ta.

12. *Priveşte imaginea. Numeşte desenul animat şi personajele.*

12.1. *Continuaţi dialogul între Leul-tată şi fiul său neascultător după începutul dat. Lucraţi în perechi.*

– Vei creşte mare, fiul meu, şi vei deveni regele animalelor.
– Voi fi la fel de viteaz ca tine!
– Cît eşti încă mic, trebuie să asculţi de cei mai mari.
– Îţi promit că…
– …

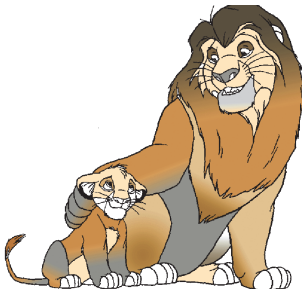

Reţine !

MODUL CONJUNCTIV (PREZENT ŞI PERFECT/TRECUT)

(СОСЛАГАТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ)

Conjunctiv

prezent	**perfect**
Eu să învăţ	să **fi**
tu să înveţi	să **fi**
el, ea să învee	să **fi**
noi să învăţăm	să **fi**
voi să învăţaţi	să **fi**
ei, ele să învee	să **fi**

învăţat

Indicativ	**Conjunctiv**
prezent	**prezent**
Eu plec	să plec
tu pleci	să pleci
el, ea pleacă	să plece
noi plecăm	să plecăm
voi plecaţi	să plecaţi
ei, ele pleacă	să plece

prezent	**perfect**
Eu să merg	să **fi**
tu să mergi	să **fi**
el, ea să meargă	să **fi**
noi să mergem	să **fi**
voi să mergeţi	să **fi**
ei, ele să meargă	să **fi**

mers

prezent	**perfect**
Eu să privesc	să **fi**
tu să priveşti	să **fi**
el, ea să priveasc	să **fi**
noi să privim	să **fi**
voi să priviţi	să **fi**
ei, ele să priveasc	să **fi**

privit

Scrie !

13. *Construieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

A vrea **să** < vizioneze, …, …

A prefera **să** < ştie, …, …

14. *Scrie verbele din paranteze la conjunctiv prezent.*

a) Întors acasă, Geppetto a început (a-şi ciopli) păpuşa şi a botezat-o Pinocchio. După ce a botezat păpuşa, Geppetto a început (a lucra) cu stăruinţă şi i-a făcut întîi părul, apoi fruntea şi ochii.

b) Cel mai mult Mowgli prefera (a merge) cu Bagheera în desişul pădurii şi (a privi) cum pantera îşi dobîndeşte prada.

c) Puiul de leu urma (a moşteni) tronul tatălui său şi (a fi) regele tuturor animalelor.

15. *Construieşte enunţuri, punînd următoarele verbe la conjunctiv perfect:* ***a asculta, a vedea, a privi, a merge, a crede.***

Model

Să mă **fi chemat,** veneam. **Să fi citit**, cunoşteam.

16. *Citeşte versurile. Scrie verbele utilizate în poezie la conjunctiv prezent.*

Frumoasă şi dulce
Pe lume poveste –
Eu sînt,
Tu eşti,
El, ea este,

Frumos şi dulce
Pe lume cînt –
Noi sîntem,
Voi sînteţi,
Ei, ele sînt.

Simion Ghimpu

17. *Scrie un text, din 4–5 propoziţii, despre filmul tău preferat cu desene animate.*

Un om, o viaţă, un destin

Ion Popescu-Gopo (1923–1989), născut la Bucureşti, cunoscut regizor român de film. A creat filme de animaţie de o mare originalitate, printre care: „Scurtă istorie“, „Şapte arte“, „Homo sapiens“, în rolul personajului principal fiind Omuleţul. „Maria-Mirabela“ este un film româno-sovietic. Coloana lui sonoră este scrisă de Eugen Doga, versurile de Grigore Vieru.

Ion Popescu-Gopo s-a învrednicit de numeroase premii internaţionale.

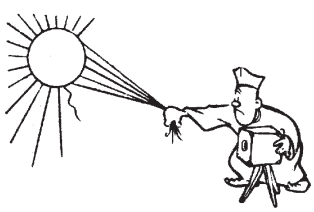

Îmi place să citesc

LECTURA, IATĂ ÎNVĂŢĂTURA CEA MAI BUNĂ.
A. Puşkin

1. *Citeşte versurile. Pronunţă corect sunetele. Include cuvîntul evidenţiat în alte contexte.*

Te vor ajuta să creşti
Cărţile ce le citeşti.
Cît citeşti, atîta creşti,
Cît citeşti, atîta eşti.

Vasile Romanciuc

2. *Priveşte desenele. Observă sensul cuvintelor şi expresiilor evidenţiate. Alcătuieşte propoziţii similare.*

Sandu a făcut nişte **cópii.**

Trei **copíi** merg la bibliotecă.

Dimitrie Cantemir şi Mihail Lomonosov sînt personalităţi **cu multă carte.**

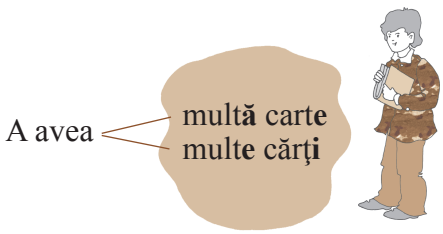

Nota bene !

carte – cărturar – cărţulie
copil – copilărie – copilăresc
înţelegere – înţelegător – a înţelege
a şti – ştiinţă – ştiinţific

trecere – trecător – a trece
parte – a **îm**părţi
lucru – a lucra – lucrare

3. *Citeşte poezia. Ce sfat ţi-a dat autorul?*

Câteva lucruri ştiute despre carte şi cărţi

Dragii **mei** copii deştepţi,
Înţelegeţi bine, foarte:
Una este să ai cărţi,
Alta este să ai carte.

Însă, pe de altă parte[1],
Dragii **mei** copii deştepţi,
Cine vrea să aibă carte
Trece[2] mai întîi prin cărţi.

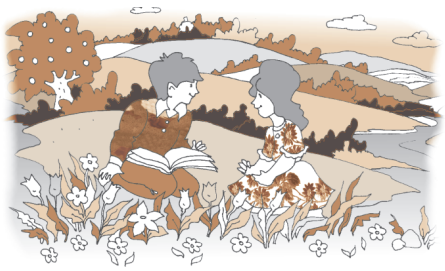

Vasile Romanciuc
(17 decembrie 1947, s. Bădragii Noi, r. Edineţ)

[1] pe de altă parte – с другой стороны [2] a trece prin cărţi – *aici:* a citi

Reprodu !

4. *Citeşte expresiv poezia, respectînd semnele de punctuaţie.*

5. *Reciteşte versurile:*

a) în care autorul ne spune că e foarte important să citim mult;
b) în care poetul ne explică faptul că una este să ai cărţi acasă şi alta este să fii cărturar, deştept;
c) ce conţin un sfat.

6. *Găseşte şi citeşte versul pe care îl consideri principal în poezie.*

Rezumă !

7. *Selectează versurile care pot fi şi titlu la această poezie. Scrie-le. Propune şi alte titluri care exprimă ideea principală.*

8. *Citeşte expresiile. Include în enunţuri 2–3 dintre ele. Foloseşte şi* ***Cheiţa.***

A avea
- carte
- cărţi
- educaţie
- succes

A trece
- prin cărţi
- cu vederea
- printre oameni
- peste greutăţi

- Cartea
- Sfatul
- Să citim
- Ia aminte...
- Cartea e...

9. *Memorează primele patru versuri.*

10. *V. Romanciuc a spus despre poveşti următoarele: „**Răul nu se lipeşte de casa unde se spune zilnic măcar o poveste...**“. Dar tu ce părere ai?*

11. *Ce poveşti scrise de Ion Creangă ai citit? Care ţi-a plăcut cel mai mult?*

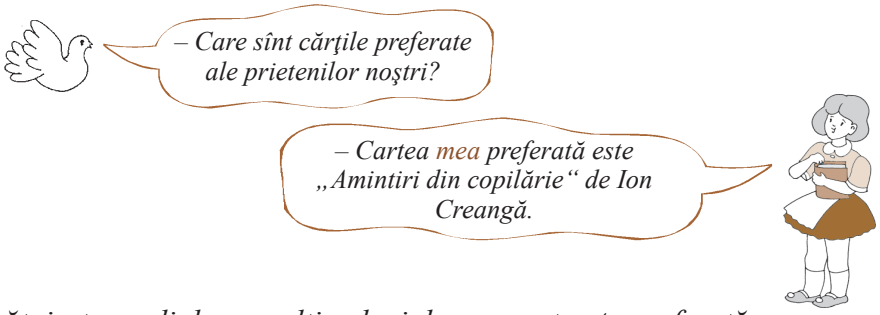

12. *Alcătuieşte un dialog cu alţi colegi despre cartea **ta** preferată.*

13. *Priveşte imaginile. Continuă gîndul personajelor.*

Vreau să citesc cărţi, dar:

sînt mic…

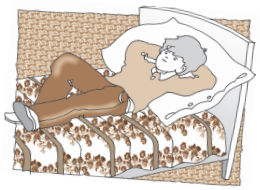
mi-i lene…

sînt prea ocupat la şcoală…

am alte preferinţe…

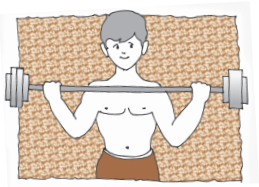
practic sportul…

sînt prea fericit…

13.1. *Tu semeni cu aceste personaje? Argumentează.*

Meditează !

14. *Ai mai auzit de la cineva sfatul din poezie? Ai luat vreo decizie? Argumentează.*

15. *Citeşte expresiile şi reţine sensul lor:*

- **om cu carte** = persoană care ştie multe
- **vorbeşte ca-n carte** = ca un om învăţat
- **s-a pus pe carte** = s-a apucat de învăţat

15.1. *Alcătuieşte enunţuri cu două dintre ele.*

16. *Citeşte versurile. Numeşte comparaţia folosită în poezie. Alcătuieşte şi tu 1–2 comparaţii.*

Plină de copii cuminţi,
Cu strămoşi, bunei, părinţi,
Cartea-i bună şi sfătoasă,
Pentru mine-i ca o casă…

Constantin Dragomir

17. *Citeşte afirmaţia. Ce legătură există între semnificaţia ei şi a poeziei lui Vasile Romanciuc?*

Cea mai frumoasă ocupaţie este aceea de a aduna ziua cărţi,
iar noaptea de a le citi.

Reţine !

FORMELE PRONUMELUI POSESIV

posesor / obiect posedat		un singur posesor			mai mulţi posesori		
		I	II	III	I	II	III
un singur obiect posedat	m.	al meu	al tău	al său	al nostru	al vostru	–
	f.	a mea	a ta	a sa	a noastră	a voastră	–
mai multe obiecte posedate	m.	ai mei	ai tăi	ai săi	ai noştri	ai voştri	–
	f.	ale mele	ale tale	ale sale	ale noastre	ale voastre	–

Exemple:

Dicţionarul este **al meu.**
Tu mergi la rudele **tale,** noi mergem la **ale noastre.**

Atenţie! După un substantiv articulat hotărît, pronumele posesiv se foloseşte **fără** articol posesiv.

Exemple:

Colegul ~~al~~ meu este ingenios.
Timbrele ~~ale~~ tale sînt extraordinare.

Atenţie! Persoana a III-a nu are forme proprii. Se foloseşte pronumele personal la cazul genitiv: **lor**.

Scrie !

18. *Scrie adjectivele posibile pentru cuvîntul* ***carte,*** *care să înceapă cu prima literă din prenumele* ***tău.***

Model

Iulia – I – interesantă
incitantă
impresionantă…

19. *Include în propoziţii îmbinările de cuvinte:*

- cópiile mele;
- ai mei copíi.

20. *Alege forma corectă a pronumelui posesiv pentru fiecare substantiv dat. Scrie în caiet îmbinările obţinute.*

Cărţile	fiica
copilul	mama
băieţii	bunicul

ta	sa
meu	nostru
voastră	tău
mele	ta
voştri	lor

20.1. *Alcătuieşte propoziţii cu două dintre ele, utilizînd şi articole posesive.*

21. *Citeşte versurile. Scrie în locul spaţiilor libere cuvintele potrivite.*

mele **noastre** o floare frumoasă

Carte …, cinste cui te-a scris,
Încet gîndită, gingaş cumpănită
Eşti ca …, anume înflorită
Mîinilor … care te-au deschis.

Tudor Arghezi

21.1. *Foloseşte în alte enunţuri pronumele evidenţiate.*

22. *Realizează o scurtă prezentare a cărţii tale îndrăgite, folosind şi pronume posesive.*

Model

Această carte este **a mea.** Autorul ei este Lewis Carroll. Cartea se numeşte „Alice în ţara minunilor”. Cartea **mea** are o copertă cartonată. Impresiile **mele** de lectură sînt extraordinare.

Surprize, surprize ...

23. *Citeşte cugetările despre carte. Care ţi-a plăcut mai mult? De ce?*

- Cărţile, ca şi prietenii, trebuie să fie puţine şi bine alese.
- Cărţile sînt profesorii **noştri** fără grai.
- Nu contează cît de multe cărţi ai, ci cît de bune.
- Cartea e prietenul **tău** statornic şi sigur.
- Cartea este o comoară.

24. *Citeşte afirmaţia scriitorului Ion Creangă despre carte:*

„... cartea îţi aduce şi oarecare mîngîiere. Eu să nu fi ştiut a citi, de mult aş fi înnebunit, cîte am avut pe capul **meu**".

24.1. *Ce înseamnă cartea pentru tine?*

25. *Citeşte gluma. Cît de atent citea domnul în cartea **sa**?*

Oameni distraţi

Pe o bancă stau alături un domn şi o doamnă. Domnul citeşte o carte şi la un moment dat aceasta îi scapă din mîini. Doamna, ridicîndu-i cartea, îi spune:

– Scuzaţi, v-a căzut cartea!

Iar el îi răspunde:

– Oh, mulţumesc, eram atît de adîncit în lectură, încît nici nu mi-am dat seama.

26. *Citeşte informaţia.*

În Ventian, capitala Laosului, se află o bibliotecă unică în lume. Cărţile ei sînt din frunze de palmier.

26.1. *Cunoşti informaţii şi despre alte cărţi neobişnuite? Relatează-le colegilor.*

27. ***Joc pentru campioni.***

Găseşte antonimele următoarelor cuvinte. Citeşte apoi literele iniţiale ale fiecărui cuvînt găsit şi vei afla numele unui scriitor român care a scris cartea „Din lumea celor care nu cuvîntă".

liric –
tare –
scump –
tulbure –
plin –
scund –

cald –
scurt –
adevărat –
negru –
vechi –
uscat –

Un om, o viaţă, un destin

Ion Creangă (1837–1889). Originar din satul Humuleşti, judeţul Neamţ. A fost învăţător timp de 25 de ani. Este autorul a 4 manuale şcolare alcătuite împreună cu alţi învăţători.

A scris mai multe poveşti pentru copii: *„Punguţa cu doi bani“*, *„Dănilă Prepeleac“*, *„Povestea porcului“*, *„Povestea lui Harap-Alb“*, *„Fata babei şi fata moşneagului“*, *„Ivan Turbincă“*, *„Povestea unui om leneş“*, precum şi vestitele *„Amintiri din copilărie“*.

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte expresiv poezia, memoreaz-o.*
- ✓ *Alcătuieşte propoziţii cu expresiile din exerciţiul 8. Utilizează şi pronume posesive.*

Magna cum laude

1. *Completînd pătrăţelele cu antonimele cuvintelor de mai jos, vei afla care e:*

Prietena cea mai bună a şcolarului.

1–5

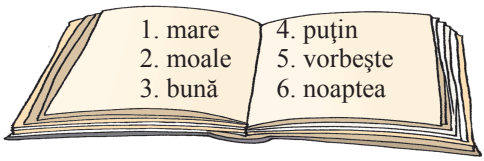

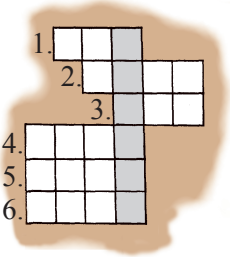

2. *Alege determinativele care se potrivesc cuvîntului* ***carte,*** *de pe următorul indicator.*

1–6

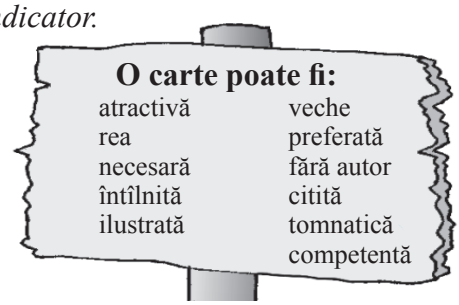

2.1. *Alcătuieşte enunţuri cu două dintre ele. Utilizează şi pronume cu articol posesiv.* 3–6

3. *Prezintă cartea ta preferată (4–5 enunţuri).* 3–15

4. *Povesteşte, în 4–6 enunţuri, conţinutul cărţii* ***tale*** *preferate.* 3–18

Îmi place muzica

A IUBI MUZICA ÎNSEAMNĂ A-ŢI ASIGURA UN SFERT DE FERICIRE.
Jules Renard

1. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi enunţuri.*

Muzică – uşoară, ..., ...

Compozitor – celebru, ..., ...

2. *Citeşte enunţurile. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

Lecţia **precedentă** a trecut foarte repede.
Acesta e un caz **fără precedent**.

Ştefan **a inspirat** adînc aer în piept.
Omul acesta **îmi inspiră** încredere.
Exemplul colegilor **mă inspiră** la fapte bune.

3. *Completează enunţurile:*

a) Au avut parte de profesori buni ,…
b) Cartea poate fi a mea, dar şi a …
c) A cîntat la violoncel şi la …
d) Eugen Doga este un compozitor talentat,…

Nota bene !

Talent – talentat
consacrare – consacrat
a inspira – inspiraţie
muzică – muzical – muzician
interpret – a interpreta – interpretare
compozitor – a compune – compoziţie

Compară !

şansă – шанс	covor – ковёр
muzica – музыка	vals – вальс
talent – талант	naţionalitate – национальность
cvartet – квартет	profesionalism – профессионализм

4. *Priveşte imaginile. Memorează cuvintele evidenţiate.*

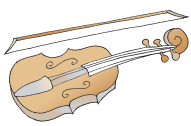

vioară, scripcă

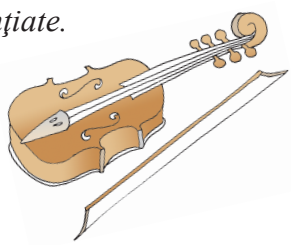

Violoncelul este mult mai mare decît vioara.

5. *Citeşte interviul şi spune care este semnul celebrităţii unui compozitor.*

Muzica e dragostea mea

– Stimate domnule Eugen Doga, cum e să locuieşti şi să faci muzică la Moscova?

– Eu sînt un moldovean care stă la Moscova şi compune muzică. Recent, am compus pentru un film chinezesc, pentru un film sîrb, pentru trei filme poloneze, pentru o producţie afgană.

– Aţi avut parte de profesori buni?

– Am avut marea şansă să-l întîlnesc pe un excelent[1] profesor, David Gherşfeld. Fiindcă eu îmi alesesem să studiez violoncelul la Colegiul de Muzică, dl. Gherşfeld mi-a făcut cunoştinţă cu cel mai bun profesor de violoncel din Chişinău – Pavel Bacilin. El mi-a spus să vin a doua zi, la şase dimineaţa (!), să mă asculte. Am venit, m-a ascultat şi din acel moment, doi ani la rînd, am lucrat cu el în fiecare zi, inclusiv[2] duminicile şi de sărbători, de la şase dimineaţa. Cînd am absolvit Conservatorul de Stat compusesem deja două cvartete.

– Cum vi se par tinerii de azi?

– Tinerii îmi inspiră[3] multă încredere. Cînd unii bătrîni spun că „tinerii de astăzi nu sînt aşa cum eram noi“, eu vreau să exclam: „Foarte bine, nu sînt şi nici nu trebuie să fie ca noi. Ce rost ar mai avea dacă ar copia generaţiile[4] precedente[5]?!“

– Unde compuneţi mai bine: la Moscova, la Chişinău ori în altă parte?

– Pentru mine, locul nu are absolut nicio importanţă. Ştii cum am compus muzica la filmul „Maria-Mirabela“? În nişte condiţii grele, într-un frig cumplit[6], la un pian vechi. În ciuda acestor condiţii, a ieşit o muzică excelentă.

– Sînteţi unul din puţinii compozitori care este şi astăzi la fel de popular ca şi acum 20–30 de ani.

– Probabil, că a fi celebru[7] este să-ţi auzi muzica interpretată pe scenă, dar şi în stradă. Mi-am auzit muzica şi pe străzile din China, la Shanghai. Iar o doamnă îmi povestea o întîmplare petrecută la Paris, lîngă catedrala Notre Dame: un artist al străzii cînta „Cascada din Paris“, melodie de-a mea, şi, fiind întrebat ce cîntă, a spus că e vorba de un vechi vals franţuzesc. Nu e acesta semnul[8] celei mai mari popularităţi?

Din presă

[1] **excelent** – *sin.*: minunat
[2] **inclusiv** – включительно
[3] **a inspira** – внушать
[4] **generaţie** – поколение
[5] **precedent** – предыдущий
[6] **cumplit** – *sin.*: groaznic
[7] **celebru** – известный
[8] **semn** – знак

Secvenţe din filmul pentru copii „Maria-Mirabela“

Maria şi Mirabela

Oache şi Omide

Reprodu !

6. *Citeşte enunţurile în care se spune:*

a) că Eugen Doga a avut profesori buni;
b) cum a învăţat să cînte la violoncel;
c) că talentatul compozitor a scris muzică pentru filme;
d) despre popularitatea muzicii lui Eugen Doga.

7. *Citeşte fragmentul care ţi-a plăcut.*

8. *Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări:*

a) Cine au fost profesorii viitorului compozitor de la Colegiul de Muzică? b) Cînd lua lecţii de violoncel Eugen Doga? c) Ce lucrări avea tînărul compozitor la absolvirea Conservatorului? d) Ce părere are compozitorul despre tinerii de astăzi? e) Unde compune cel mai bine Eugen Doga? f) Unde poate fi auzită muzica lui Eugen Doga?

8.1. *Redă conţinutul interviului, în baza întrebărilor.*

9. *Demonstrează, în baza textului, că Eugen Doga este un compozitor celebru.*

Rezumă !

10. *Intitulează fiecare fragment al interviului.*

10.1. *Argumentează titlurile propuse.*

11. *Redă conţinutul unui fragment, la dorinţă.*

12. *Fă un rezumat al interviului dat de compozitor.*

13. *În baza informaţiei pe care ai aflat-o, alcătuieşte portretul moral al compozitorului Eugen Doga.*

14. *Cu ocazia jubileului de 70 de ani a fost emis timbrul „Eugen Doga”. Expune-ţi părerea despre acest eveniment.*

Meditează !

15. *Eşti de acord cu afirmaţia lui Eugen Doga despre tinerii de astăzi? Argumentează.*

16. *Alcătuieşte 5–6 întrebări pe care ai dori să le adresezi tu compozitorului.*

17. *Maestrul este autorul coloanei sonore la multe filme artistice:*

Nunta la palat, Explozie cu efect întîrziat, Viforul roşu, Singur în faţa dragostei, Casă pentru Serafim, Durata zilei, O şatră urcă la cer, Gingaşa şi tandra mea fiară, Anna Pavlova, Vînt sălbatic *ş.a.*

Discută cu părinţii tăi despre muzica lui Eugen Doga. Prezintă colegilor opinia părinţilor despre aceasta.

18. *Citeşte afirmaţia lui Grigore Vieru. Prezintă o informaţie succintă despre una dintre personalităţile celebre ale culturii din Republica Moldova.*

„Ceea ce a făcut Ion Druţă în literatură, Nicolae Sulac în cîntecul popular, Vladimir Curbet în dans, Mihai Grecu în pictură, Emil Loteanu în regia cinematografică, iar Mihai Cimpoi în gîndirea critică, a realizat Eugen Doga în cîntec, mai ales în cel adresat inimilor tinere“.

Vladimir Curbet

Nicolae Sulac

Ion Druţă

Mihai Grecu

Mihai Cimpoi

Emil Loteanu

19. *Dintre toate artele, ce preferi mai mult? De ce?*

20. *Care este interpretul tău preferat? Argumentează.*

21. *Te consideri fan al unei formaţii muzicale? Numeşte-o. Ce ştii despre ea?*

22. *În prezent elevii au diferite activităţi extraşcolare, după preferinţe. Tu ce activitate preferi? Argumentează.*

muzica
şahul
înotul

fotbalul
limbile străine
dansurile sportive

Scrie !

23. *Citeşte propoziţiile. Alege şi scrie forma adecvată a pronumelor posesive.*

a) Caseta aceasta este (al meu, a mea). b) (Ai voştri, al vostru) colegi au plecat la concurs? c) (A noastră, ale noastre) este cea mai bună lucrare! d) Pământul de lîngă pădure este (a noastră, al nostru). e) Ne întîlnim cu (al nostru, ai noştri) părinţi la cinema. f) (Ale noastre, al nostru) surori mergeau spre casă.

24. *Alcătuieşte enunţuri după modelul dat:*

Model

Sora ta este profesoară.
A mea este studentă.

a) Fraţii tăi sînt liceeni. b) Hainele tale sînt moderne. c) Muzica lui e preferată de noi. d) Caseta ta e nouă. e) Prietenii tăi sînt devotaţi. f) Cartea ta e scumpă.

25. *Alcătuieşte enunţuri după model:*

Computerul			mea
Biblioteca		**al**	meu
Fonoteca →	este	**ai**	voştri
Ochelarii	sînt	**a**	mei
Pixurile		**ale**	voastre
Discurile			mele
Pantofii			

26. *Alcătuieşte enunţuri cu cuvintele date.Utilizează şi pronume posesive.*

Violoncel, talent, compozitor, interpret, cîntec.

27. *Scrie în spaţiile libere pronume posesive însoţite de articole posesive, adecvate contextului.*

a) … vecini ascultă muzică populară.
b) Casa aceea … este de vânzare.
c) Pământul este …
d) Copiii seamănă cu … părinţi.
e) I-am ascultat pe … la concurs.
f) Cîntecele acestea se deosebesc de …
g) Tatăl ei este medic, … este muzicant.
h) – … sînt CD-urile acestea?
– Da, …, iar acelea sînt …

Surprize, surprize ...

28. *Citeşte şi spune, de ce piesele compozitorului au fost incluse în acest top?*

■ În Top 200 Classical Music Pieces, realizat în anul 2015, sînt incluse şi lucrările compozitorului Eugen Doga „Gramofon“ pe poziţia a 83-a, iar „Gingaşa şi tandra mea fiară“ s-a clasat pe locul 94.

29. *Citeşte şi află mai multe despre marele om de cultură Eugen Doga.*

■ Astăzi, Eugen Doga este academician, artist al poporului, laureat al Premiului Naţional, Cavaler al Ordinului Republicii. Este decorat cu medalia „Mihai Eminescu“, ordinul Steaua României în grad de ofiţer, Medalia de Aur „Omul secolului XX“ (SUA).

■ Compozitorului-academician Eugen Doga i-a fost decernată cea mai înaltă distincţie a elitei intelectualilor din Sankt-Petersburg, „Tichia Maestrului“. Festivitatea s-a desfăşurat pe Piaţa Palatului din capitala de nord a Rusiei.

Secvenţă din filmul „Luceafărul“

■ Conform unei decizii UNESCO, „Valsul „Gingaşa şi tandra mea fiară“ al lui Eugen Doga este recunoscut drept una dintre cele patru capodopere muzicale ale secolului XX“, Ronald Reigan, fostul preşedinte al SUA considerîndu-l drept cel mai bun vals al secolului respectiv.

29.1. *Unde şi cînd ai audiat valsul lui Eugen Doga „Gingaşa şi tandra mea fiară“? Ce emoţii ţi-a trezit această piesă muzicală?*

29.2. *Cu cine, dintre compozitorii contemporani, l-ai putea compara pe Eugen Doga? De ce?*

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte interviul. Formulează 6 întrebări pentru marele compozitor.*
- ✓ *Răspunde la întrebările din exerciţiul 8.*
- ✓ *Alcătuieşte enunţuri cu cuvintele de la rubrica Nota bene! Utilizează şi pronume posesive.*

În zădar în colbul şcolii...

În zădar în colbul şcolii
Prin autori mîncaţi de molii
Cauţi urma frumuseţii,
Şi îndemnurile vieţii,
Şi pe foile lor unse
Cauţi taine nepătrunse
Şi cu slovele lor strimbe
Ai vrea lumea să se schimbe.
Nu e carte să înveţi
Ca viaţa să aibă preţ –
Ci trăieşte, chinuieşte
Şi de toate pătimeşte
Ş-ai s-auzi cum iarba creşte.

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

Legământ

Ştiu: cîndva la miez de noapte
Ori la răsărit de soare
Stinge-mi-s-or ochii mie
Tot deasupra cărţii Sale.

Grigore Vieru

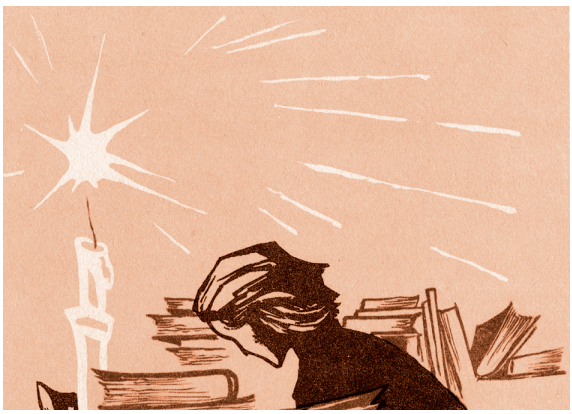

Ilustraţie de Igor Vieru

Copilul şi patria

Să ne iubim Patria

PĂMÎNTUL PATRIEI E SCUMP TUTUROR. (*l. română*)
PATRIAE SOLUM OMNIBUS CARUM EST. (*l. latină*)

1. *Citeşte cuvintele. Formează îmbinări de cuvinte. Pronunţă corect sunetul [ă].*
Mamă, tată, casă, masă, curgător, strămoş, sfîntă, pămînt, mă bucur.

– Luri, ştii cine au fost strămoşii mei?

– Sînt curios să aflu!

2. *Citeşte expresiv versurile. Alcătuieşte o propoziţie, folosind cuvîntul evidenţiat.*

Mai frumos decît pămîntul
Din **strămoşi** ce-l ai
Este vreun alt plai pe lume,
Este vreun alt plai?

Vasile Romanciuc

3. *Formează îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

A bucura **pe** — mama, ..., ...

A **se** bucura **de** — viaţă, ..., ...

Nota bene !

bucurie – a se bucura – bucuros
curgere – a curge – curgător
moşi – **stră**moşi

4. *Citeşte poezia. Spune care sînt marile bucurii ale poetului.*

Dragoş Vodă

Alexandru cel Bun

Ştefan cel Mare

Moştenire

Mă bucur că am mamă şi am tată,
Mă bucur că am fraţi şi am surori,
Mă bucur că am casă şi am masă,
Că am soţie, fiice şi feciori.

Mă bucur că am partea mea de soare,
Că am un cer de-a pururе[1] senin,
Că am izvoare dulci şi curgătoare[2],
Prin suflet[3], prin iubire, prin destin[4].

Mă bucur că am codrii mei anume[5],
Că am un grai, **al** meu, pe care-l ştiu
Cel mai frumos şi cel mai scump din lume
E graiu-n care cîntecele-mi scriu.

Mă bucur că trăiesc între prieteni,
Că am strămoşi[6] ce au luptat viteaz
Şi mi-au lăsat drept sfîntă moştenire[7]
Acest pămînt cu zi de ieri şi azi.

Dumitru Matcovschi
(1939–2013, s. Vadul-Raşcov, r. Şoldăneşti)

Vasile Lupu

Ioan Vodă

Mihai Viteazul

[1]de-a pururе – *sin.:* în veci
[2]**curgătoare** – care curge, *aici:* fac parte din viaţa poetului
[3]**suflet** – душа
[4]**destin** – судьба
[5]**anume** – именно
[6]**strămoşi** – предки
[7]**moştenire** – наследство

Reprodu !

5. *Citeşte expresiv poezia. Redă, prin intonaţie, starea sufletească a poetului.*

6. *Citeşte versurile în care se spune despre:*

a) familia autorului;
b) limba maternă;
c) plaiul natal;
d) strămoşi.

7. *Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.*
a) De ce se bucură poetul? b) Cum este cerul? c) Cum sînt descrise izvoarele? d) Ce poţi spune despre graiul poetului? e) Unde trăieşte autorul? f) Ce strămoşi are? h) Ce moştenire i-au lăsat strămoşii? g) Cum înţelegi expresia: ***pămînt cu zi de ieri şi azi?***

8. *Reprodu, prin cuvinte proprii, conţinutul primei şi ultimei strofe.*

9. *Citeşte acele părţi ale poeziei lui Dumitru Matcovschi care se aseamănă cu versurile de mai jos:*

Am o casă printre ramuri.
Am un sat întreg de neamuri.
Am un codru, o cîmpie.
Am un grai ce-mi place mie.

Grigore Vieru

10. *Selectează cuvintele care te duc cu gîndul la patrie. Formează propoziţii.*

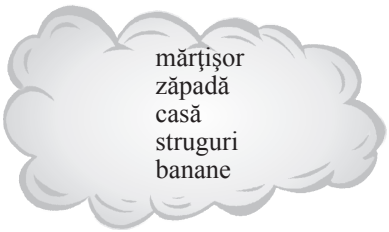

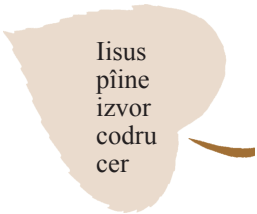

Model

- Razele soarelui străbat printre stejarii bătrîni **ai** codrului.
- Nistrul este leagănul copilăriei mele.

Rezumă !

11. *Determină şi spune ideile principale din fiecare strofă:*

Repere

12. *Intitulează fiecare strofă, folosind cuvinte, expresii, proverbe, versuri etc.*

Model

Strofa I. „Bucuraţi-vă, prieteni, de prieteni şi de fraţi...“

13. *Citeşte textul de mai jos. Ce are comun cu poezia „Moştenire“?*

Locuri mai frumoase ca în Moldova nu există nicăieri. Care Elveţie, care Italie, care Austrie? Pădurea începe chiar de la marginea apei, pădure de stejar şi de tei...

După ***Dumitru Matcovschi***

14. *Improvizează sfîrşitul dialogului:*

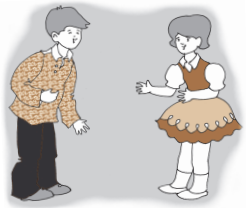

– Unde ai fost în vacanţă, Camelia?
– Am fost **al** doilea an cu familia la munte.
– Cît timp aţi stat?
– O lună de zile.
– Ce te-a impresionat?
– Cele mai frumoase impresii **ale** mele ţin de urcarea zilnică în munţi. Dar...
– Dar ce?..
– ...

15. *Priveşte imaginea. Alcătuieşte o relatare în baza ei, folosind cuvinte şi expresii din poezie.*

Poţi începe astfel:
Ziua în care cerul e senin este pentru mine o sărbătoare **a** sufletului. În asemenea zile de vară mergem cu nişte prieteni buni **ai** familiei noastre în codrii Orheiului.

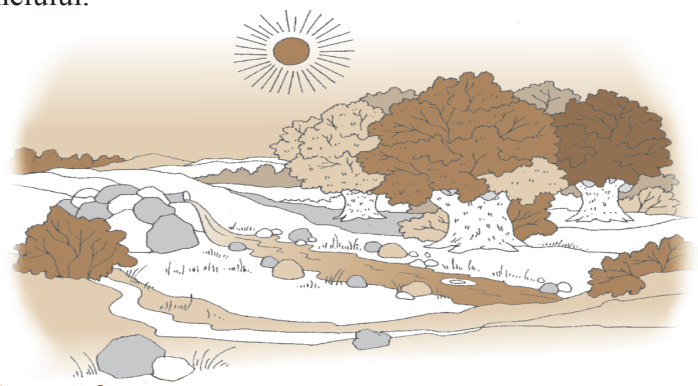

Meditează !

16. *Propune un alt titlu pentru poezie. Argumentează.*

17. *Citeşte maxima. Prin ce se aseamănă ea cu mesajul poeziei?*

Înfloreşte numai cel care respiră aerul benefic **al** ţării sale.

18. *Alcătuieşte 4–5 întrebări despre locul natal, la care ai vrea să răspundă colegul, echipa vecină.*

19. *Pornind de la mesajul poeziei, spune, tu de ce te bucuri?*

20. *Ce înseamnă patria pentru tine? Argumentează.*

– Luri! Propun eu un model de răspuns, cît timp se gîndesc băieţii şi fetele.

– Bine! Te ascult cu plăcere.

– Patria pentru mine înseamnă părinţii şi bunicii mei.

Model

- siguranţă în ziua de mîine;
- linişte sufletească;
- mama;
- străbunii etc.

21. *Dacă ar trebui să asociezi patria cu o culoare, pe care ai alege-o? De ce? Vezi şi* ***Cheiţa.***

22. *Ce ai vrea tu să moşteneşti de la părinţi, străbuni?*

23. *Improvizează un dialog după replicile date.*

– ... .
– Părinţii şi fraţii sînt pentru mine cea mai mare avere.
– ... .
– Mă bucur de prietenii, de colegii pe care îi am, de pace.
– ... .
– Străbunii mi-au lăsat o limbă frumoasă, care nu este numai **a** mea.
– ... .
– Eu asociez cuvîntul *patrie* cu locul unde m-am născut.

mov – violet-deschis, liliachiu
bleu – albastru-deschis
bleumarin – albastru-închis
oranj – portocaliu

24. *Recitează maxima latină. Eşti de acord cu cele afirmate? Cum înţelegi sensul ei?*

Pămîntul patriei e scump tuturor.

25. *Cum crezi, ce bucurii ale copacului vrea să ne transmită băiatul, prin sunetul clopoţeilor?*

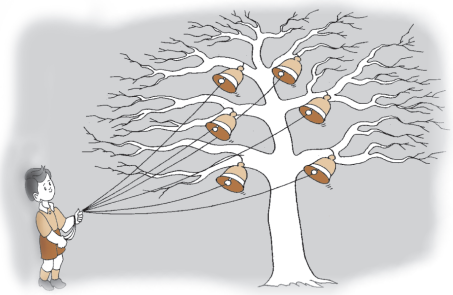

Reţine !

ARTICOLUL POSESIV SAU GENITIVAL
(ПРИТЯЖАТЕЛЬНЫЙ АРТИКЛЬ)

1. **Articolul posesiv** face legătura dintre substantivul la genitiv şi substantivul determinat de acesta.

	singular	**plural**
masculin	**al**	**ai**
feminin	**a**	**ale**

2. **Articolul posesiv** se acordă în gen şi număr cu substantivul determinat de substantivul la genitiv.

– *Mihaela, învaţă-mă cum să utilizez articolul posesiv.*

– *Luri, fii atent! Citeşte mai jos!*

Nota bene !

pământul ţării	**pământ al** ţării
băiatul tatei	**băiat al** tatei
moştenirea copiilor	**moştenire a** copiilor
casa bunicului	**casă a** bunicului
locuitorii planetei	**locuitori ai** planetei
prietenii colegilor	**prieteni ai** colegilor
surprizele destinului	**surprize ale** destinului
păsările codrului	**păsări ale** codrului

Scrie !

26. *Identifică în poezia „Moştenire“ versul care conţine un articol posesiv. Scrie-l.*

27. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte corecte şi include-le în propoziţii.*

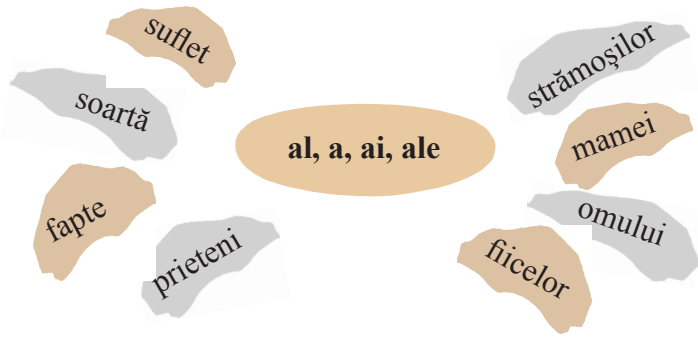

28. *Uneşte prin linii cuvintele din cele două coloniţe pentru a obţine îmbinări de cuvinte cu articole posesive.*

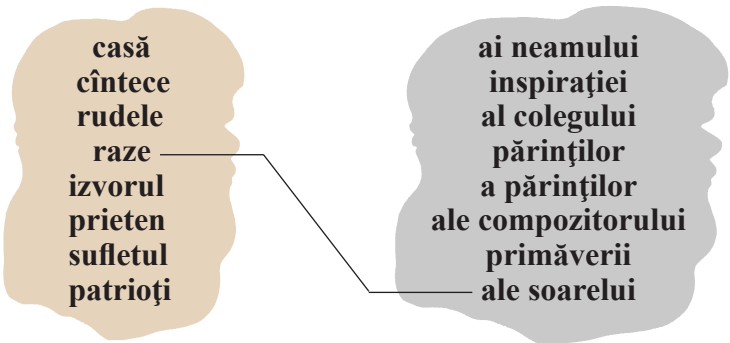

28.1. *Formează propoziţii cu aceste îmbinări.*

29. *Completează spaţiile libere cu formele cerute ale articolului posesiv:* ***a, al, ai, ale.***

Care este chipul ei,
Chipul ei, ... Patriei?

Dumitru Matcovschi

Frumoasă baştină cu stol de rîndunele,
Icoană ... copilăriei mele.

Dumitru Matcovschi

Ce clipă grea!
Peşti ... oceanelor, opriţi-vă înotul!
Flori ... cîmpului, păstraţi-vă mireasma!
Păsări ... cerului, conteniţi-vă zborul!
Viaţa noastră e în pericol.

Geo Bogza

30. *Continuă gîndul început, utilizînd în propoziţii şi articole posesive.*

Mă bucur că
- am reuşit să citesc primele poezii **ale** lui Mihai Eminescu.
- ...
- ...
- ...

31. *Găseşte în text şi scrie antonimele cuvintelor de mai jos. Alcătuieşte propoziţii cu două perechi de antonime.*

Mă întristez, înnorat, amar, ură, urît, duşman, fricos, noapte.

32. *Scrie sinonimele cuvintelor. Încadrează în propoziţii două dintre ele.*

Pămînt, grai, fecior, soartă, amic, curajos.

33. *Alcătuieşte şi scrie un catren, avînd drept repere următoarele rime:*

senin – destin; amintire – moştenire.

Surprize, surprize ...

34. *Numeşte scriitorii din imaginile de mai jos. Despre ce au scris ei?*

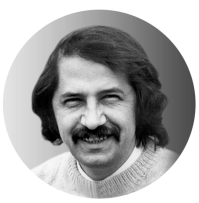

35. *Întrebare pentru campioni.*

Ce maximă latină despre patrie ai învățat în clasa a V-a?

– Mihaela, la librăria de pe strada Ion Inculeț se vinde o nouă carte de aventuri. Mergem s-o cumpărăm?

– De acord. Dar știi cine a fost Ion Inculeț? Să citim.

Un om, o viață, un destin

Ion Inculeț (1884–1940), născut în comuna Răzeni, județul Chișinău, om politic român. A fost Președinte al Sfatului Țării din Basarabia. A desfășurat o neobosită activitate pentru unirea Basarabiei cu România. A deținut posturi înalte în stat. A fost academician.

Sediul Sfatului Țării

Teme pentru acasă

- ✓ *Citește expresiv poezia. Învață un fragment pe de rost.*
- ✓ *Alcătuiește 5–6 îmbinări de cuvinte, folosind și articole posesive. Formează apoi propoziții cu aceste îmbinări.*
- ✓ *Alcătuiește propoziții cu expresiile din exercițiul 3.*
- ✓ *Citește cuvintele. Alege unul care reprezintă Patria, în concepția ta, și comentează-l în 2–3 propoziții.*

Casa, mama, cireșul, codrii, pământul, prietenii.

Magna cum laude

1. *Citește cuvintele date. Scrie printr-un cuvînt/îmbinare de cuvinte ce înseamnă pentru tine:*

patria – _____

mama – _____

străbunii – _____

prietenii – _____

graiul – _____

2–10

1.1. *Alcătuiește o propoziție cu una dintre îmbinările scrise.*

_____

3

2. *Citeşte. Scrie cuvîntul (acelaşi) care lipseşte din versurile de mai jos:*

1) Să trăieşti, picior de _____ .
Să-nfloreşti, gură de rai.

2) Am un _____ ca din poveste,
Altul mai frumos nu este.

Grigore Vieru

1–2

3. *Scrie rima potrivită.*

frumos – ...	grai – ...
iubire – ...	pămînt – ...
curgătoare – ...	izvor – ...
stele – ...	mamă – ...

1–8

4. *Completează versurile, scriind în spaţiile libere formele cerute ale articolului posesiv:*

a, al, ai, ale.

1) Pămînt _____ ţării şi ____ meu,
Baladă veche, dar şi nouă ...

Dumitru Matcovschi

2) Ne-ncălzim cu ____ mamei
Calde aripioare!

Grigore Vieru

3) Cînd m-am născut, pe frunte eu
Aveam coroană-mpărătească:
_____ mamei mînă părintească.

Grigore Vieru

4) Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi
Răspîndind fiori de gheaţă pe ____ ţării umeri dalbi.

Vasile Alecsandri

1–4

5. *Priveşte desenele.*
Completează spaţiile libere:

1) Soare fierbinte şi _____ .

2) Pămînt scump şi _____ .

1–2

5.1. *Alcătuieşte propoziţii cu îmbinările obţinute.*

3–6

6. *Alcătuieşte şi scrie un eseu (4–5 propoziţii) cu tema:*
„Cel mai preţios dar este ţara mea“.
Poţi utiliza şi cuvintele: ***mă bucur, veşnic, destin, strămoşi, pace, soare, bogăţie.***

3–15

Eroi ai Patriei

„...AVEŢI O PATRIE DE IUBIT ŞI APĂRAT".
Alexandru Ioan Cuza

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Cu unele dintre ele alcătuieşte enunţuri.*

Om de excepţie	a întări hotarele
comerţ extern	legislaţie necesară
epocă medievală	partener respectat

Nota bene !

tare – a **în**tări – **în**tărire	veşnic – **în**veşnicit
a crede – **în**credere – **ne**încredere	viu – a **în**via – a **re**învia
strategie – strateg	a cîştiga – a **re**cîştiga

Compară !

strategie – стратегия	epocă – эпоха
partener – партнер	jale – жаль
mănăstire – монастырь	stabilitate – стабильность

Sinonime:

iscusit – priceput
învingător – biruitor

2. *Continuă.*

1) Domnitor (*ce fel?*) de excepţie, îndrăzneţ, … .
2) Epocă (*ce fel?*) primitivă, medievală, … .
3) Ctitor (*de ce?*) de şcoli, de biserici, …

Personalităţi marcante ale istoriei şi culturii româneşti

Cu bărbăţie la primejdii, neclintit la nevoi, cu modestie la fericire ... el stîrnea mirarea împăraţilor şi a popoarelor, făcînd fapte mari cu mijloace mici.

N. M. Karamzin,
despre Ştefan cel Mare

3. *Citeşte informaţiile despre cei patru domnitori. Spune care a fost grija lor comună faţă de ţară.*

Ştefan cel Mare

Domn al Moldovei (anii de domnie 1457–1504). Una dintre personalităţile de excepţie[1] ale istoriei româneşti, voievod ajuns legendar la scurtă vreme după dispariţia sa.

A dus o politică de întărire a statului. S-a înconjurat[2] de oameni de încredere[3], aşezîndu-i în cetăţile strategice ale Moldovei. A devenit un partener respectat în relaţiile internaţionale.

Pe plan extern[4], Ştefan cel Mare a pornit lupta politică, diplomatică şi militară pentru oprirea expansiunii turceşti.

A fost un bun gospodar (a întărit cetăţile, bisericile, a sprijinit scrierea cronicilor şi a cărţilor religioase), iscusit diplomat şi excepţional strateg. Ştefan cel Mare a transformat Moldova într-o forţă de prim rang în spaţiul central şi est-european.

A ridicat peste 40 de biserici şi mănăstiri. Poporul **l**-a numit „cel Mare şi Sfînt“.
A fost canonizat la 20 iunie 1992, este sărbătorit la 2 iulie.
Scriitorii, pictorii, sculptorii, de-a lungul vremii,
l-au înveşnicit în diferite creaţii artistice.

* * *

„… am purtat 36 de lupte de cînd sînt domnul acestei ţări, dintre care am fost învingător în 34 şi am pierdut 2“, a declarat Ştefan cel Mare în 1502.

* * *

Plîns de întreaga ţară, Ştefan cel Mare a fost înmormîntat, cu mare jale, în Mănăstirea Putna.

Vasile Lupu

Domn al Moldovei în anii 1634–1653, a fost un mare iubitor de cultură: a înfiinţat[5] şcoli, a ridicat[6] biserici şi mănăstiri, dintre care cea mai frumoasă este mănăstirea Trei Ierarhi din Iaşi. A dus o politică de susţinere[7] a ortodoxiei în peninsula Balcanică. A întemeiat şi a sprijinit activitatea tipografică în Moldova.

Matei Basarab

În anii de domnie ai lui Matei Basarab (1632–1654) ţara a cunoscut o perioadă de stabilitate. Bogăţia ţării l-a ajutat să devină cel mai mare ctitor[8] de biserici şi mănăstiri al poporului român în epoca medievală[9]. A reînviat tradiţia tiparului în Ţara Românească, a înfiinţat şcoli, a pus bazele legislaţiei[10] româneşti. În timpul domniei sale s-au dezvoltat meşteşugurile[11] şi comerţul[12].

A militat[13] (luptat), pe cale domnească, pentru scoaterea ţării de sub dominaţia otomană.

> Matei Vodă, domn muntenesc, om fericit peste toate domeniile acelei ţări, mîndru, blînd, drept, om de ţară, harnic la războaie, neînfrînt…
>
> ***Miron Costin,***
> *Letopiseţul Ţării Moldovei*

Dimitrie Cantemir

(anii de domnie 1693; 1710–1711)

Membrii Academiei din Berlin l-au numit *„rege între filozofi şi filozof între regi…“*

La 15 ani tînărul Dimitrie a fost trimis la Constantinopol ca ostatic[14], unde s-a aflat 22 de ani. Acolo a învăţat matematica, tipografia, arheologia, teologia. Cunoştea vreo zece limbi, printre care: greaca, latina, slavona, germana.

Dimitrie Cantemir, fiind domnitor al Moldovei, a încercat să recîştige[15] independenţa ţării, încheind o alianţă cu Petru I, ţarul Rusiei. După înfrîngerea suferită în lupta de la Stănileşti, s-a refugiat[16] în Rusia, unde a devenit consilier al lui Petru I.

A fost unul dintre savanţii de renume european ai secolului. A scris lucrări de istorie, geografie („Descriptio Moldaviae“, însoţită în 1737 de o hartă, care este singurul document cartografic despre Moldova, folosit vreme de un secol). Membru al Academiei din Berlin (1714), a făcut cercetări în filozofie, logică, muzică. A inventat primul sistem de note pentru muzica turcească.

[1]**excepţie** – extraordinar
[2]a se înconjura – *aici:* a-şi face/lua
[3]**încredere** – доверие
[4]**extern** – *ant.:* intern
[5]**a înfiinţa** – создавать
[6]a ridica – *aici:* a construi
[7]a susţine – поддержать
[8]**ctitor** – учредитель
[9]**medieval** – средневековый
[10]**legislaţie** – законодательство
[11]meşteşug – *sin.:* meserie
[12]**comerţ** – торговля
[13]a milita – бороться
[14]ostatic – заложник
[15]**a recîştiga** – *sin.:* a obţine din nou
[16]a se refugia – укрываться

Reprodu !

4. *Citeşte informaţiile. Povesteşte succint despre unul dintre domnitori.*

5. *Scrie cuvintele care arată însuşirile domnitorilor, faptele lor. Foloseşte informaţiile citite.*

Ştefan cel Mare	Vasile Lupu	Matei Basarab	Dimitrie Cantemir
înţelept	cărturar	ctitor de şcoli	iubitor de ţară
…	…	…	…
…	…	…	…

Repere

Înţelept, drept, generos, aspru, bun, vesel, blînd, iubitor.

5.1. *Indică trăsăturile de caracter şi faptele comune ce-i aseamănă pe aceşti domnitori. Argumentează.*

6. *Cum înţelegi expresiile? Cui le putem atribui?*

- a fost canonizat;
- ctitor de biserici;
- iubitor de cultură.

Rezumă !

7. *Caracterizează-l pe domnitorul Ştefan cel Mare, pornind de la spusele lui N. M. Karamzin.*

8. *Citeşte fragmentul din legenda „Daniil Sihastrul“ de Dimitrie Bolintineanu. Spune care domnitor conversează cu „bunul părinte“?*

– Bunule părinte! sînt rănit şi-nvins,
Însăşi a mea mumă (mamă) astăzi m-a respins!
Vin să-ţi cer povaţă dacă nu-i mai bine
Turcilor Moldova de-astăzi să se-nchine?
– Mă înşeală-auzul ori eu am un vis?
…

8.1. *Continuă, oral, subiectul legendei în baza cunoştinţelor de la istorie sau de la alte discipline.*

9. *Citeşte afirmaţia. Demonstrează, în baza textelor de la începutul temei, cele expuse mai jos.*

Prima jumătate a sec. al XVII-lea
a fost marcată de domniile lui Matei Basarab
şi Vasile Lupu, cînd Ţara Românească
a cunoscut o mare înflorire economică
şi culturală, stabilitate politică.

Meditează !

10. *Citeşte. Crezi că era atît de important ca domnitorul să lupte împreună cu ostaşii? Argumentează.*

Ştefan cel Mare a învins în războaie prin vitejia ostaşilor săi, dar şi datorită participării personale la luptă.

11. *Citeşte catrenul. Spune cui se adresează autorul: fetelor sau băieţilor? Care cuvînt te-a ajutat?*

Să iubească ţara, pentru ea să sară
La nevoie-n apă, la nevoie-n foc.
Învăţaţi-i, mame, dragostea de ţară,
Ea cuprinde toate-acestea la un loc.

Nicolae Labiş

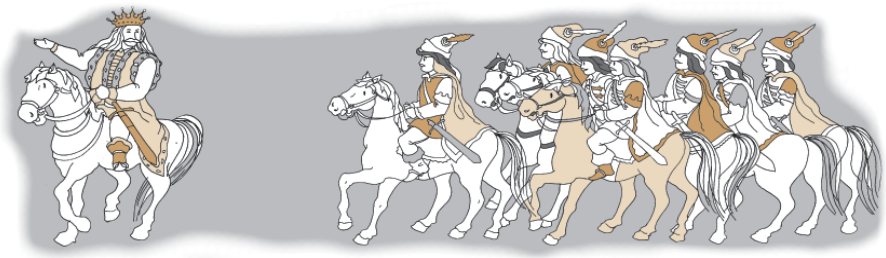

11.1. *Reciteşte strofa, modificînd-o, astfel ca ea să se adreseze fetelor.*

11.2. *Comentează versurile.*

11.3. *Găseşte şi citeşte pronumele personal la acuzativ.*

12. *Citeşte bileţelul. Fii atent la ortografia şi utilizarea pronumelor evidenţiate.*

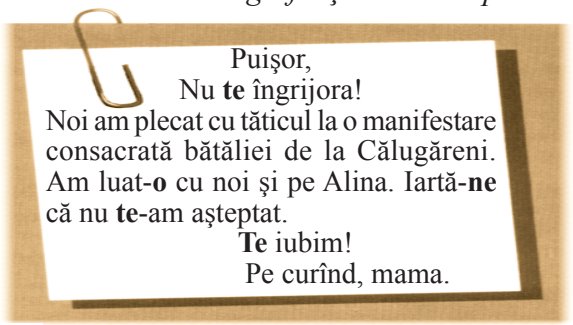

Puişor,
Nu **te** îngrijora!
Noi am plecat cu tăticul la o manifestare consacrată bătăliei de la Călugăreni. Am luat-**o** cu noi şi pe Alina. Iartă-**ne** că nu **te**-am aşteptat.
Te iubim!
Pe curînd, mama.

Reţine !

PRONUMELE PERSONALE. ACUZATIVUL

Eu – **(pe) mine, mă, mă-, -mă, m-.**	Tu – **(pe) tine, te, te-.**	El – **(pe) el, îl, l-, -l.** Ea – **(pe) ea, o, -o.**
Pe **mine mă** cheamă Ana. Ea **mă**-ntreabă ce fac. Ia-**mă** la Paris! **M**-a strigat fratele.	Pe **tine te** cheamă mama. Cine **te**-a telefonat ieri? Văzîndu-**te**, mi-am amintit de copilăria noastră.	Pe el **îl** iubim. Pe ea **o** aştept. **L**-am întîlnit pe Radu. Nu-**l** cunosc pe acest băiat. N-**o** voi uita niciodată pe această fată.
Noi – **(pe) noi, ne, ne-, -ne.**	Voi – **(pe) voi, vă, vă-, -vă, v-.**	Ei – **(pe) ei, îi, -i.** Ele – **(pe) ele, le, le-, -le.**
Pe **noi ne** invită la concert. El **ne**-a întîlnit la gară. Du-**ne** la patinoar.	Pe **voi vă** interesează spectacolul? Eu **vă**-ntîlnesc la aeroport. Aşteptîndu-**vă**, am rezolvat integrame. **V**-am văzut aseară la televizor.	Pe ei **îi** stimez. Pe ele **le** cunosc. **I**-a văzut la Braşov. Nu-**i** ştiu pe aceşti bătrîni. **Le**-am văzut la Sinaia. Ascultă-**i**! Ascultă-**le**!

Scrie !

13. *Completează propoziţiile cu formele adecvate ale pronumelor personale.*

a) Pe Ştefan cel Mare (el) … -au respectat toţi vecinii de pe vremea aceea.
b) (Eu) … -a strigat o albăstrea // S- (ea) … culeg în primăvară. (*Ion Vatamanu*)
c) Ai manualul *Istroria românilor*? (El) … am, dar i l-am dat lui Cornel.
d) (Eu) … cunoşteau vecinii toţi,//Tu nu (eu)... -ai cunoscut. (*M. Eminescu*)
e) Pe freamătul de frunze la (tu) … tu (eu) … chemi. (*M. Eminescu*)

14. *Tradu.*

a) Как тебя зовут? b) Летом ты встретила Андрея и Елену? c) Я вам отправила уже два письма. d) Позови, пожалуйста, Игоря. e) Отведи нас в поликлинику. f) Возьми меня за руку. g) Увидев тебя, я очень обрадовалась. h) Я их не знаю, эти мальчики не из нашего класса.

Surprize, surprize ...

15. *Citeşte informaţia. Ce ai aflat nou despre mănăstirea Voroneţ?*

Mănăstirea Voroneţ a fost construită timp de 3 luni şi 3 săptămîni, în anul 1488. A fost ctitorită de Ştefan cel Mare, dar a fost pictată în exterior pe vremea lui Petru Rareş (fiul lui Ştefan cel Mare).

Cea mai importantă compoziţie – „Judecata de apoi" – de pe peretele vestic este o capodoperă de valoare mondială. Datorită picturilor exterioare, mănăstirea Voroneţ a fost inclusă în patrimoniul UNESCO.

16. *Citeşte. Tradu informaţia în limba maternă.*

☐ Antioh Cantemir – fiul lui Dimitrie Cantemir, este considerat primul poet modern rus. A scris satire, fabule, ode, poezii.

☐ Dimitrie Cantemir a fost înmormîntat în Rusia, iar în anii 30 ai secolului al XX-lea, la insistenţa lui Nicolae Iorga, osemintele marelui cărturar au fost aduse la Iaşi şi au fost înhumate în biserica Trei Ierarhi.

Un om, o viaţă, un destin

Alexandru Ioan Cuza (anii de domnie 1859–1866) s-a născut la Brăila, într-o familie de boieri moldoveni. A studiat la Iaşi şi Paris.

În anul 1859 a fost realizată unirea Moldovei cu Ţara Românească. Al. I. Cuza a fost unul dintre cei mai iubiţi domnitori ai românilor – „domnul Unirii".

Domnia lui Cuza a fost rodnică, în ciuda greutăţilor. În această perioadă, România a devenit o ţară modernă şi respectată. Alexandru Ioan Cuza a înfăptuit reforma agrară (ţăranii au primit pămînt), a organizat armata, învăţămîntul primar a devenit obligatoriu şi gratuit, a înfiinţat Universităţile de la Iaşi şi Bucureşti.

Teme pentru acasă

- ✓ *Povesteşte despre unul dintre domnitori.*
- ✓ *Demonstrează, în baza textelor, că Ţările Române au avut, la mijlocul sec. al XVII-lea, o perioadă de mare strălucire culturală.*
- ✓ *Memorează motto-ul lecţiei. Comentează-l.*
- ✓ *Scrie un eseu, din 5–7 propoziţii, despre unul dintre domnitori, folosind şi pronume personale la acuzativ.*

Personalităţi remarcabile

OMUL POTRIVIT LA LOCUL POTRIVIT. *(l. română)*
THE RIGHT MAN IN THE RIGHT PLACE. *(l. engleză)*

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte/expresiile. Alcătuieşte enunţuri cu unele dintre ele.*

Om de cultură	actori tineri	actor de cinema
dragoste de carte	viaţă culturală	regizor talentat
peliculă de rezonanţă	dăruire totală	monument renovat
dascăl neîntrecut		

2. *Citeşte enunţurile. Observă nuanţele de sens ale cuvintelor evidenţiate.*

Ion Ungureanu **a montat** spectacolul ***Sfinta Sfintelor*** de Ion Druţă.
Fratele **a montat** întrerupătorul de curent electric.

El **a întemeiat** ansamblul de dansuri „Opincuţa".
Eugen Doga **a creat** melodii nemuritoare.

Actorul are o voce **catifelată.**
Mama ei era o persoană **delicată.**

Nota bene !

cuvînt – a cuvînta – cuvîntare	catifea – catifelat
a veni – a **re**veni – **re**venire	a cînta – a **în**cînta
a deschide – a **re**deschide	a monta – montare – montat

Compară !

cultură – культура	premiu – премия
maestru – мастер	spectacol – спектакль
actor – актер	rezonanţă – резонанс
teatru – театр	ministru – министр
regizor – режиссёр	

3. *Priveşte imaginile. Citeşte enunţurile. Memorează cuvintele evidenţiate.*

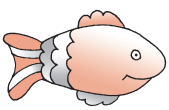

Dan a prins **un peşte** mare.

Unchiul meu este **un pescar** norocos.

Pescăruşul e simbolul mării.

4. *Citeşte textul şi spune prin ce te-a impresionat activitatea lui Ion Ungureanu.*

Om al culturii

Omul de cultură Ion Ungureanu şi-a format dragostea de carte şi de cuvîntul artistic în familie, despre care îşi aminteşte cu plăcere: *La noi acasă se citea cu voce tare din Eminescu, Turghenev, Tolstoi.*

Domnia sa a devenit un neîntrecut[1] profesor, dar, mai întîi de toate, un mare actor, un mare regizor, un mare om de cultură.

Şi-a făcut studiile la Şcoala Teatrală Superioară „B.V. Şciukin“ din Moscova. După studii, revine la Chişinău şi, împreună cu colegii săi, întemeiază[2] Teatrul Republican pentru Tineret „Luceafărul“. Actorii acestui teatru au schimbat viaţa culturală a capitalei. Era pentru prima dată cînd biletele se vindeau cu mult timp înainte de spectacol.

După 10 ani de dăruire[3] totală pe scena Teatrului „Luceafărul”, este nevoit[4] să plece la Moscova. Timp de 17 ani lucrează aici ca actor, regizor de teatru şi televiziune.

Montează[5] peste 25 de spectacole la Teatrul Mic, la Teatrul „Sovremennik“, la Teatrul Armatei, la Teatrul Naţional din Estonia.

În calitate de actor de cinema se produce la studiourile „Moldova-film“ (*Cînd omul nu-i la locul lui, Se caută un paznic, Favoritul, Podurile, Povestea lui Făt-Frumos*) şi „Mosfilm“, în mai multe pelicule[6] de rezonanţă, cum ar fi: *Acest dulce cuvînt: libertate, Povestea unui necunoscut* ş.a.

A activat în calitate de profesor la Institutul Teatral „Evgheni Vahtangov“.

De-a lungul anilor, maestrul Ion Ungureanu a citit la radio versuri şi proză din literatura română, rusă şi universală.

În calitate de ministru al Culturii şi Cultelor din Republica Moldova, a redeschis şi a inaugurat[7] teatre, biblioteci, a renovat[8] monumentul lui Ştefan cel Mare.

Apoi a fost angajat[9] la Fundaţia Culturală Română din Bucureşti ca vicepreşedinte, manifestîndu-se[10] şi aici ca un mare om de cultură.

Este *Om emerit în arte* al Federaţiei Ruse, *Artist al Poporului* din Republica Moldova, laureat al *Premiului Naţional, doctor honoris Causa* al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

Din presă

Ion Ungureanu – actor

Teatrul „Luceafărul”

Ion Ungureanu la Casa Limbii Române

[1] **neîntrecut** – непревзойдённый
[2] **a întemeia** – *sin.*: a crea
[3] **dăruire** – преданность
[4] nevoit – вынужденный
[5] **a monta** – поставить
[6] **peliculă** – фильм
[7] **a inaugura** – *sin.*: a deschide
[8] **a renova** – *sin.*: a reface
[9] **a angaja** – принимать на работу
[10] a manifesta – проявлять

Reprodu !

5. *Citeşte fragmentul în care:*

a) se spune despre o tradiţie din familia Ungureanu; b) este vorba despre profesionalismul omului de cultură Ion Ungureanu; c) se spune unde şi-a făcut studiile viitorul actor şi regizor; d) sînt enumerate filmele în care s-a produs ca actor.

6. *Reciteşte fragmentul care te-a impresionat. Argumentează.*

7. *Răspunde la întrebări:*

a) Ce fel de profesor a fost Ion Ungureanu? b) Unde şi-a făcut studiile? c) Cîte spectacole a montat Ion Ungureanu lucrînd la Moscova? La ce teatre? d) Ce teatru a întemeiat regizorul Ion Ungureanu? e) În ce filme a jucat? f) Cum a fost apreciat Ion Ungureanu pentru meritele sale?

Rezumă !

8. *Împarte textul în fragmente.*

8.1. *Intitulează fragmentele, alegînd un titlu potrivit din cele propuse.*

- Tradiţia familiei
- Studii teatrale
- Regizor de teatru şi televiziune
- Actor de cinema
- Merite deosebite

9. *Reprodu textul în numele lui Ion Ungureanu.*

10. *Fă rezumatul textului.*

11. *În baza informaţiei citite, formulează întrebări pentru un eventual interviu cu maestrul Ion Ungureanu.*

Meditează !

12. *Cum crezi, de ce biletele la spectacolele Teatrului „Luceafărul“ se vindeau cu multe săptămîni înainte?*

13. *Unele posturi de televiziune demostrează filme „vechi“. Ce film, din cele enumerate în text, ai vrea să vizionezi? De ce?*

14. *Ce tradiţii, legate de cultură, există în familia ta? Relatează despre una dintre ele.*

15. *Ce ai învăţat din exemplul de viaţă al omului de cultură Ion Ungureanu?*

15.1. *Prin ce ai vrea să-i semeni?*

16. *Ce ai vrea să devii în viaţă? De ce?*

Repere

profesor | actor | poet | regizor | ministru | varianta proprie

Scrie !

17. *Identifică şi citeşte în textul „Om al culturii“ enunţurile care conţin pronume personale la cazul acuzativ.*

18. *Alcătuieşte enunţuri din cuvintele date.*

a) Pe, mea, ieri, am, prietena, întîlnit-o.
b) Aş putea, problemă, cu, orice, ei, rezolva.
c) Actor, „Eugène Ionesco“, pe, la, teatrul, l-au angajat, el, ca.
d) Ceva, să procuraţi, vă interesează.
e) Şcoală, ea, cînd, vin, de la, mă aşteaptă.
f) Teatrul, du-ne, „Licurici“, la, mamă, te rog.

18.1. *Pune întrebările **pe cine**? **cu cine**? pentru propoziţiile alcătuite. Identifică pronumele la cazul acuzativ. Numeşte-le.*

19. *Citeşte enunţurile. Selectează dintre paranteze pronumele adecvate contextului.*

a) (L-, le) am văzut pe actorul Ion Ungureanu în filmul „Favoritul“.
b) (pe tine te-, pe ea o) a invitat la serata jubiliară a maestrului?
c) (noi ne-, -ne) ntîlnim cu prietenii lîngă Teatrul „Mihai Eminescu“.
d) (V-, -vă) am văzut în cadrul emisiunii „Deşteptarea“.

e) Mama (mă, -mă) invită la masă.
f) Am rugat (-o, o) să-mi împrumute cartea.
h) Ascultîndu (îi, -i) recitalul de versuri, am rămas încîntată.

20. *Completează enunţurile cu formele adecvate ale pronumelor personale la cazul acuzativ.*

a) Pe ea … respectau toţi colegii. b) Pe ele nu … - am văzut la şcoală.
c) Cine pe voi … - a invitat la spectacol? d) Pe el … - am întîlnit în oraş.
e) Pe tine … - a rugat să cumperi bilete? f) Pe tine … felicităm din toată inima.

21. *În anul 2015 distinsul actor, regizor şi om de stat Ion Ungureanu a împlinit vîrsta de 80 de ani. Scrie o felicitare cu această ocazie. Utilizează şi pronume personale la cazul acuzativ.*

Model

Mult stimate domnule Ion Ungureanu!

***Vă** felicităm cu ocazia împlinirii frumosului jubileu, dorindu-vă multă sănătate, forţă creatoare şi să **vă** aibă Domnul în paza Sa.*
***Vă** mai dorim tinereţe fără bătrîneţe!*
Să ne trăiţi la mulţi ani!

Cu drag, elevii clasei a VI-a,
liceul „Nicolae Milescu Spătarul“, or. Chişinău.

22. *Tradu:*

а) Поздравляю вас с выпуском новой книги. б) Я ждал тебя очень долго.
в) Ты встретил его в аэропорту? г) Меня пригласили на фестиваль.
д) Я их увидел в театре „Satiricus“. е) Прошу тебя, дай мне твою книгу.

Un om, o viaţă, un destin

Emil Loteanu, regizor de film, scenarist, actor, poet, pedagog, personalitate artistică de talie mondială. S-a născut în 1936 la Clocuşna, Edineţ. A publicat mai multe volume de versuri. A montat filme de amploare punînd accentul pe emoţie şi pitoresc. Filmul „*Lăutarii*“, în regia maestrului, a fost distins cu *Scoica de Aur* la Festivalul Internaţional de Filme de la San-Sebastian (1972).

Pelicula „*O şatră urcă la cer*“ a fost achiziţionată de peste 100 de ţări ale lumii. La acelaşi festival pelicula dată a obţinut cel mai mare premiu – *Marea Scoică de Aur*. A mai montat „*Gingaşa şi tandra mea fiară*“, „*Anna Pavlova*“, filmul artistic televizat „*Luceafărul*“ ş.a.

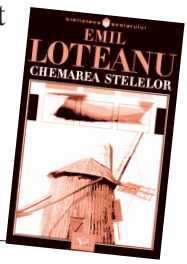

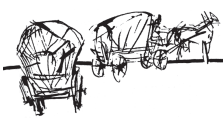

Capitala republicii

ADMIRABIL DE VĂZUT. (*l. română*)
MIRABILE VISU. (*l. latină*)

1. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

2. *Priveşte desenele. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

Tudor **pleacă** la Chişinău.

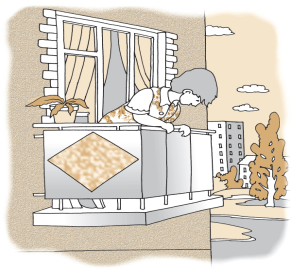

Veronica **se apleacă** peste balcon.

Nota bene !

a veni – a **re**veni
a trăi – a **re**trăi

a vedea – a **re**vedea
a cunoaşte – a **re**cunoaşte

Compară !

bust – бюст	veşnic – вечно
clasic – классик	universitate – университет
bulevard – бульвар	excursie – экскурсия

3. *Cu ce impresii a revenit Fănel din excursia prin oraş?*

La Chişinău

E duminică. Fănel a venit cu mama şi cu tata la fratele său Ion, care învaţă la Chişinău. Ion este student la Universitatea de Medicină.

Iată şi căminul[1] unde stă Ion. Mama, tata şi Fănel urcă la etajul patru. Ion se bucură mult de venirea părinţilor şi a frăţiorului.

Fănel a ieşit la balcon. Mama s-a dus după el.

– N-aş putea să trăiesc atît de sus, a spus mama. Parcă ai sta în pom. Mie îmi place jos, pe pămînt.

– Iar eu aş vrea să trăiesc şi mai sus, a zis Fănel. Sus-sus de tot. Aproape de stele. Să pot vedea întregul oraş.

Ion îl ia pe Fănel să-i arate oraşul.

Chişinăul are multe străzi şi bulevarde largi, drepte, frumoase. Dar cel mai larg şi cel mai frumos e bulevardul Ştefan cel Mare. Pe bulevardul **acesta** se înalţă monumentul marelui nostru domnitor.

În Chişinău sînt fabrici, uzine, institute, muzee, teatre. Chişinăul are cîteva parcuri mari şi frumoase.

În parcul central Fănel a văzut Aleea Scriitorilor Clasici. Străjuite[2] de arbori, stau faţă în faţă busturile scriitorilor. Ramuri verzi se apleacă[3] peste fruntea lor.

– Bădiţă[4], ce înseamnă scriitor clasic?

– Clasic, Fănel, înseamnă nemuritor. Cartea scriitorului clasic trăieşte veşnic. Rămîne mereu frumoasă şi interesantă, este citită sute de ani după moartea celui care a scris-o. Bunăoară[5], „Capra cu trei iezi“, „Punguţa cu doi bani“, „Povestea lui Harap-Alb“, „Amintiri din copilărie“ mi le-a spus mama, cînd eram mic. Iar mamei i le-a spus bunica. Tu ştii cine le-a alcătuit?

– Ion Creangă.

– Păi, iată: Ion Creangă este scriitor clasic. Spunînd **aceasta**, fratele i-a arătat lui Fănel bustul lui Ion Creangă. Fănel l-a recunoscut imediat[6], pentru că-l văzuse în cartea pe care i-a citit-o de cîteva ori mama.

– Ai învăţat poezia „Somnoroase păsărele“? N-ai uitat cine a scris-o?

– Mihai Eminescu.

– Eminescu este cel mai mare şi cel mai drag poet al nostru. Poezia sa o iubesc toţi – tinerii, bătrînii şi copiii **acestora.**

Apoi Ion l-a dus pe Fănel la Teatrul „Licurici“.

După-masă, s-au dus să vadă lacul din Valea Morilor.

– Mă dor picioarele, dar vreau să mergem pe jos. Ce frumos e Chişinăul!

– Da, Fănele, e frumos.

După ***Grigore Vieru***

[1] **cămin** – общежитие
[2] străjuit – *sin.:* apărat
[3] **a se apleca** – наклоняться
[4] bădiţă, bade – братец (*adresare*)
[5] bunăoară – *sin.:* de exemplu
[6] **imediat** – *sin.:* acum, repede

Reprodu !

4. *Citeşte textul. Spune care locuri îţi sînt cunoscute.*

5. *Reciteşte propoziţiile:*

a) în care este descris oraşul Chişinău;
b) care redau aspectul Aleii Clasicilor;
c) în care se spune ce locuri a mai vizitat Fănel.

6. *Citeşte un fragment, la dorinţă.*

7. *Citeşte textul pe roluri cu încă doi colegi.*

8. *Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.*

a) Cu cine a venit Fănel la fratele său? b) Unde doreşte să trăiască Fănel? Dar mama? c) Care este unul dintre cele mai frumoase bulevarde din Chişinău? d) Ce locuri au vizitat fraţii? e) Ce înseamnă scriitor clasic? f) Cum este oraşul Chişinău?

9. *Descrie oraşul Chişinău, folosind şi expresii din text.*

10. *Priveşte imaginile. Spune ce reprezintă ele. Care dintre ele ilustrează textul şi care nu?*

①

②

③

④

Rezumă !

11. *Conversează cu colegul, adresîndu-i întrebări în baza textului.*

12. *Împarte textul în fragmente, intitulează-le.*

13. *Povesteşte un fragment, apoi textul în întregime, folosind întrebările din ex. 8.*

14. *Propune un alt titlu pentru text. Argumentează.*

15. *Construieşte un dialog în baza începutului dat:*

– Fănele, ai fost la Chişinău?
– Da, Victore! Am fost cu părinţii mei.
– Ce locuri ai vizitat?
– …

16. *Redă conţinutul textului după repere:*

- Universitatea de Medicină
- Bulevardul Ştefan cel Mare
- Aleea Clasicilor
- Scriitor clasic
- Teatrul „Licurici“
- Oraş frumos

Meditează !

17. *Gîndeşte-te şi răspunde:*

a) De ce mamei lui Fănel îi place să trăiască jos, pe pămînt? b) Cine este Mihai Eminescu? c) De ce Ion l-a dus pe fratele său să-i arate lacul din Valea Morilor? d) Este Chişinăul un oraş frumos? De ce? e) Pe Fănel îl dureau picioarele. De ce totuşi el a vrut să meargă pe jos?

18. *Alcătuieşte un dialog dintre mama şi Fănel, după ce au revenit din excursia prin oraş.*

19. *Citeşte legenda despre denumirea oraşului Chişinău. Povesteşte-o colegilor.*

Oraşul Chişinău

Legenda spune că Ştefan Vodă a pornit în întîmpinarea oştirilor tătăreşti, care au venit să prade Ţara Moldovei. Ajuns la o margine de codru, el a auzit susurul unui izvor. A băut cu oştenii săi din apa răcoritoare, apoi s-au avîntat cu toţii în luptă şi au zdrobit duşmanul. Iar acel loc a rămas cu numele de Chişla Nouă, adică Izvor-Nou, sau Chişinău, cum îi zicem azi.

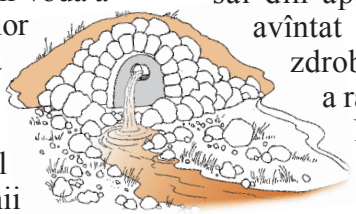

Nicolae Dabija

20. *Ce locuri ai vizitat în capitală?*

Repere

- Parcul Catedralei
- Valea Morilor
- Muzeul de etnografie şi istorie naturală
- Teatrul „Luceafărul“
- Aleea Clasicilor
- Grădina Zoologică/Botanică etc.
- Biblioteca pentru copii „Ion Creangă“

21. *Care, după părerea ta, este cel mai frumos loc din oraşul Chişinău?*

22. *Numeşte şi alţi scriitori ale căror busturi sînt instalate pe Aleea Clasicilor.*

23. *Ce poezii scrise de Mihai Eminescu cunoşti? Dar poveşti de-ale lui Ion Creangă?*

24. *Imaginează-ţi că eşti regizor şi vrei să faci un film despre oraşul Chişinău. Ce ai filma?*

Repere

- Locuri de interes turistic
- Interviuri cu personalităţi…
- O orchestră de muzică populară
- Teatrul Naţional „M. Eminescu“

Reţine !

PRONUMELE DEMONSTRATIVE DE APROPIERE
(УКАЗАТЕЛЬНЫЕ МЕСТОИМЕНИЯ)

Genul	masculin		feminin	
Numărul / Cazul	singular	plural	singular	plural
N. A.	acesta	aceştia	aceasta	acestea
G. D.	acestuia	acestora	acesteia	acestora

Scrie !

25. *Găseşte în text şi scrie propoziţiile care conţin pronume demonstrative de apropiere.*

26. *Alege varianta corectă:*

a) Monumentul (aceasta/acesta) este al domnitorului Ştefan cel Mare. b) Am privit spectacolul (acesta/aceasta) la Teatrul „Guguţă“ din Chişinău. c) (Aceştia/aceasta) este biserica Sfînta Teodora de la Sihla.

27. *Completează propoziţiile cu pronumele demonstrative cerute:*

a) Duminica … Fănel va pleca la Chişinău. b) Băiatul … este fratele lui.
c) Am mai fost pe străzile …, dar am mers cu troleibuzul.
d) La busturile scriitorilor … am depus buchete de flori.

28. *Scrie pronumele demonstrative adecvate pentru următoarele substantive:*

căminul, bădiţa, strada, străzii, scriitorilor, teatrului, oraşul, aleii, bulevardului, cărţile.

28.1. *Alcătuieşte propoziţii cu unele dintre aceste îmbinări.*

29. *Scrie sinonimele cuvintelor date:*

copac	drag	ornic
creangă	edificiu	stradă

29.1. *Include în enunţuri unul dintre şirurile de sinonime.*

30. *Alcătuieşte îmbinări după model, apoi propoziţii. Observă locul şi forma pronumelui demonstrativ.*

Această — carte, ..., …

Cartea — ..., … — aceasta

31. *Alcătuieşte un text despre oraşul Chişinău, folosind cuvintele de mai jos. Utilizează şi pronume demonstrative.*

A vedea, bunăoară, imediat, străzi, teatre, circ, parcuri, verde.

Surprize, surprize ...

32. *Citeşte informaţiile. Ce ai aflat nou despre oraşul Chişinău?*

Ceasornicele publice ale Chişinăului

☐ Chişinăul, ca orice oraş cu tradiţii, a avut şi are ceasornice publice. Prima informaţie despre acest fapt o găsim în documentele anilor 20 ai secolului al nouăsprezecelea. În ele se spune că, în Grădina Publică (astăzi poartă numele lui Ştefan cel Mare), la acea vreme, erau un ceasornic solar şi unul mecanic.

☐ Mai tîrziu, pe la 1830, pe clădirea principală a Camerei de arest (actualmente pe acest loc se află sediul Primăriei municipiului Chişinău) a fost instalat un orologiu cu un sistem mecanic de tip englez.

☐ În 1858 a fost finisată Biserica „Ciuflea–Teodor–Tiron“ şi deasupra pridvorului a fost instalat încă un ornic mecanic.

☐ Dar rolul principal în determinarea timpului pentru orăşeni l-a jucat orologiul instalat în 1841 pe Arcada Porţilor Sfinte (în prezent este numită Arcul de Triumf).

☐ La sfîrşitul secolului al XIX-lea acest ceasornic a cedat locul unui ornic de producţie germană care, la fiecare 15 minute, revarsă peste oraş o melodie de clopoţei. La începutul secolului al XX-lea cadranul ornicului a fost iluminat.

32.1. *Selectează cuvintele-sinonime din informaţiile citite. Include-le în diferite enunţuri.*

33. Întrebare pentru campioni:

În clasa a V-a ai învăţat o legendă despre rîul Bîc. Povesteşte-o.

34. *Citeşte versurile lui Ianoş Ţurcanu. Foloseşte în propoziţii cuvintele evidenţiate.*

Albastră este zarea,
Cîntă **privighetoarea,**
Apare-un **curcubeu**
Peste **oraşul** meu.

Oraşul meu, oraşul tău –
Oraşul Chişinău.

34.1. *Imaginează-ţi şi spune cum arată oraşul după o ploaie de vară.*

Un om, o viaţă, un destin

Alessandro Bernardazzi (1831–1907). Arhitect de origine italiană. Timp de 22 de ani a fost arhitectul principal al oraşului Chişinău. După proiectele sale au fost construite peste 30 de edificii, printre care: ***Capela gimnaziului de fete, clădirea acestui gimnaziu, Castelul de apă, Biserica Grecească*** etc. Una din străzile oraşului îi poartă numele. Pe faţada casei unde a locuit Bernardazzi şi a Capelei gimnaziului de fete (azi biserica Sfînta Teodora de la Sihla) au fost instalate plăci comemorative.

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte textul.*
- ✓ *Povesteşte textul în numele lui Fănel.*
- ✓ *Improvizează şi scrie un dialog similar celui din ex. 15.*
- ✓ *Descrie un loc vizitat (pe care doreşti să-l vizitezi) din oraşul Chişinău.*

Vin Floriile cu soare...

DUPĂ OBICEIUL STRĂMOŞILOR. (*l. română*)
MORE MAIORUM. (*l. latină*)

1. *Citeşte versurile. Pronunţă corect diftongul [**oa**]. Include în propoziţii cuvintele evidenţiate.*

Lumea-i toată-n **sărbătoare,**
Ceru-i plin de ciocîrlii,
Vin Floriile cu **soare**
Şi soarele cu Florii.

Vasile Alecsandri

2. *Citeşte îmbinările de mai jos. Alcătuieşte propoziţii.*

• Ramuri **de** — salcie, finic, brad, stejar

Ramuri — verzi, înflorite, uscate, tinere

• Duminica Floriilor, sfintele Florii, zeiţa Flora, Fecioara Maria.

3. *Priveşte desenele. Citeşte propoziţiile. Observă sensul cuvintelor evidenţiate. Alcătuieşte propoziţii asemănătoare.*

Am văzut la mătuşa Vera **mîţişorii aceia** drăgălaşi. Parcă sînt din „Balada celor cinci **motănaşi**“ de Ion Druţă.

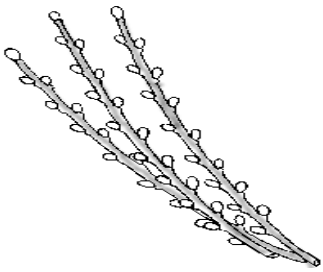

Am adus nişte **mîţişori.** Îi vom sfinţi la biserica **aceea** de lîngă casa bunicilor.

Salcie — pletoasă, plîngătoare, înverzită

De-atunci salcia miloasă
Nu s-a mai ’nălţat în sus
Şi-a rămas uşor aplecată
Ca **să-l plîngă** pe Iisus.

Nota bene !

Floare – a **în**flori – Flora – Floriile

4. *Citeşte una dintre informaţiile propuse (la alegere). Răspunde apoi la întrebări.*

a) Ce însemna la început sărbătoarea Floriilor?
b) Ce semnifică sărbătoarea Floriilor în prezent?

În mitologia romană Flora era numele zeiţei florilor. Romanii i-au dedicat **acesteia** o sărbătoare numită Floriile.

Mai tîrziu creştinii au început să sărbătorească în ziua **aceasta** intrarea Domnului Iisus Hristos în Ierusalim, cînd tot poporul l-a întîmpinat cu ramuri de finic. Astfel Floriile devin o sărbătoare creştină.

5. *Citeşte legenda. De ce Maica Domnului a binecuvîntat salcia? Care este semnificaţia mîţişorilor?*

Binecuvîntarea salciei

(*legendă*)

Atunci cînd Maica Domnului, cu sufletul sfîşiat[1] de durere, a pornit la drum să-şi vadă fiul răstignit[2], a trebuit să treacă peste o apă curgătoare[3]. La marginea apei era o salcie[4]. Maica Domnului a rugat salcia aceea să se facă punte[5] peste apă, ca să poată trece. Salcia şi-a aplecat crengile deasupra apei, s-a prefăcut în punte şi astfel a ajutat-o pe Maica Domnului să treacă pe malul[6] celălalt. În semn de mulţumire, a binecuvîntat[7] salcia şi a hotarît ca ramurile acesteia să fie duse la biserică, în ziua de Florii, an de an.

De atunci, crengile de salcie nu lipsesc de la sărbătoarea de Florii. Ele semnifică[8] ramurile de finic[9] şi de măslin[10] cu care l-au întîmpinat oamenii pe Iisus Hristos cînd intra în Ierusalim.

Ramurile de salcie (mîţişorii[11]) sunt duse la biserică, unde sunt sfinţite[12]. Acele ramuri de salcie au puteri miraculoase[13]. Oamenii le pun la uşi, la ferestre şi la icoanele din casă pentru protecţie şi alungarea spiritelor[14] rele. Salcia este bună de leac în cazul diferitor boli.

[1] sfîşiat – растерзанный
[2] răstignit – распятый
[3] curgător – текущий
[4] **salcie** – ива
[5] punte – *sin.:* pod îngust
[6] **mal** – берег
[7] **a binecuvînta** – благословить
[8] **a semnifica** – *sin.:* a însemna
[9] finic – *sin.:* palmier
[10] **măslin** – оливковое дерево
[11] **mîţişori** – *aici:* ramuri de salcie înflorite
[12] **sfinţit** – освященный
[13] **miraculos** – *sin.:* fantastic
[14] spirit – дух

Reprodu !

6. *Citeşte enunţurile în care:*

a) este descrisă căutarea lui Iisus;
b) se arată atitudinea binevoitoare a salciei;
c) se spune despre semnificaţia ramurilor de finic şi de măslin;
d) se vorbeşte despre o tradiţie.

7. *Răspunde la întrebări.*

a) De ce era tristă Maica Domnului? b) Pe unde trebuia să treacă Maica Domnului? c) Ce creştea la marginea unei ape? d) Cum a ajutat-o salcia pe Maica Domnului? e) Ce schimbări au intervenit în „viaţa“ salciei după această întîmplare?

8. *Povesteşte detaliat legenda, răspunzînd la întrebările de la ex. 7.*

Rezumă !

9. *Împarte legenda în fragmente, numerotează-le.*

10. *Intitulează fiecare fragment. Vezi cheiţa.*

11. *Povesteşte fragmentul care te-a impresionat cel mai mult.*

12. *Improvizează un dialog cu colegul tău. Utilizează replicile propuse.*

Ce legendă frumoasă! Norocul salciei! Ce onoare! Şi mie îmi place **acest** copac! Nu ştiam de ce e atît de frumoasă salcia!

- Salcia
- Durerea Maicii Domnului
- Salcia binecuvîntată
- Mîţişorii

Meditează !

13. *Improvizează un dialog (cu colegul de bancă) dintre Maica Domnului şi salcie.*

14. *Gîndeşte-te şi comentează ultimul alineat din legendă.*

15. *Ce părere ai despre atitudinea salciei faţă de Maica Domnului?*

16. *Redă textul în numele personajului preferat.*

17. *Povesteşte legenda în numele Maicii Domnului sau al salciei.*

Model

– Dragă Luri! Sînt atît de fericită! Am reuşit s-o ajut pe Maica Domnului ca să treacă peste apa aceea. Astfel ea îl va găsi mai repede pe Iisus Hristos. M-a binecuvîntat...

18. *Alcătuieşte un alt sfîrşit al legendei.*

19. *În ziua de Florii îşi sărbătoresc ziua numelui fetele ce poartă nume de flori. Alege un nume şi scrie o felicitare.*

19.1. *Ce ramă ai alege pentru felicitarea scrisă de tine? Argumentează.*

Model

Dragă Margareta!
Te felicit cu ocazia Zilei numelui. Îţi doresc sănătate, succese la învăţătură şi să ai prieteni adevăraţi.
Cu drag, a ta prietenă
Narcisa

Liliana
Dumitriţa
Margareta
Lăcrămioara
Brînduşa
Narcisa
Florica

20. *Ce obiceiuri strămoşeşti ale românilor mai cunoşti?*

*– Mihaela, de ce fug cuvintele **acelea** din coşuleţul tău?*

– Ca să ne amintim care sînt pronumele demonstrative de apropiere.

aceasta acestora acesta
acestea acesteia
aceştia acestuia

Reţine!

PRONUMELE DEMONSTRATIVE DE DEPĂRTARE
(УКАЗАТЕЛЬНЫЕ МЕСТОИМЕНИЯ)

Genul	masculin		feminin	
Cazul / Numărul	singular	plural	singular	plural
N.A.	acela	aceia	aceea	acelea
G.D.	aceluia	acelora	aceleia	acelora

Scrie !

21. *Extrage din legendă şi scrie propoziţiile ce conţin pronume demonstrative de apropiere şi de depărtare.*

22. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, utilizînd pronume demonstrative de depărtare.*

Formele pronumelui demonstrativ de depărtare în limba vorbită sînt:
N.A. **ăla, ăia, aia, alea**
G.D. **ăluia, ălora, ăleia, ălora**

Model

- obiceiul **acela**
- carul **acelora**
- salcia **aceea**
- crenguţele **acelea**
- mîţişorii **aceia**

22.1. *Încadrează-le în enunţuri.*

23. *Completează propoziţiile cu pronumele demonstrative cerute.*

a) Crenguţele ... de salcie au înflorit în vază. b) Fapta cea bună a salciei este că a ajutat-o pe Maica Domnului să treacă peste apa ... . c) Iisus Hristos, ... care a făcut multe minuni, a fost întîmpinat cu ramuri de finic şi de măslin.

24. *Alcătuieşte şi scrie un dialog analogic.*

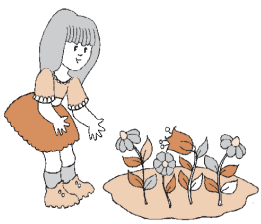

– Nicoleta, îţi plac numele Lilia, Viorica, Margareta, Violeta?
– Da, **acestea** sînt şi nume de flori.
– Care sînt florile tale preferate?
– Sănduţo, îmi plac florile **acelea**, margaretele.

25. *Descrie imaginea alăturată în 3–4 propoziţii. Utilizează şi pronume demonstrative.*

26. *Scrie cuvinte ce ar caracteriza comportamentul salciei.*

Salcia:
ascultătoare
...

26.1. *Argumentează succint trăsăturile/calităţile enumerate.*

Surprize, surprize ...

– Ce surpriză mi-ai pregătit de data aceasta?

– Luri, ştii că s-au păstrat mai multe tradiţii legate de Florii?

27. *Priveşte imaginile. Citeşte informaţiile.*

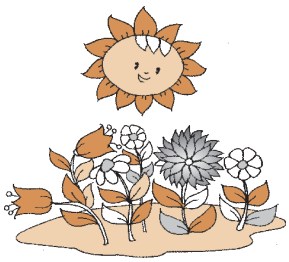

☐ Cum va fi vremea în ziua de Florii, aşa va fi şi în ziua de Paşte.

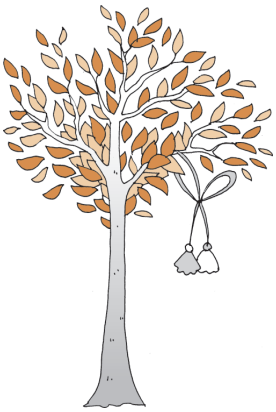

☐ De Florii, în unele localităţi, oamenii leagă mărţişoarele de crenguţele unui măceş sau ale unui pom fructifer.

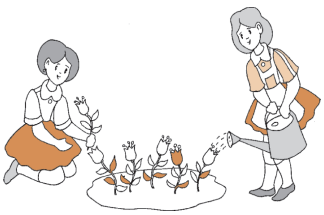

☐ În sîmbăta Floriilor fetele sădesc flori, ca să le meargă bine tot anul.

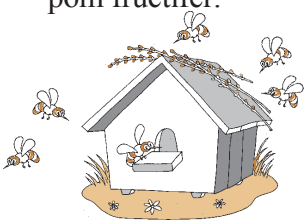

☐ Mîţişorii sfinţiţi se pun pe straturile unde s-au plantat legume, ca protecţie contra viermilor, şi pe stupi, ca albinele să facă mai multă miere.

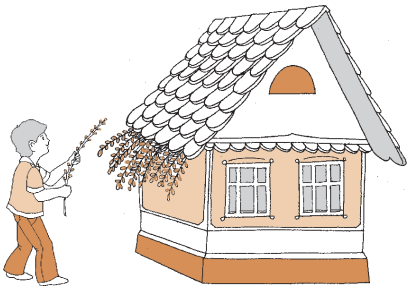

☐ În unele localităţi crenguţele de salcie se pun sub streaşina casei. Dacă tună şi fulgeră, oamenii afumă casa cu ele, ca fulgerul să nu o atingă.

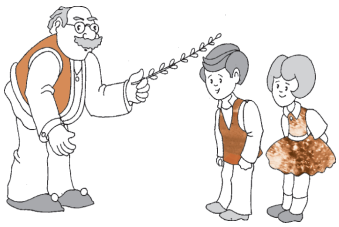

☐ Cînd se întorc de la biserică, după ce au sfinţit mîţişorii, părinţii ating capul copiilor zicînd: „Nu te ating eu, ci mîţişorii, ca să nu uiţi că de azi într-o săptămînă e Paştele“.

27.1. *Identifică cuvintele necunoscute. Găseşte-le sensul în dicţionar. Alcătuieşte propoziţii cu două dintre ele.*

27.2. *Povesteşte informaţia care te-a impresionat.*

28. Întrebare pentru campioni:

Cum crezi, de ce creşte salcia cu ramurile în jos şi de ce i se zice **salcie plîngătoare**?

Un om, o viaţă, un destin

29. *Citeşte informaţia. Cine a fost Gavriil Bănulescu-Bodoni?*

Gavriil Bănulescu-Bodoni (1746–1821), născut la Bistriţa, judeţul Cluj. A fost episcop al Moldovei şi Ţării Româneşti (1792) şi mitropolit al Basarabiei (1812–1821). A înfiinţat o tipografie la Chişinău şi a contribuit la publicarea volumelor: „Liturgie“, „Ceaslov“, „Biblia“ ş.a. Din iniţiativa sa, la Chişinău au fost deschise o şcoală duhovnicească şi un seminar teologic.

Teme pentru acasă

- ✓ *Alcătuieşte propoziţii, folosind cuvintele de la **Nota bene!** (pag. 145).*
- ✓ *Caracterizează (oral sau în scris) salcia, evidenţiind trăsăturile ei morale.*
- ✓ *Descrie, în 2–3 enunţuri, imaginea „Intrarea lui Iisus în Ierusalim“ (pag. 145).*
- ✓ *Povesteşte detaliat conţinutul legendei.*

Tradiţii populare

SĂ NE CUNOASTEM TRADIŢIILE.

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Pronunţă corect sunetul [ă]; diftongii. Alcătuieşte enunţuri.*

Drăgaică frumoasă, mireasă minunată, femeie căsătorită, grindină mare, primăvară aşteptată, păduri verzi, rochie albă, coroniţă de flori, păsări multe.

2. *Urmăreşte desenele. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

Sînziana (Drăgaica)
înfloreşte în iunie.

Sînziana (Drăgaica)
este o zeiţă care apără lanurile de grîu.

Nota bene !

- spic – **în**spicat
  floare – a **în**flori
  mult – a **în**mulţi

- matur – mare – adult
  miraculos – magic – fantastic
  divin – dumnezeiesc

Compară !

rol – роль	cuc – кукушка
agrar – аграрный	boală – болезнь
coroniţă – корона	a lecui – лечить
	grindină – град

3. *Citeşte şi tradu îmbinările de cuvinte. Alcătuieşte propoziţii cu unele dintre ele.*

A proteja – cîmpurile, oamenii, familia

A trata – adulţii, copiii, bolnavii

4. *Citeşte textul. Spune de ce oamenii o iubesc pe Drăgaică.*

Drăgaica

[1]. Drăgaica[1], sau Sînziana este o divinitate[2] agrară care protejează[3] lanurile înspicate[4] de grîu şi femeile căsătorite.

[2]. Drăgaica **se naşte** la 9 martie, înspre echinocţiul (равноденствие) de primăvară (21 martie). Ea creşte şi **se maturizează**[5] miraculos pînă la 24 iunie, ziua solstiţiului (солнцестояние) de vară cînd înfloreşte floarea numită sînziană, sau drăgaică.

[3]. **Se spune** că această Zeiţă umblă[6] pe Pămînt sau zboară peste cîmpuri şi păduri, cîntă şi dansează împreună cu un grup de fecioare şi fete frumoase.

[4]. În unele localităţi fata care joacă rolul Sînzienei este îmbrăcată ca o mireasă, cu o rochie albă şi o coroniţă din flori galbene de sînziene pe cap.

[5]. Această procesiune face ca semănăturile[7] să dea rod, femeile – să aibă copii; înmulţeşte păsările şi animalele; stropeşte cu rouă şi parfum plantele de leac. Aceste plante lecuiesc bolile, în special acele de copii, apără cîmpurile de grindină[8] şi furtuni. După Sînziene **se coace** grîul, apare pe cer constelaţia (созвездие) Găinuşa (Cloşca cu pui), florile **îşi pierd** mirosul şi puterea de leac, cucul nu mai cîntă (**se îneacă** cu boabe coapte de grîu), în păduri apar licuricii[9] etc.

[1] **Drăgaica** – zeiţă agrară
[2] **divin** – sfînt
[3] **a proteja** – a apăra
[4] **spic** – колос
[5] **a se maturiza** – a creşte
[6] **a umbla** – ходить
[7] semănături – посевы
[8] **grindină** – precipitaţii sub formă de gheaţă
[9] licurici – светлячок

Reprodu !

5. *Reciteşte textul şi notează cu creionul informaţia:*

- cu „+“ cea cunoscută;
- cu „–“ cea necunoscută;
- cu „?“ neînţeleasă;
- cu „!“ care ţi-a plăcut.

6. *Citeşte propoziţiile /fragmentele care:*

a) o descriu pe zeiţa agrară;
b) anunţă perioada de înflorire;
c) descriu îmbrăcămintea divinităţii;
d) enumeră faptele Sînzienei;
e) vorbesc despre schimbările din natură.

7. *Reciteşte textul. Răspunde la întrebări.*

a) Cum se numeşte zeiţa care protejează roadele?
b) Pe cine mai apără ea?
c) Ce face Zeiţa pentru oameni?
d) Descrie îmbrăcămintea Zeiţei.
e) Ce se întîmplă după Sînziene?

8. *Povesteşte informaţia care ţi-a plăcut.*

Rezumă !

9. *Intitulează, împreună cu un coleg, fiecare fragment al textului, alcătuind planul lui.*

9.1. *Prezentaţi colegilor varianta voastră.*

9.2. *Povesteşte textul folosind planul alcătuit.*

9.3. *Intitulează altfel textul. Argumentează.*

10. *Descrie personajul principal al textului. Foloseşte şi imaginea de la pag. 152.*

11. *Improvizează un dialog cu mama care te întreabă acasă ce ştii despre Drăgaică.*

Repere

- cine este
- ce haine are
- ce face pentru oameni etc.

Meditează !

12. *De ce oare oamenii au numit-o: unii* ***Drăgaica****, alţii –* ***Sînziana****?*

13. *Cum crezi, de ce cucul „se îneacă“ cu boabe de grîu?*

14. *De ce apare constelaţia Găinuşa? Alege una din variantele propuse şi argumentează:*

- are ce mînca fiindcă s-a copt grîul;
- puii au ieşit din ou;
- se apropie toamna;
- varianta ta.

15. *Povesteşte despre una din tradiţiile etniei tale asemănătoare cu Drăgaica.*

16. *Admitem că vrei s-o desenezi pe Drăgaica/Sînziana. Spune:*

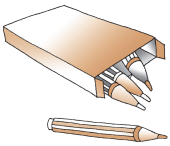

- cu ce o vei desena (creioane colorate, acuarele, cariocă etc.);
- ce culori vei folosi;
- în ce peisaj o vei plasa etc.

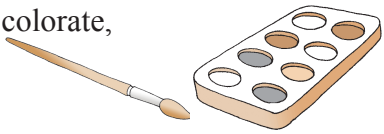

16.1. *Realizează un astfel de desen, intitulează-l, apoi prezintă-l colegilor.*

16.2. *Exprimă-ţi opinia cu privire la desenele realizate de colegii tăi.*

16.3. *Organizaţi apoi o expoziţie a celor mai originale desene. Prezentaţi o informaţie la radioul şcolii/liceului. Ce va include ea?*

Reţine !

VERBELE REFLEXIVE

INDICATIVUL

17. *Urmăreşte desenele. Citeşte dialogurile. Observă utilizarea verbelor evidenţiate. Tradu în limba maternă.*

– Unde **te duci**?
– **Mă duc** la cîmp.
Vreau să culeg sînziene.
– La voi **s-au copt** cireşile?
– Da, vino să mănînci.
Sînt foarte gustoase.

– Ce coroniţă frumoasă **ţi-ai pus**, draga mea!
– **Mi-am făcut-o** din flori de cîmp.

Timpul prezent

A se spăla (pe cine?)
(мыться, умываться)

Eu	**mă** spăl
tu	**te** speli
el, ea	**se** spală
noi	**ne** spălăm
voi	**vă** spalaţi
ei, ele	**se** spală

A-şi spăla (cui?)
(мыть: **себе**)

Eu	**îmi** spăl
tu	**îţi** speli
el, ea	**îşi** spală
noi	**ne** spălăm
voi	**vă** spalaţi
ei, ele	**îşi** spală

Timpul trecut (perfect)

Eu	**m-am** (mă + am)		Eu	**mi-am** (îmi + am)	
tu	**te-ai** (te+ai)		tu	**ţi-ai** (îţi + ai)	
el, ea	**s-a** (se + a)	spălat	el, ea	**şi-a** (îşi + a)	spălat
noi	**ne-am** (ne + am)		noi	**ne-am** (ne + am)	
voi	**v-aţi** (vă + aţi)		voi	**v-aţi** (vă + aţi)	
ei, ele	**s-au** (se + au)		ei, ele	**şi-au** (îşi + au)	

Exemple:

1) **Se porneşte** Tîndală, dar ulcioare **nu-şi ia**.
(Folclor)

2) **S-a stins** soarele cel bun
Eu **mă culc**, poveşti **îmi spun**.
(Grigore Vieru)

Scrie !

18. *Citeşte/scrie propoziţiile. Numeşte/subliniază verbele reflexive. Tradu în limba rusă.*

a) Roua care a căzut în noaptea de Sînziene se strînge în zori.
b) Cu ea se lecuiesc bolile de ochi şi de piele.
c) Fetele se spală cu rouă ca să fie frumoase.
d) Dacă îşi pun floarea sub pernă în noaptea de Sînziene, fetele îşi visează ursitul, dacă le pun în sîn sau în păr – vor fi frumoase.
e) Sînzienele se pun la ferestre şi la porţi pentru a apăra oamenii de forţele malefice (care aduc răul).

19. *Completează propoziţiile, alegînd varianta corectă.*

a) Dacă sînzienele înfloresc pînă la 24 iunie, cîmpurile sînt gata pentru … (a cosi, a se cosi, a-şi cosi) iarba. b) În scopuri cosmetice florile … (se culeg, culeg, îşi culeg) în zorii zilei de Drăgaică, iar seminţele, rădăcinile … (strîng, îşi strîng, se strîng) – toamna.

20. *Completează propoziţiile cu verbele date la forma necesară:*

a scălda – a se scălda – a-şi scălda; a pune – a se pune – a-şi pune; a scoate – a se scoate – a-şi scoate; a se amesteca – a amesteca – a-şi amesteca.

a) Florile de sînziene … în apa în care … copiii pentru a fi sănătoşi.
b) Dacă apa … cu băuturi tari, ea lecuieşte loviturile.
c) În ziua de Sînziene … la soare hainele şi aşternuturile pentru a nu le mînca moliile.

21. *Citeşte textul. Pune verbele dintre paranteze la timpul prezent.*

Limba se vorbeşte

Fîntîna (a se săpa) şi (a se curăţi). Pomul (a se sădi), (a se altoi). Pruncul (a se creşte). Iar Limba, nu (a se sărbători). Ea (a se vorbi).

Ana Manole

22. *Completează monologul Drăgaicei în care ea povesteşte despre costumul său.*

Din flori de sînziene şi spice de grîu eu (ce fac?) … cununa. Cununa mea (ce se face?) … pe cap. Eu (ce fac?) … rochia cu flori şi frunze. Pe umeri uneori … cîteva păsări, iar în mînă … multe flori.

23. *Continuă dialogul, folosind imaginea şi verbe reflexive.*

– Salut, Sandu!
– Noroc, Igor!
– Ce faci?
– **Îmi cumpăr** nişte rechizite: pixuri, caiete. Dar tu ce vrei **să-ţi cumperi**?
– …

24. *Citeşte versurile populare, completîndu-le cu verbele la forma necesară. Vezi* ***Cheiţa.***

Iepuraşul

Iepuraş cu coada scurtă
A venit la noi la nuntă,
… în capul mesei
Şi-a mîncat turta miresei.
Mirele …
De urechi l-a apucat,
I-a făcut o învîrtitură
Drept în oala cu friptură.

24.1. Spune, de ce s-a supărat mirele? Argumentează.

Teme pentru acasă

- ✓ *1. Citeşte textul.*
- ✓ *2. Povesteşte despre Drăgaică, folosind corect verbele reflexive.*

Chemarea ploii

OBICEIUL SERVEŞTE DREPT LEGE. *(l. română)*
CONSUETUDO PRO LEGE SERVATUR. *(l. latină)*

1. *Citeşte cuvintele. Pronunţă corect sunetele [**d, t, n**]. Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

Divinita**t**e, ceremo**n**ie, cre**d**inţă, a **d**ezlega, o fe**t**iţă, **n**emăritată, u**n**eori, plan**t**e, coro**n**iţă, regiu**n**e, oame**n**i, mar**t**ie, a prac**t**ica, melo**d**ie, par**t**icipant.

2. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

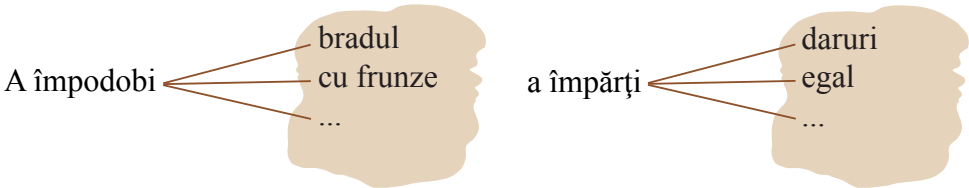

3. *Citeşte propoziţiile. Urmăreşte desenele. Atenţie la sensul cuvintelor evidenţiate.*

Este ora 10.00 **fix**.

– Ai telefon mobil?
– Nu, am doar telefon **fix**.

Nota bene !

Femeie – feminin
a lega – a **dez**lega
a îmbrăca – a **dez**brăca

măritată – **ne**măritată
a **îm**părţi – parte
podoabă – a (se) **îm**podobi

Compară !

ceremonie – церемония
regiune – регион
costum – костюм
cruce – крест
obicei – обычай
a practica – практиковать
ritmic – ритмически

Sinonime :

respect – stimă
pur – curat
iniţial – la început
a împărţi – a da
a dansa – a juca
a împodobi – a înfrumuseţa

4. *Citeşte textul. Spune, ce ajutor aşteaptă oamenii de la Paparudă?*

Paparuda şi ploaia

Paparuda[1] este o divinitate care este chemată în ajutor de **un** grup feminin[2] pentru „a dezlega“[3] ploile.

Aceasta are loc în ziua de Paparudă.

În credinţa[4] populară, apare ca „**o** sfîntă/zeiţă înaltă şi subţire[5] care „sparge“[6] şi „mişcă“[7] norii sau e „**o** femeie care umblă cu ploi**le**“.

Rolul zeiţei la ceremonie îl joacă **o** persoană pură: **o** fetiţă sau **o** fată nemăritată,[8] **un** băiat sau **un** flăcău.

Participanţii la ceremonie se adună lîngă **o** fîntînă[9] sau pe malul **unui** rîu, lac, unde „acest personaj“ se îmbracă în frunze de brusture (лопух), uneori – în frunze de alte plante. Se mai împodobeşte cu flori sau coroniţă din flori. În unele regiuni, poartă în mînă **o** cruce din lemn.

Acest personaj este aşteptat cu drag pe la fîntîni şi pe la casele oamenilor. Grupul dansează pe **o** melodie simplă cîntată de participanţi, bătînd ritmic din palme.[10] Apoi alaiu**l** se stropeşte cu apă, se spun urări de sănătate şi roadă bună.

La sfîrşitul ceremoniei fete**le** îşi dezbracă costume**le**, le pun pe apă şi astfel „petrec mortul“. Uneori membrii alaiului se scaldă, se împart[11] daruri şi are loc o petrecere funerară.[12]

Iniţial acest obicei avea **o** dată fixă, pe 21 martie (la echinocţiul de primăvară), apoi a treia joi după Paşte, iar în timpurile noastre e practicat vara, cînd e secetă.[13]

[1] **Paparudă** – zeiţa ploilor
[2] **feminin** – alcătuit din femei
[3] a dezlega – *ant.:* a lega
[4] **credinţă** – вера
[5] subţire – *ant.:* gros
[6] a sparge – разбивать
[7] **a mişca** – двигать, раздвигать
[8] nemăritată – необразованная
[9] **fîntînă** – колодец
[10] **palmă** – ладонь
[11] a împărţi – раздавать
[12] funerar – похоронный
[13] secetă – timp fără ploi

Reprodu !

5. *Citeşte fragmentele care descriu:*

- „cine este“ Paparuda;
- naşterea zeiţei;
- cum este îmbrăcată Paparuda;
- moartea zeiţei;
- obiceiul înmormîntării;
- perioada cînd se sărbătoreşte Paparuda.

6. *Citeşte fragmentul care ţi-a plăcut mai mult. Argumentează alegerea.*

7. *Răspunde la întrebări:*

a) Cine este Paparuda? b) Cînd se sărbătorea/se sărbătoreşte Paparuda? c) De ce acest personaj este întîlnit cu drag de către oameni? d) Demonstrează că Paparuda aduce bucurii oamenilor.

Rezumă !

8. *Intitulează textul. Argumentează titlul.*

9. *Citeşte cîntecele de chemare a ploii. Cum crezi, cine le spune şi cu ce ocazie?*

A. **Paparuda**

(fragment)
Paparudă, Rudă,
Vino şi ne udă
Cu găleţile
În toate părţile,
Cu urcioarele
Toate ogoarele.

B. **Muma Ploii**

Rădiţă, Rădiţă,
Mumă de ploiţă,
Dă-ne, Doamne, cheile
Să descuiem porţile,
Să curgă ploiţele
Pe toate grînişţile,
Pe toate uliţele,
Pe toate cîmpurile!

C. **Dodoloaia**

Dodoloaie, Loaie,
Dă, Doamne, ploaie!
Ploiţă curată,
Pe rouă vărsată,
Pe cea vale sacă,
Norii mi se lasă,
Ploaia mi se varsă,
Să se facă spicu'
Mare cît voinicu',
Şi să fie rodu',
Mult pînă în podu'!

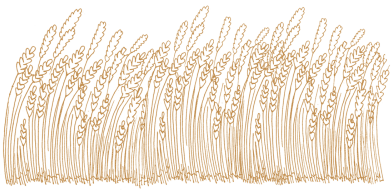

9.1. *Învaţă pe de rost unul din cîntecele Paparudei (A, B sau C). Improvizează chemarea ploii.*

9.2. *Puneţi pe muzică unul din cîntecele de mai sus (A, B sau C), alegînd o melodie cunoscută potrivită. Interpretaţi-l. Lucraţi în echipe.*

10. *Descrie Paparuda. Poţi încerca să faci acest lucru pe roluri cu un coleg, folosind şi unele cîntece de chemare a ploii.*

Repere

- personajul Paparuda
- costumul Paparudei
- rolul ei în ceremonie
- alte aspecte.

11. *Aminteşte-ţi despre zeiţa Drăgaica sau Sînziana. Compar-o cu Paparuda, completînd ideile propuse.*

Model

înmulţeşte … păsările şi animalele.

Paparuda	Drăgaica
• dezleagă …	• se naşte la …
• se îmbracă în …	• se maturizează …
• se împodobeşte cu …	• zboară peste …
• se bate ritmic din …	• se îmbracă …
• îşi dezbracă …	• stropeşte cu …
• se împart …	• lecuieşte …

12. *Construieşte în caiet „linia vieţii“ Paparudei în baza informaţiilor pe care le cunoşti.*

Naşterea Zeiţei 21 martie → … → … → …

13. *Alcătuieşte planul textului, plasînd în cerculeţe cifrele de la 1 la 5 corespunzător ordinii desfăşurării evenimentelor.*

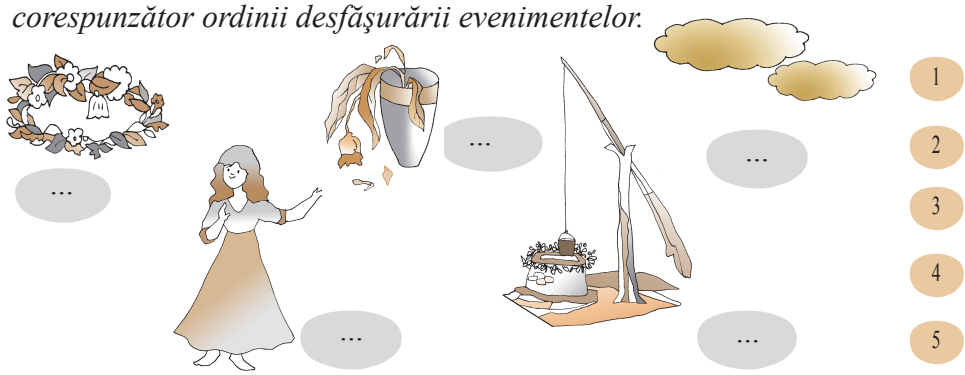

13.1. *Povesteşte despre Paparudă, folosind planul propus.*

14. *Improvizaţi o întîlnire cu un folclorist care ar răspunde la întrebările voastre despre Mărţişor, Drăgaică, Paparudă, baba Odochia ş.a. Rolul folcloristului îl poate juca un elev care cunoaşte mai bine materia.*

15. *Concurs.*
Citiţi cu atenţie (în perechi) următoarele variante de cîntecel. Cîştigă perechea care va spune mai repede şi corect:

- ce fel de cîntecel este;
- în ce situaţii se foloseşte.

■ Treci, ploaie călătoare,
Că te-ajunge Soarele
Şi-ţi taie picioarele
C-un mai, c-un pai,
Cu trei fire de susai
Şi cu trei coji de mălai!

■ Două beţe-n poloboc,
Ploaia să steie pe loc.

■ Frunză de nucă,
Ploaia să se ducă.

15.1. *Şi la bulgari e cunoscut obiceiul de a chema ploaia. Dar cu ce cîntece alungă ei ploaia?*

Să ne amintim!

16. *Urmăreşte desenul. Citeşte începutul de dialog. Aminteşte-ţi articolele nehotărîte şi cele hotărîte.*

– Cine poate fi Paparudă?
– **Un** băiat sau **o** fată necăsătorită.
– Dar eu pot fi?
– Dar tu poţi mişca norii?
– ?!

ARTICOLUL NEHOTĂRÎT

GENUL	MASCULIN/NEUTRU		FEMININ	
Numărul / Cazul	singular	plural	singular	plural
N. A.	**un** elev **un** caiet	**nişte** elevi **nişte** caiete	**o** fată	**nişte** fete
G. D.	**unui** elev **unui** caiet	**unor** elevi **unor** caiete	**unei** fete	**unor** fete

Nota bene !

SE UTILIZEAZĂ ARTICOLUL NEHOTĂRÎT:

• Cînd spunem pentru prima dată despre ceva/cineva.
Exemplu: Uite **un băiat deştept/o maşină frumoasă.**
• În comparaţii
Exemplu: Este harnică ca **o** albină.
• Cu substantive – materie/substanţă
Exemplu: Vreau **nişte zahăr/lapte/vopsea/piatră.**

	m.	n.	f.
sg.	-(u) **l** **le**		-(u) **a**
pl.	**-i**	**le**	

ARTICOLUL HOTĂRÎT

SINGULAR

MASCULIN / NEUTRU

cons. **ul**
m. elev – elev**ul**
n. magazin – magazin**ul**

i **ul**
m. unchi – unchi**ul**
n. tramvai – tramvai**ul**

u **l**
m. erou – ero**ul**
n. stilou – stilo**ul**

e **le**
m. frate – frate**le**
n. nume – nume**le**

FEMININ

ă → **a**
masă – mas**a**

e → e **a**
carte – carte**a**

ie → **ia**
cheie – chei**a**

ea → ea **ua**
cafea – cafeau**a**

a → a **ua**
basma – basmau**a**
macara – macarau**a**

PLURAL

MASCULIN

i → i **i**
elevi – elev**ii**
unchi – unch**ii**
eroi – er**oii**

FEMININ

e → e **le**
mese – mese**le**

i → i **le**
cărţi – cărţi**le**
chei – chei**le**

le → le **le**
cafele – cafele**le**
basmale – basmale**le**

NEUTRU

e → e **le**	i → i **le**
magazine – magazine**le**	exerciţii – exerciţii**le**
tramvaie – tramvaie**le**	fotolii – fotolii**le**
uri → uri **le**	
stilouri – stilouri**le**	

Scrie !

17. *Reciteşte în gînd textul despre Paparudă, evidenţiind substantivele cu articol nehotărît şi cele cu articol hotărît.*

18. *Scrie substantivele date, folosind mai întîi articolul nehotărît, apoi cel hotărît.*

Grup, secetă, obiceiuri, membru, apă, roade, lemn, flori, om, coroniţe, cruci, rîu, personaj, fată, băieţi, nor, credinţă, palme, fîntîni, ploaie.

Model

stilou → **un** stilou / stilo**ul**

carte → **o** carte / carte**a**

18.1. *Alcătuieşte propoziţii cu 4–5 cuvinte.*

19. *Completează versurile, folosind cuvintele* ***mamă, tată, bunic, bunică*** *cu articol hotărît.*

Cînd ne vine cîte-un dor –
Cu … şi …,
La … şi …
Ne-adunăm în cuibuşor. ***(Constantin Dragomir)***

20. *Înlocuieşte imaginile cu substantivele potrivite, apoi redă fragmentul de poveste.*

Era odată şi . avea şi avea .

babei era urîtă, rea şi zgîrcită, iar moşneagului era frumoasă şi harnică.

Teme pentru acasă

- ✓ *Descrie, în 5–6 propoziţii, Paparuda.*
- ✓ *Învaţă un cîntecel de chemare a ploii.*

Rugăciune

Crăiasă, alegîndu-te
Îngenunchem, rugîndu-te:
Înalță-ne, ne mîntuie
Din valul ce ne bîntuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mîntuire,
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară
O, maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

Noi ce din mila sfîntului
Umbră facem pămîntului
Rugămu-ne-ndurărilor,
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plîngeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce, clară,
O, maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

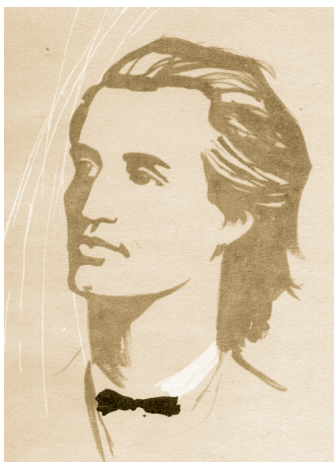

Unde eşti, bade Mihai?
Trece altă primăvară…
Peste gura cea de rai
Flori de tei se scutur iară…
Unde eşti, bade Mihai?

Dumitru Matcovschi

Ilustraţie de Igor Vieru

Copilul şi natura

Să-nvăţăm de la furnici

NATURA NU FACE NIMIC ÎN ZADAR. (*l. română*)
NATURA NIHIL FACIT FRUSTRA. (*l. latină*)

1. *Citeşte îmbinările de cuvinte. Pronunţă corect sunetele [**d**], [**t**], [**n**]. Alcătuieşte propoziţii cu îmbinările evidenţiate.*

   Casă din sticlă, **cetate trainică,** paie uscate, a clădi o casă, familie prietenoasă, **harnic ca furnica,** popor viteaz, **moştenire sfîntă.**

2. *Priveşte desenele. Observă sensul cuvintelor evidenţiate.*

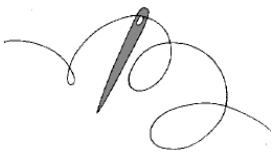

Ac de cusut

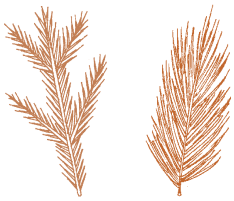

Ac de brad/pin

Ac/ghimpe – organ de apărare

Ácele ariciului

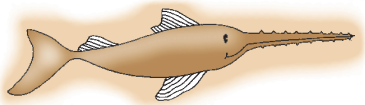

Ac-de-mare

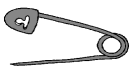

Ac de siguranţă

Nota bene !

- furnicar – muşuroi
  treabă – lucru
  comod – confortabil

- tare – a **în**tări
  grijă – a **în**griji
  podoabă – a **îm**podobi

3. *Priveşte desenul. Numeşte părţile componente ale furnicarului. Cu ce se aseamănă?*

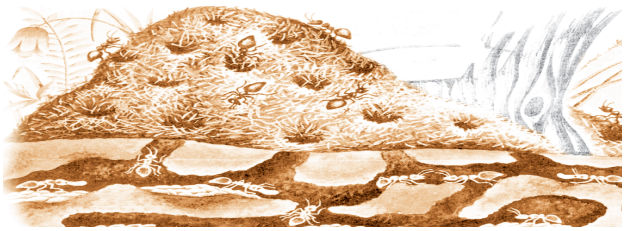

- subsol
- cameră
- coridor
- etaj
- intrare
- acoperiş

4. *Citeşte textul. Spune a cui casă se aseamănă cu cea a furnicilor.*

Lumea furnicilor

Avem o casă obişnuită, ca toate casele, fără prea multe podoabe[1] şi alte lucruri de prisos în ea. E tocmai ce-i trebuie unui Neam de furnici, pentru **a-şi trăi** cinstit pînă la capăt Viaţa. Casa e foarte mare, asemănătoare cu o cetate[2]. Are vreun metru şi jumătate – destul de[3] înaltă pentru statura unei furnici. Dar nu e nici din sticlă, nici din beton. Deşi e tot atît de trainică[4] şi mult mai comodă şi mai călduroasă.

Casa ne-o facem în felul următor. Alegem un loc de nădejde şi ne apucăm de treabă: adunăm crenguţe mici, paie[5] uscate, alte ierburi.

Apoi **clădim** paiele şi uscăturile una peste alta, le ungem[6] cu pămînt pînă cînd se formează o boltă[7]. Pe această boltă **se sprijină** acoperişul din frunze, ace de pin[8] şi brad. Asemenea acoperiş[9] ne apără de cele mai mari ploi. Poate să toarne cu găleata[10], noi stăm în casă fără nicio grijă. Iar după o ploaie bună pămîntul de pe acoperiş **se întăreşte** ca cimentul.

Casele noastre au o mulţime de camere, unite prin coridoare întortocheate[11]. Camerele se află la „etaje“, aşa ca la oameni. Avem de asemenea şi subsoluri[12] în mai multe etaje. Intrările sînt tăinuite[13] de ochii străinilor.

Trăim ca o familie prietenoasă, unită – toate pentru una şi una pentru toate. Acesta e crezul[14] vieţii noastre.

După ***Constantin Dragomir***
(a. n. 1948, s. Marinici, r. Nisporeni)

[1] **podoabă** – lucru de preţ
[2] **cetate** – крепость
[3] **destul de...** – достаточно
[4] **trainic** – care ţine multă vreme
[5] **pai** – соломинка
[6] **a unge** – мазать
[7] boltă – *aici:* свод
[8] **pin** – сосна
[9] **acoperiş** – крыша
[10] a turna cu găleata – лить как из ведра
[11] întortocheat – извилистый
[12] **subsol** – подвал
[13] tăinuit – *sin.:* ascuns
[14] crez – *sin.:* кредо

Reprodu !

5. *Citeşte propoziţiile în care se spune:*

a) cum îşi fac furnicile casa;
b) cum este interiorul casei;
c) ce fel de acoperiş au ele;
d) despre crezul vieţii furnicilor.

6. *Răspunde la întrebări:*

a) Cum este casa furnicilor? b) Cu ce se aseamănă ea? c) Cîte camere are? d) Cum trăiesc furnicile? e) Care e asemănarea dintre casa furnicilor şi cea a oamenilor?

7. *Citeşte expresiile, apoi găseşte varianta adecvată.*

- casă asemănătoare cu o cetate;
- a se apuca de treabă;
- a turna cu găleata;
- a sta fără nicio grijă.

A DORMI · A FI LINIȘTIT · CASĂ MARE · A LUCRA · A STA LINIȘTIT · CASĂ TRAINICĂ · A PLOUA TARE · A ÎNCEPE LUCRUL · A TERMINA LUCRUL

7.1. *Include expresiile de mai sus în contexte. Utilizează verbe la indicativ prezent.*

Rezumă !

8. *Împarte textul în fragmente, intitulează-le şi numerotează-le.*

9. *Alcătuieşte planul textului, folosind expresii/propoziţii din text sau proverbele de mai jos.*

Model

- În unire e puterea.
- Munca bună mult adună.
- Munca te ridică, iar lenea te strică.

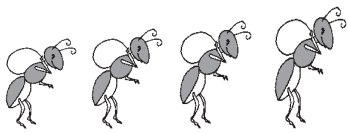

10. *Priveşte cu atenţie desenul. Ajut-o pe Mihaela să găsească casa furnicilor. Spune ce a văzut în calea ei spre muşuroi.*

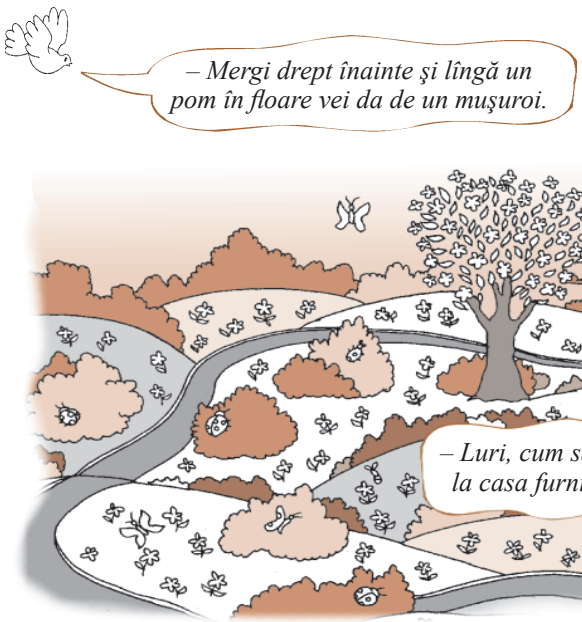

11. *Povesteşte textul:*

a) răspunzînd la întrebări;
b) în numele unei furnici;
c) în numele Mihaelei sau al porumbelului Luri.

Model

Am ajuns la casa furnicilor. Harnicele insecte erau foarte grăbite, tocmai îşi clădeau locuinţa. Şi-au ales un loc de nădejde şi s-au apucat de treabă: ele adunau...

Meditează !

12. *Gîndeşte-te şi spune „ce vorbesc" furnicile între ele. Cum îşi împart ele rolurile în muşuroi? Cît timp lucrează într-o zi? Cum îşi apără casa de duşmani?*

13. *Comentează crezul vieţii furnicilor:* ***toate pentru una şi una pentru toate.***

14. *Improvizează un dialog între un fluture şi un trandafir după începutul dat:*

Model

– Încotro zbori, fluturaşule?
– Spre florile de romaniţă.
– De ce? Doar eu sînt regele florilor.
– Aşa e, însă mi-am înţepat o aripă...

15. *Citeşte poezia. Seamănă furnica din poezie cu cea din textul „Lumea furnicilor"? Prin ce anume?*

Gospodina

O furnică duce-n spate
Un grăunte jumătate.
– Încotro fugi, surioară?
– Ia mă duc şi eu la moară!
Şi-s grăbită, şi-s grăbită,
Că mi-i casa ne-ngrijită,
Şi mi-s rufele la soare,
Şi copiii cer mîncare.
Căci la noi în muşuroi,
Nu e timp pentru zăbavă,
Că de n-am fi de ispravă,
Ar fi vai şi amar de noi!

Otilia Cazimir

este = e, -i
sînt = -s

Exemple:

Furnica **e** mică.
Furnica-**i** mică.
Furnicile-**s** mici.

15.1. *Descrie furnica din poezie, folosind şi alte informaţii despre viaţa furnicilor.*

15.2. *Reciteşte poezia. Numeşte verbele la indicativ prezent.*

15.3. *Reciteşte poezia, avînd drept personaje* ***cîteva*** *furnici. Atenţie la utilizarea verbelor.*

Model

Cîteva furnici duc în spate
Cîte un grăunte jumătate.
. . . . . .

16. *Gîndeşte-te şi spune ce s-ar schimba pe pămînt dacă toţi oamenii ar lucra ca furnicile.*

17. *Citeşte maxima. Cum o înţelegi?*

Odihna şi joaca sînt plăcute doar pentru acela care a muncit şi a dus pînă la capăt tot ce a avut de făcut.

Konstantin Uşinski

Reţine !

CONJUGAREA VERBELOR LA TIMPUL PREZENT
(CONJUGAREA A IV-A)

Verbul	Timpul prezent				
	eu	citesc	vorbesc	privesc	hotărăsc
a citi	tu	citeşti	vorbeşti	priveşti	hotărăşti
a vorbi	el, ea	citeşte	vorbeşte	priveşte	hotărăşte
a privi	noi	citim	vorbim	privim	hotărîm
a hotărî	voi	citiţi	vorbiţi	priviţi	hotărîţi
	ei, ele	citesc	vorbesc	privesc	hotărăsc
	eu	aud□	ies□	vin□	cobor□
a auzi	tu	auzi	ieşi	vii	cobori
a ieşi	el, ea	aude	iese	vine	coboară
a veni	noi	auzim	ieşim	venim	coborîm
a coborî	voi	auziţi	ieşiţi	veniţi	coborîţi
	ei, ele	aud□	ies□	vin□	coboară
	eu	sui	ştiu		
	tu	sui	ştii		
a sui	el, ea	suie	ştie		
a şti	noi	suim	ştim		
	voi	suiţi	ştiţi		
	ei, ele	suie	ştiu		

Scrie !

18. *Citeşte. Completează proverbele cu verbe la prezent indicativ.*

1) Cine ... şi tace
Mai multă treabă ... .

2) Cea mai mare bogăţie
din lume ... munca.

3) După furtună ... şi
vreme bună.

4) Cine ... după doi iepuri
nu ... nici unul.

a munci
a face
a fi
a veni
a alerga
a prinde

18.1. *Memorează un proverb, la alegere.*

19. *Priveşte imaginea. Alcătuieşte un dialog, utilizînd verbele la indicativ prezent.*

Repere

- furnică, greier, a se întîlni
- a aduna, a cînta, sac
- vioară, în spinare, voios
- a dormi, grijă, a ajuta
- a se simţi bine
- a se veseli, crez

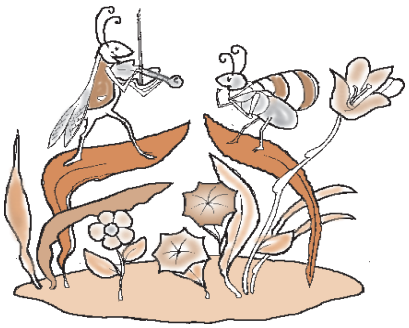

20. *Aminteşte-ţi fabula lui Alexandru Donici „Greierul şi furnica“. Ce a păţit greierul, cînd a venit iarna?*

– Ai cîntat! Îmi pare bine,
Acum joacă, dacă poţi,
Iar la vară fă ca mine.

20.1. *Numeşte titlul şi autorul unei fabule din literatura rusă cu un conţinut similar celui din „Greierul şi furnica“ de Alexandru Donici. Compară aceste lucrări.*

21. *Citeşte versurile. Scrie ce trebuie să învăţăm de la furnici (3–4 propoziţii).*

Cît mai sîntem încă mici
Să-nvăţăm de la furnici.
Cea mai scumpă să ne fie
Lecţia de hărnicie.

Surprize, surprize ...

22. *Citeşte cu atenţie informaţiile de mai jos. Discută cu colegul(a) în baza lor.*

☐ Dacă te rătăceşti în pădure, te poţi orienta după un muşuroi. Furnicile îşi fac casa cu intrările dinspre partea de sud, iar în partea de nord muşuroiul e mai ridicat.

☐ Furnica este numită „sanitarul pădurii". Într-o zi furnicile distrug un kilogram de insecte dăunătoare: omizi, larve (личинки) de gîndaci mici.

23. *Citeşte şi tradu textul cu ajutorul dicţionarului.*

Interesante sînt furnicile-de-miere cu butoiaşele lor vii. O astfel de furnică se agaţă de tavanul „cămării" de la subsolul muşuroiului şi stă nemişcată, iar surioarele ei cară întruna nectar dulce şi i-l toarnă în gură ca într-un butoiaş. Abdomenul furnicii se umflă ca un balonaş, devine transparent. Cînd flămînzeşte o furnică lucrătoare, ea coboară în subsol, gîdilă puţin cu antenele sale „butoiaşul" şi obţine o picătură de nectar.

24. ***Întrebare pentru campioni:***

Ne pot servi furnicile drept ghid în natură? Argumentează.

25. *Priveşte desenul, citeşte, apoi continuă dialogul.*

Fluturaşul: Unde mergi aşa frumos îmbrăcată, dragă buburuză?

Buburuza: Eu totdeauna arăt aşa bine.

Fluturaşul: De ce ţi-i rochiţa cu buline şi anume-s şapte la număr?

Buburuza: ...

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte şi povesteşte textul.*
- ✓ *Memorează 2–3 proverbe despre muncă.*
- ✓ *Alcătuieşte un microeseu (5–6 propoziţii) cu unul dintre titlurile:*

• „Ce am învăţat de la furnici?"
• „Învaţă de la vulturi, cînd umerii ţi-s grei,
Şi du-te la furnică să vezi povara ei!".

Din viaţa porumbeilor

ÎNVAŢĂ DE LA PĂSĂRI SĂ FII MEREU ÎN ZBOR,
ÎNVAŢĂ DE LA TOATE CĂ TOTU-I TRECĂTOR!

1. *Citeşte cuvintele. Pronunţă corect sunetul [o]. Alcătuieşte îmbinări de cuvinte.*

Clopotniţă	omidă	podoabă
volan	porumbel	poştaş
întotdeauna	potop	kilometri

2. *Construieşte îmbinări de cuvinte, apoi propoziţii.*

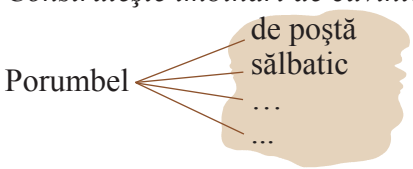

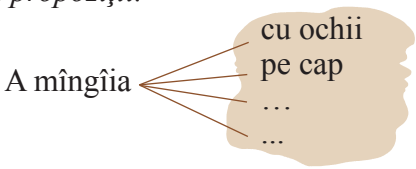

Nota bene !

- mîncare – hrană
  hulub – porumbel
  creangă – ram
  iubire – dragoste

- durere – **în**durerat – dureros
  a şti – ştire – **în**ştiinţare
  credinţă – **în**credere – a **în**credinţa
  a gusta – gustos – gustare

Compară !

hulub – голубь	simbol – символ
campion – чемпион	misiune – миссия
poştaş – почтальон	nevinovat – невинный

3. *Citeşte textul. Spune ce te-a impresionat din cele aflate despre porumbei.*

Porumbeii sînt păsări blînde şi curate. Ei au devenit, din cele mai vechi timpuri, un simbol al iubirii, păcii.

Porumbeii sălbatici îşi fac cuiburile în păduri, în clopotniţe[1] şi în grădini, nu departe de oameni. Ei trăiesc numai cîte doi – soţ şi soţie. Porumbelul nu-şi părăseşte niciodată soţia. Întocmai[2] aşa e şi porumbiţa.

Cuibul şi-l fac împreună. Ambii hrănesc puişorii şi le poartă de grijă chiar şi după ce i-au învăţat să zboare.

În „clipele libere“ porumbelul şi porumbiţa se aşază pe o crenguţă şi îşi şoptesc „cuvinte“ dulci „**gurli-gurli**!“, se mîngîie[3] cu aripile, cu ciocurile ori, pur şi simplu, stau alături. Soţii nu se despart nici atunci cînd pornesc în drumul lor lung spre ţările calde. Iar dacă unul dintre ei moare, cel rămas în viaţă mult timp e posomorît, îndurerat.

Oamenii întotdeauna[4] au avut nevoie să trimită ştiri dintr-o localitate în alta. Dar în trecut nu existau nici trenuri, nici avioane. Iar călăreţii[5] cărora li se încredinţa[6] acest lucru, adesea, dispăreau cu tot cu informaţii, mai ales pe vreme de război.

În ajutor le-a venit porumbelul. Învăţat să zboare la o distanţă de peste o mie de kilometri, el se ridica în aer atît de sus, încît nimeni nu putea să-l ajungă. Informaţia dusă de porumbel ajungea la destinaţie[7] într-un timp foarte scurt, pentru că el zboară cu o viteză de aproape 100 de kilometri pe oră.

Porumbelul a devenit campion printre poştaşi încă din timpuri străvechi. În Anglia, de exemplu, erau cazuri cînd porumbeii transportau din spital la laborator eprubete[8] cu sînge şi îndeplineau această misiune de trei ori mai repede decît omul la volanul[9] unui automobil.

* * *

Se ştie că păsările nu dau lapte. Ele îşi hrănesc puii cu insecte, viermişori, omizi… Excepţie[10] fac doar porumbeii. În guşa porumbeilor care au puişori se formează un lichid[11] asemănător cu laptele condensat.

Cu acest lichid ei îşi hrănesc puişorii. Probabil e o mîncare deosebit de gustoasă, deoarece cofetarii au numit un fel de bomboane „Lapte de pasăre“. Aceste bomboane plac tuturor – de la mic la mare.

[1] clopotniţă – колокольня
[2] **întocmai** – *sin.:* la fel
[3] **a mîngîia** – гладить
[4] **întotdeauna** – *sin.:* mereu
[5] călăreţ – всадник
[6] **a încredinţa** – доверить
[7] **destinaţie** – loc, către care se îndreaptă cineva
[8] **eprubetă** – пробирка
[9] **volan** – руль
[10] **excepţie** – исключение
[11] **lichid** – жидкость

Reprodu !

4. *Citeşte propoziţiile în care este vorba despre:*

a) viaţa porumbeilor;
b) ajutorul adus oamenilor;
c) porumbelul-poştaş.

5. *Reciteşte unul din fragmente care ar putea avea drept titlu:*

- Porumbelul – simbolul păcii;
- Campion printre poştaşi;
- O pereche model;
- „Lapte de pasăre“.

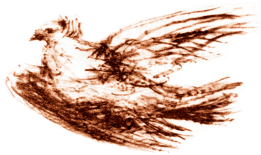

Porumbelul Păcii, Picasso

6. *Răspunde la întrebări:*

a) Ce fel de păsări sînt porumbeii? b) Unde îşi fac ei cuibul? c) Care sînt „relaţiile“ dintre porumbei? d) Spune, de la ce provine denumirea bomboanelor „Lapte de pasăre“?

Rezumă !

7. *Redă informaţia care a fost absolut nouă pentru tine.*

8. *Povesteşte ce ştii despre porumbei.*

Repere

- cuibul;
- hrana;
- grija faţă de pui;
- campioni printre poştaşi.

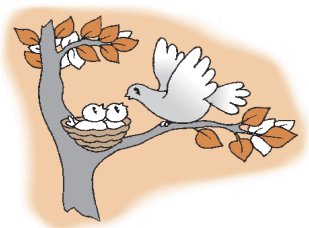

9. *Intitulează textul.*

10. *Improvizează sfîrşitul dialogului în baza imaginilor date. (Poţi utiliza şi informaţiile din textul de la pag. 172–173).*

Călin: Mirela, ai văzut vreodată un porumbel poştaş?

Mirela: N-am văzut niciodată. Dar am citit că porumbelul zboară la o distanţă de pînă la o mie de kilometri.

Călin: Dar ştii cum trăiesc porumbeii?

Mirela: …

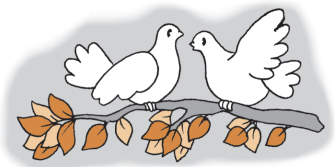

11. *Continuă gîndul:*

„Despre unii oameni se spune că trăiesc ca nişte porumbei“, **deoarece** … .

Meditează !

12. *Citeşte informaţia şi compară şcoala copiilor cu cea a porumbeilor. Completează tabelul (pag. 175).*

Ca să dreseze un porumbel, profesorul îl duce la 8–10 km de casă şi îi dă drumul să zboare. Porumbelul se ridică în aer, priveşte cu atenţie (de parcă ar citi) şi memorează clădirile, copacii pe care îi întîlneşte în drum spre casa profesorului. Le memorează atît de bine, încît nu le uită niciodată. La altă lecţie profesorul îşi duce elevul-porumbel la o distanţă de 20 de kilometri, apoi din ce în ce mai departe. Astfel, porumbelul îşi fixează în memorie distanţe lungi, de sute de kilometri. De aceea el nu are nevoie nici de caiete, nici de cărţi.

Şcoala copiilor	Şcoala porumbeilor
Elevii memorează poezii, cîntece… Elevii uită caietele/cărţile acasă. … .	Porumbeii memorează copaci, clădiri… Porumbeii nu au nevoie de caiete. … .

12.1. *Completează orarul lecţiilor pentru elevi şi pentru porumbei.*

13. *Gîndeşte-te şi spune:*
Poate fi porumbelul un „elev“ neascultător? De ce?

14. *Ai vrea să dresezi un porumbel? Argumentează.*

15. *Imaginează-ţi că la fereastra ta a venit în zbor porumbelul Luri şi spune că poate să-ţi îndeplinească orice dorinţă. Formulează trei dintre ele.*
Poţi începe astfel: *Aş dori să … .*

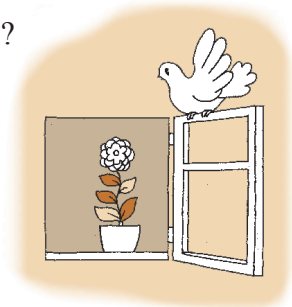

Reţine!

INTERJECŢIA
(МЕЖДОМЕТИЕ)

Interjecţiile:

1. exprimă stări sufleteşti sau senzaţii (Ah! Ura! Vai! Au! Ei!)

Exemplu: – **Ah!** iată primăvara cu sînu-i de verdeaţă!

Vasile Alecsandri

2. imită sunete şi zgomote din natură (onomatopee)
(Miau! Boc! Cip-cirip! Ham-ham! Poc! Cioc!)

Exemplu: – **Cucurigu,** boieri mari, daţi punguţa cu doi bani!

Ion Creangă

Scrie !

16. *Priveşte desenele de mai jos. Spune ce exprimă fiecare interjecţie. Include-le în contexte noi.*

17. *Formează verbe de la următoarele interjecţii, apoi propoziţii.*

gurli-gurli!	ham-ham!
miorlau!	cip-cirip!
oac-oac!	mac-mac!

18. *Care pasăre îşi cîntă numele? Ce mai ştii despre ea?*

19. *Ascultă melodia „Ciocîrlia“ interpretată de ansamblul „Lăutarii“. Spune al cui glas imită instrumentele muzicale.*

20. *Scrie interjecţiile sugerate de imaginile de mai jos. Construieşte propoziţii cu aceste interjecţii.*

Surprize, surprize ...

21. *Citeşte informaţiile de mai jos. Care dintre ele te-a impresionat cel mai mult? De ce?*

☐ Ciocîrlia ştie peste două mii de melodii.

☐ Florile pot fi congelate păstrîndu-se un an de zile. După ce sînt dezgheţate, ele reînfloresc peste trei zile.

☐ Barza poate înghiţi 20 de broaşte una după alta.

☐ Graurul trăieşte pînă la 20 de ani, barza pînă la 19, privighetoarea pînă la 5 ani.

☐ Buburuza, atît de inofensivă (безобидная) la prima vedere, e o fiinţă răpitoare. Crezi că ea umblă fără rost pe frunzele plantelor? Este în căutarea hranei, în căutarea acelor păduchi-de-frunze care distrug plantele tinere. Buburuza îi găseşte pe frunză şi-i mănîncă. Într-o zi ea poate nimici (уничтожить) aproape 200 de păduchi-de-frunze.

☐ Dacă în jurul unui pom de măr plantezi muşeţel (şi acesta creşte, bineînţeles), atunci merele nu vor face viermi.

22. *Ghici.*

- Vine doctoru-n pădure
  Cu fes roşu şi secure.
  (…)

- Cine strigă colo sus,
  Singur numele şi-a pus?
  (…)

23. ***Întrebare pentru campioni:***

Aminteşte-ţi textele din clasa a V-a despre viaţa animalelor şi numeşte pasărea sfîntă. Spune, de ce a fost numită astfel?

24. *Citeşte legenda şi răspunde la următoarea întrebare. De ce porumbelul e numit pasărea păcii?*

A fost odată un împărat. Şi iată că împăratul a pus la cale un război. Au sunat trîmbiţele. S-au adunat oştenii. Aveau arcuri şi săgeţi. Împăratul şi-a prins sabia la şold. Dar la război nu te duci cu capul descoperit. Împăratul a vrut să-şi ia coiful şi l-a găsit răsturnat. O porumbiţă îşi făcuse cuib în coiful împăratului. Împăratul a căzut pe gînduri. Apoi le-a dat drumul oştenilor acasă. De atunci i se spune porumbelului pasărea păcii.

Teme pentru acasă

- ✓ *Citeşte textul şi răspunde la întrebările din ex. 6.*
- ✓ *Povesteşte informaţia care ţi-a părut cea mai interesantă.*
- ✓ *Improvizează un dialog între un porumbel şi o rîndunică.*
- ✓ *Alcătuieşte patru propoziţii cu interjecţiile:* ***O! Mor-mor! Cucurigu! Cioc-cioc!***

Enigmele Terrei

SOARELE LUCEŞTE PENTRU TOŢI. *(l. română)*
SOL LUCIT OMNIBUS. *(l. latină)*

1. *Citeşte expresiv versurile. Pronunţă corect diftongul* ***[oa].***

Vine ploaia, bine-mi pare.
În grădină am o floare,
Ploaia o va creşte mare,
Vine ploaia, bine-mi pare.

2. *Alcătuieşte îmbinări de cuvinte, apoi două propoziţii.*

Ploaie — neobişnuită, ciobănească, …

A spăla — solul, vasul, …

Nota bene !

- pământ – sol
  uluit – uimit
  monedă – ban
  enigmă – taină
- noapte – a **în**nopta
  groapă – a **în**gropa
- a spăla – spălătorie – spălătoreasă
  a locui – locuinţă – locuitor

Compară !

monedă – монета	neobişnuit – необычный
epocă – эпоха	rugină – ржавчина

3. *Priveşte imaginile. Memorează sensul cuvintelor.*

vîrtej de aer

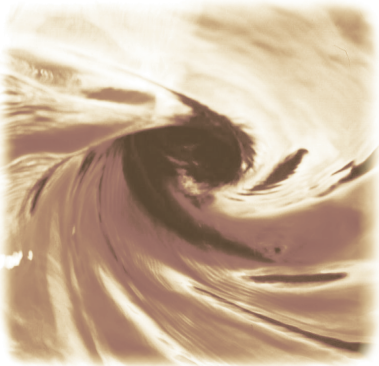

vîrtej de apă

4. *Citeşte informaţiile. Spune ce fel de ploi cad pe Terra.*

Valea Ploilor…

Aşa a fost numită o vale din bazinul Amudaria, după ce în regiune a plouat de două ori cu vietăţi[1]. În august 1963, într-o localitate, a plouat cu broscuţe. După încă doi ani, peste un oraş din aceeaşi vale, căzeau broscuţe şi peştişori.

Broscuţele şi peştişorii nimeresc **cel mai des** în asemenea „istorii“, călătorind de pe pământ în cer şi invers.

Într-o dimineaţă de primăvară a anului 1954, locuitorii unei localităţi de lîngă Odesa, au rămas uluiţi[2] cînd după ploaia ce a căzut **noaptea** totul „era vopsit“ în albastru.

În vara anului 1940, în regiunea Nijni Novgorod, odată cu primele picături de ploaie, au început să cadă din cer şi monede de argint din epoca lui Ivan al IV-lea. Cînd ploaia a încetat, oamenii „au recoltat“[3] aproape o mie de monede vechi.

Cum se explică enigma ploii cu monede de argint? Ploile abundente[4] din ajun[5] au spălat solul şi la suprafaţă[6] a ieşit un vas cu bani de argint, îngropat **acolo demult.**

Vîrtejul[7], care s-a format, a ridicat monedele în aer.

Ploi neobişnuite au căzut şi pe meleagurile noastre. În toamna anului 1995, a plouat… cu apă ruginită.

[1] **vietate** – *sin.:* fiinţă
[2] **uluit** – ошеломленный
[3] **a recolta** – собирать
[4] **abundent** – обильный
[5] **în ajun** – накануне
[6] **suprafaţă** – поверхность
[7] vîrtej – *sin.:* vînt puternic care se învîrteşte cu viteză pe loc

Reprodu !

5. *Citeşte informaţia:*

a) în care se spune despre „aventurile“ unor peşti;
b) care ţi-a plăcut mai mult.

6. *Răspunde la întrebări.*

a) De ce Valea Ploilor din bazinul Amudaria poartă acest nume? b) Ce i-a uimit pe locuitorii unei localităţi de lîngă oraşul Odesa în primăvara anului 1954? c) Ce s-a întîmplat în vara anului 1940, în regiunea Nijni Novgorod? d) Explică enigma ploii cu monede de argint. e) Ce ploaie neobişnuită a căzut pe meleagurile noastre? f) Cum crezi, care este explicaţia acestor „fenomene“?

7. *Reciteşte fragmentul care ar avea unul dintre următoarele titluri.*

- Enigma ploii cu monede de argint.
- Ploaia „albastră“.
- Ploi neobişnuite.
- „Călătoria“ peştilor prin aer.
- Broscuţe şi peştişori din cer.

Rezumă!

8. *Povesteşte fragmentul care te-a impresionat.*

9. *Povesteşte despre ploile neobişnuite.*

Repere

- plouă cu broscuţe şi peştişori;
- din cer cad monede de argint;
- ploaia „albastră“;
- ploaia „ruginită“.

Meditează !

10. *Imaginează-ţi că ai fost martorul unei ploi descrise în informaţiile din ex. 4. Relatează despre cele văzute şi trăite.*

11. *Vorbeşte despre alte minuni ale naturii.*

12. *Natura ne oferă întîmplări ce ne pun pe gînduri, fenomene neobişnuite şi ciudate. Argumentează că următoarele fenomene ale naturii sînt minuni:*

- după toamnă vine vara;
- eclipsa solară;
- nisipurile mişcătoare.

13. *Citeşte informaţia de mai jos şi intituleaz-o.*

Ziua de 29 iulie, pentru locuitorii orăşelului american Waynsberg din statul Ohio, a devenit un fel de sărbătoare. Mai bine de o sută de ani la rînd, în dimineaţa acestei zile ***plouă****. Locuitorii* ***se adună*** *în zori în piaţa centrală şi* ***privesc*** *cu nerăbdare spre cer. Curînd începe să plouă.*
Statistica arată că, începînd cu anul 1870, cerul „i-a înşelat" pe orăşeni doar de cîteva ori.

13.1. *Redă informaţia, utilizînd verbele evidenţiate la perfectul compus.*

14. *Să ne închipuim ce s-ar întîmpla, dacă:*

- ar fi numai noapte/ziuă;
- n-ar ploua/ar ploua întruna etc.

15. *Aminteşte-ţi textele despre minunile naturii din manualul de clasa a V-a. Povesteşte unul dintre ele.*

Repere

- Şi soarele dansează
- Fulgerul globular
- Nisipul înghite oameni
- Apă vie
- Vîntul ne bucură sau…

Reţine !

ADVERBUL
(НАРЕЧИЕ)

- **de loc:** **aproape, departe, aici, acolo, sus, jos, deasupra, împrejur** etc.
- **de timp:** **azi, ieri, mîine, poimîine, devreme, tîrziu, acum, atunci, odată** etc.
- **de mod:** **aşa, astfel, bine, alene, abia, degrabă, anevoie, firește, încet** etc.

GRADELE DE COMPARAŢIE ALE ADVERBELOR
(СТЕПЕНИ СРАВНЕНИЯ НАРЕЧИЙ)

Scrie !

16. *Selectează adverbele din informaţia prezentată în exerciţiul 4 şi indică tipul lor.*

16.1. *Include în enunţuri adverbele selectate.*

17. *Completează propoziţiile cu adverbe adecvate conţinutului.*

Lacul cu cerneală

În Africa de nord, într-o localitate din Algeria, există un lac cu cerneală. … apa este de o culoare albastră întunecată. Natura prepară cerneala …: în lac se varsă două rîuleţe. În apă sînt compuşi ai fierului (săruri) şi compuşi de humină (камедь – растительный клей). Sărurile şi compuşii de humină se amestecă şi … apare cerneala. …, cerneala din lac nu poate s-o înlocuiască pe cea obişnuită.

ASA
ACOLO
ASTFEL
FIREȘTE

18. *Scrie propoziţiile, punînd adverbele din paranteze la gradele de comparaţie cerute de context.*

a) Îmi place cînd ninge (liniştit). b) Dan scrie (corect) cînd doreşte. c) Ne urcăm (greu) pe munte avînd bagaje. d) Apa rîului curgea (lin) la vale.

Surprize, surprize ...

19. *Scrie sinonimele cuvîntului* ***meleag,*** *include-le apoi în enunţuri.*

20. *Foloseşte în propoziţii cuvintele date.*

Cer (verb) – **cer** (substantiv)
mie (pronume) – **mie** (numeral)
frumos (adjectiv) – **frumos** (adverb)
seara (substantiv) – **seara** (adverb)

21. *Citeşte informaţiile. Discută în baza lor.*

☐ Cea mai mare scoică a fost găsită în apele Japoniei şi avea o suprafaţă de 25 cm^2. În interiorul ei au fost găsite 620 de perle.

☐ Lacul Nejapa din Nicaragua este considerat cel mai ciudat din lume. I se zice „Lacul de săpun“. Localnicii folosesc apa lui pentru spălatul rufelor, fără a **mai** folosi în acest scop vreun detergent.

☐ Acest monolit imens din India se numeşte „steiul vibrant“. Prea puţin probabil ca cineva să-l poată clătina vreodată. Se consideră că acesta e un boţ de unt petrificat, de fabricare casnică, care, după cum glăsuiesc miturile indiene, îi plăcea în copilărie zeului Krişna.

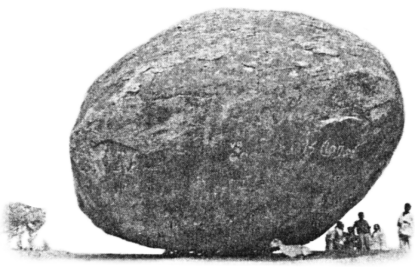

21.1. *Care informaţie te-a impresionat cel mai mult? Prezint-o.*

Teme pentru acasă

- ✓ *Reciteşte informaţiile şi răspunde la întrebări (ex. 6).*
- ✓ *Povesteşte informaţia care te-a impresionat cel mai mult.*
- ✓ *Caută o informaţie la temă şi relateaz-o oral, utilizînd adverbe.*
- ✓ *Formează 4 propoziţii cu adverbele:* ***aici, azi, încet, departe.***
- ✓ *Alcătuieşte un microeseu, din 5–6 propoziţii, avînd unul din titlurile:*
  - Minunile din preajma noastră;
  - În lumea minunilor.

Magna cum laude

1. *Construieşte îmbinări de cuvinte, alegînd adjectivele potrivite pentru substantivele propuse.*

insectă	**scumpă**	_____
casă	**plăcut**	_____
podoabă	**gustos**	_____
petală	**trainică**	_____
miros	**harnică**	_____
lichid	**roşie**	_____

1–6

1.1. *Alcătuieşte enunţuri cu două îmbinări de cuvinte.*

_____

_____

3–6

2. *Ordonează cuvintele astfel, încît să obţii propoziţii corecte.*

1) de, trăieşte, o furnică, douăzeci, aproape, ani.
2) a ridicat, care, monedele, vîrtejul, aer, în, s-a format.

_____
_____

2–4

3. *Citeşte afirmaţiile de mai jos. Dacă afirmaţia este adevărată, încercuieşte litera A. Dacă afirmaţia este falsă, încercuieşte litera F.*

A. F. Furnica poate fi numită ghidul călătorului.
A. F. Furnica este cea mai slabă fiinţă de pe Pămînt.
A. F. Porumbelul nu poate memora distanţe lungi, de sute de kilometri.
A. F. Porumbelul a devenit campion printre poştaşi.
A. F. Soarele luceşte pentru toţi.
A. F. În regiunea Nijni Novgorod, a plouat cu monede de argint.

1–6

4. *Încercuieşte răspunsul corect.*

1) Porumbeii sălbatici îşi fac cuiburile:
   A. nu departe de oameni
   B. departe de oameni
2) Casa furnicilor se aseamănă:
   A. cu un castel
   B. cu o cetate
3) Într-o vale din bazinul rîului Amudaria a plouat cu:
   A. monede de argint
   B. broscuţe şi peştişori
   C. apă ruginită

1–3

5. *Scrie verbele dintre paranteze la timpul trecut (perfectul compus sau imperfect).*

1) Pădurea (a avea) _____ nevoie de furnici, pentru ca să scape de omizi.
2) Porumbelul (a se ridica) _____ în aer sus şi (a memora) _____ clădiri, copaci.
3) Locuitorii oraşului (a veni)_____ în piaţa centrală şi (a privi)_____ cu nerăbdare spre cer.

1–5

6. *Completează propoziţiile cu adverbele potrivite.*

tîrziu
sus
aşa

Camerele se află la „etaje“, _____ ca la oameni.
În fiecare zi mă întorc_____ de la şcoală.
Rîndunica şi-a făcut cuibul_____, sub acoperişul casei.

1–3

Ce te legeni...

– Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt?
– De ce nu m-aş legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea creşte
Şi frunzişul mi-l răreşte.
Bate vîntul frunza-n dungă –
Cîntăreţii mi-i alungă;
Bate vîntul dintr-o parte –
Iarna-i ici, vara-i departe.
Şi de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!
Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Şi norocul meu cu ele.
Şi se duc pe rînd, pe rînd,
Zarea lumii-ntunecînd,
Şi se duc ca clipele,
Scuturînd aripele...

Mihai Eminescu

Închinare la Luceafărul poeziei româneşti

Cînd toamna codrul desfrunzeşte
Şi plouă frunzele încet,
În orice arbore, firește,
Trăieşte Marele Poet.

Dumitru Matcovschi

Ilustraţie de Igor Vieru

Vocabular

Român – rus

A

abundent – обильный
acoperiş – крыша
a (se) acumula – накоплять(ся)
a (se) adînci – углублять(ся)
a adăuga – добавить
a admira – восхищаться
adolescent – подросток
adorat – обожаемый
advers – враждебный
albăstrea – василек
a alege – выбирать
ales – избранный
amabil – вежливый
a (se) amărî – огорчать(ся)
a amesteca – мешать
a angaja – принимать на работу
anume – именно
a apărea – являться
a (se) apleca – наклонять(ся)
arc – лук
a (se) ascunde – прятать(ся)
aspru – жесткий
avere – богатство

B

balenă – кит
barză – аист
bătaie – стук
benefic – благоприятно
biet – бедняга
a binecuvînta – благословлять
bleu – голубой
bleumarin – тёмносиний
a boci – причитать
boltă – свод
a boteza – крестить
boţ – ком
brăţară – браслет
bucium – бучум
bunăoară – например
butoiaş – бочонок

C

capabil – способный
capodoperă – шедевр
călăreţ – всадник
călăuză – проводник
a căli – тушить, закаливать
cămin – общежитие
cărare – тропинка
ceată – гурьба; группа
ceaţă – туман
a ceda – уступить
celebru – известный
cerb – олень
a certa – ругать
cetate – крепость
cetină – хвоя, ветвь
chiciură – иней
a (se) chinui – мучить(ся)
chip – образ, внешность
chipeş – статный
ciocîrlie – жаворонок
a ciopli – вырезать
ciudat – странный
ciutură – бадья; ведро
a cîştiga – выигрывать, зарабатывать
a clătina – сдвинуть
clipă – миг
clopotniţă – колокольня
cofă – бадья
colbăit – пыльный
comerţ – торговля
comoară – клад
compuşi – соединения
comun – общий
a se concentra – сосредоточиться
conopidă – цветная капуста
consilier – советник

a considera – считать
a consola – утешать
a conta – полагаться
a conteni – остановить
convenabil – подходящий
copist – переписчик
cotitură – поворот
credinţă – вера
crevete – креветки
crez – кредо
ctitor – учредитель
cupă – чаша
curgător – текущий

D

dascăl – учитель
dăruire – преданность
a dezlega – развязывать
distins – особенный
divin – святой

E

elefant – слон
edificiu – здание
enigmă – тайна
eprubetă – пробирка
esenţă – сущность
a evolua – развиваться
excelent – превосходный
excepţie – исключение
expansiune – расширение
eveniment – событие

F

faptă – поступок
faţadă – фасад
feminin – женский
fermecat – волшебный
finic – финиковая пальма
fîntînă – колодец
flăcău – парень
flexibil – гибкий
fluture – бабочка
fluviu – река
fraged – хрупкий
freamăt – шелест
funcţionar – служащий
furtună – буря

G

generaţie – поколение
generos – щедрый
gîză – насекомое
gratuit – бесплатный
graur – скворец
grăsime – жир
grăunte – зерно
grindină – град
griş – манная крупа
guvernare – правление

I

a ierta – простить
imediat – немедленно
imens – огромный
a impune – принуждать
a incita – возбуждать
inclusiv – включительно
indiferent – безразличный
independenţă – независимость
a indica – указывать
ingenios – находчивый, смелый
a inaugura – создавать
insistenţă – настойчивость
a inspira – внушать
invidios – завистливый
a inventa – придумывать, изобретать
iscusit – умелый
ispravă – успех
a (se) istovi – изматывать(ся)
istovit – утомленный

Î

a (se) împăca – мирить(ся)
a împărţi – раздавать, делить

a încerca – пробовать
a (se) închina – поклонять(ся)
a se înconjura – окружить себя
(de) încredere – надёжный
a încredinţa – доверять
încremenit – застывший
a îndemna – призывать
îndemn – побуждение
a (se) îndepărta – отдалять(ся)
îndurare – сострадание
a înfăptui – выполнять
a înfiinţa – основывать
înfrîngere – поражение
a îngenunchea – приклоняться
îngăduitor – терпеливый
înger – ангел
a îngîna – тихо напевать
a (se) îngrijora – тревожить(ся)
a înmormînta – похоронить
a înhuma – похоронить
însuşire – качество
a întări – укрепить
a întemeia – основывать
a (se) înţepa – уколоться
a (se) înteţi – усиливать(ся)
(în) întîmpinare – навстречу
întocmai – точно
întortocheat – извилистый
întotdeauna – постоянно
întunecat – тёмный
a întrerupe – прервать
înţelept – мудрый
a înşela – обманывать
învingător – победитель
a se învoi – разрешать
învinuire – обвинение

J

jale – жалость
jalnic – жалостливый

L

lac – озеро
la fel – такой же, так же
lacom – ненасытный
larvă – личинка
lehamite – отвращение
legislaţie – законодательство
lichid – жидкость
litoral – побережье
lupoaică – волчица

M

mal – берег
a manifesta – проявлять
măceş – шиповник
a mărturisi – признаваться
măslin – оливковое дерево
medieval – средневековый
mesean – сотрапезник
meşteşug – ремесло
a (se) micşora – уменьшаться
mijloc – средство
mileniu – тысячелетие
a milita – бороться
minune – чудо
miraculos – чудесный
mirare – удивление
mireasmă – аромат
a mişca – двигать, раздвигать
a mîngîia – ласкать
mîngîiere – ласка
mîţişor – почка вербы
moară – мельница
moderat – умеренный
a monta – ставить фильм
moştenire – наследство
motănaş – котенок
muntean – горный житель
mustrare – порицание
muşeţel – ромашка

N

nară – ноздря
necaz – огорчение, беда
a necăji – огорчать
neclintit – неподвижный, несгибаемый
negură – мгла, туман

negustor – купец
neînfrînt – непобеждённый
nepătruns – непроницаемый
nevinovat – невиновный; невинный
nevoit – вынужденный
nicăieri – нигде
nobil – благородный
a nota – записывать

O

oaspete – гость
oaste – войско
a obosi – уставать
obraz – щека, лицо
a ocroti – защищать
ocupaţie – занятие
ogor – поле
oranj – оранжевый
orgolios – высокомерный
orologiu – куранты
ornic – часы
oseminte – останки
ostatic – заложник

P

pai – соломинка
palmă – ладонь
pană – перо
parţial – частично
patrimoniu – достояние
peliculă – пленка
peninsulă – полуостров
pericol – опасность
perlă – жемчуг
petală – лепесток
petrecere – развлечение
petrificat – окаменелый
pietros – каменистый
pin – сосна
pitoresc – живописный
pîrtie – дорожка
a planta – сажать
platou – поднос
pleoapă – веко
podoabă – украшение
a porni – отправиться
posibil – возможный; возможно
posomorît – мрачный
poştaş – почтальон
potrivit – подходящий
povaţă – наставление
a prăda – обворовывать
prăpastie – пропасть
precedent – предыдущий
precipitaţii – осадки
a se preface – притворяться
a prepara – готовить
a prevedea – предвидеть
prichindel – малыш
a proteja – защищать
primejdie – опасность
a proceda – поступать
productiv – продуктивный
punte – узкий мост
pururea – вечно

R

răcoare – прохлада
rădăcină – корень
a răsări – всходить
a răstigni – распять
răsucit – скрученный
rătăcitor – странствующий
a recolta – собирать
a (se) refugia – укрывать(ся)
a refuza – отказать
remuşcare – угрызение
a se repezi – наброситься
a reprezenta – представить
a respinge – отталкивать
a respira – дышать
a revărsa – разливать
a rezista – выдерживать
a ridica – поднять
roditor – урожайный
rufe – белье
a (se) ruga – молиться

S

sacrificiu – жертва
salariu – зарплата
salcie – ива
a săruta – целовать
schimbător – изменчивый
a scînteia – искриться
sclipire – сверкание
scoică – ракушка
a scurge – стекать
scut – щит
secetă – засуха
a semnifica – означать
sensibil – чувствительный, чуткий
sfătos – разговорчивый
a sfinţi – освящать
sfîşiat – растерзанный
silinţă – старание
sîmbure – косточка
smarald – изумруд
a spera – надеяться
speranţă – надежда
spirit – дух
spiritual – духовный
a sprijini – поддержать
sprinten – грациозный
stafide – изюм
stare – состояние
statornic – постоянный
statură – рост
stei – скала
strămoş – предок
străinătate – заграница
streaşină – навес крыши
a strivi – раздавить
strîmtoare – пролив
a stropi – брызгать
stup – улей
subsol – подвал
subţire – тонкий
succint – сжато
a suferi – страдать
a sugera – подсказывать
suplimentar – дополнительно
suprafaţă – площадь
a surîde – улыбаться
a susţine – поддержать
susur – журчание

T

tavan – потолок
a se teme – бояться
temelie – основание
teribil (de) – очень
a toca – молоть, измельчать
trainic – прочный
trestie – тростник
a troieni – заносить снегом

U

uluit – ошеломлённый
a unge – мазать, смазывать
uns – мазанный, смазанный
urmare – последствие
ursuz – хмурый
uscat – суша

V

valabil – действительный
variabil – неустойчивый
văl – вуаль
a (se) vărsa – впадать
văpaie – пламя
vestic – западный
vierme – червь
vietate – живое существо
vibrant – вибрирующий
viteză – скорость
vîrtej – водоворот

Z

(în) zadar – зря
zadarnic – напрасно
zăbavă – передышка
zdrenţăros – оборванный
a zdrobi – сокрушать
zid – стена

Expresii şi îmbinări de cuvinte

A avea loc – происходить (иметь место)
A veni în ajutor – приходить на помощь
A fi grăbit – спешить
A bate la ochi – привлечь внимание
A băga în seamă – заметить
În ciuda greutăţilor – вопреки трудностям
A cîştiga dragostea – завоевать любовь (сердце)
Colţ de pămînt – край земли
A crede de cuviinţă – считать необходимым
Destul de – достаточно
A fi de acord – быть согласным
Freamăt de frunze – шелест листьев
A lua aminte – помнить, запомнить
La nevoie – в беде
A pune la încercare – испытать
Din răsputeri – изо всех сил
În stare proaspătă – в свежем виде
A turna cu găleata – лить как из ведра

MAXIME LATINE	ÎN LIMBA ROMÂNĂ
✓ANGULUS RIDET.	ACEST COLŢ DE PĂMÎNT ÎMI SURÎDE.
✓OMNE IGNOTUM PRO MAGNIFICO EST.	TOT CE-I NECUNOSCUT E SOCOTIT MINUNAT.
✓SERIS VENIT USUS AB ANIS.	ÎNŢELEPCIUNEA VINE ODATĂ CU ANII.
✓CARPENT TUA POMA NEPOTES.	NEPOŢII TĂI VOR CULEGE ROADELE.
✓LAUDANTUS LAUDENTUR.	CEL DEMN DE LAUDĂ SĂ FIE LĂUDAT.
✓VAE SOLI!	VAI DE OMUL SINGUR!
✓DICTUM FACTUM.	ZIS ŞI FĂCUT.
✓RES, NON VERBA.	FAPTE, NU VORBE.
✓AUDACES FORTUNA IUVAT.	PE ÎNDRĂZNEŢI ÎI AJUTĂ ŞI NOROCUL.
✓DE VISU.	DIN VĂZUTE.
✓IN TEMPORE OPORTUNO.	LA MOMENTUL POTRIVIT.
✓EDIMUS UT VIVAMUS, NON VIVIMUS UT EDAMUS.	MÎNCĂM PENTRU A TRĂI, NU TRĂIM PENTRU A MÎNCA.
✓PATRIAE SOLUM OMNIBUS CARUM EST.	PĂMÎNTUL PATRIEI E SCUMP TUTUROR.
✓MIRABILE VISU.	ADMIRABIL DE VĂZUT.
✓MORE MAIORUM.	DUPĂ OBICEIUL STRĂMOŞILOR.
✓CONSUETUDO PRO LEGE SERVATUR.	OBICEIUL SERVEŞTE DREPT LEGE.
✓NATURA NIHIL FACIT FRUSTRA.	NATURA NU FACE NIMIC ÎN ZADAR.
✓SOL LUCIT OMNIBUS.	SOARELE LUCEŞTE PENTRU TOŢI.